

שיחות וסיפורים

• ספר שיחות וסיפורים • כרך שלישי • כרך ששי • הוספות השיכים לספורי מעשיות

ספר שיחות וסיפורים

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג

כרך שלישי

מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח

כרך ששי

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז

הוספות השיכים לספורי מעשיות

א

שיך למעשה הבערגיר:

ב

במעשה האונס:

ג

שיך להמעשה מהבנים שנחלפו על פי התורה 'תקעו ממשלה':

ד

להספור מהאילן ביום החמישי שבמעשה השבעה בעטלערס:

ה

שיך להמעשה הזבוב ועכביש ומחבר לה...

ו

ז

ח

ט

י

ספר שיחות וספורים

והוא מעשיות והודעות נחוצות. אשר הוצאתי מצרופי ופּלפּוּלי דְבָרִי
אֲדַמּוּ"ר אור האורות רבנו נחמן מברסלב זכר צדיק וקדוש לברכה
ותלמידו מורנו הר' נתן זצ"ל בכתב ובעל פה המרְכָּבִים בְּדַבְרֵי הָאֲרִ"י ז"ל
והזהר הקדוש
הקדוש הראשון נדפס פה עיר הקדש בשנת כ"א תע"ג על ידי המחבר
בעצמו הרב הגאון איש אלקי נורא מאד מורנו הרב ר' אברהם ז"ל בן רבי
נחמן מטולטשין
נאסף ונתקבץ גם שאר הכרכים מהכתב ז' על ידי שמואל הלוי הורוויץ.
והוצא לאור על ידו בשנת תרצ"ג

וספורים

שיחות

כפי המבאר מדברי רבנו ז"ל, שאף על פי שעצם המעשיות שספר גבהו ונעלמו בתעלומות לאין חקר, אבל ברב הלבשתם במדרגה למטה ממדרגה, עד גשמיות זה העולם השפל, יש ללמד מאתם מוסר השכל אפלו בפשיטות (להבין משל ומליצה), נפלאותי קצת בראותי ספור המעשה מהחכם והתם, אשר נהפך הדבר כל כך שהחכם בחכמתו נלכד ונשקע ביון מצולה, וכנגדו התם הרחוק מהחכמה, אשר גם מלאכת תפירת המנעלים לא היה ביכלתו ללמד כראוי, נתעלה ונתרומם מאד כמבאר שם. כי למה באמת יהיה כן, הלא כל עצם החכמה ואור המוח אשר בקרב האדם, הוא מנשמת ורוח הבורא בעצמו יתברך, אשר נפח באפו מתחלת הבריאה, ולפי זה ממילא מבאר, שכל אשר בו יותר זה האור, היה לו להתעלות ולהתרומם, ולא התם ברחיקו מהחכמה. והנה עוד ראה ראיתי כי גם בזאת הפליאה בעצמה, יש להתפלא במאמר המשנה (באבות פרק ג') 'כל שחכמתו מרבה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מעטין והרוח בא ועוקרתו והופכתו על פניו וכו'. ומהחלטת לשון המשנה בסתם, נראה שהיא סובבת גם על חכמת התורה. ואשר לפי זה מכרח לפרש, שגם כל שבח החכם הנזכר בספר משלי, לא תסובב רק על החכם האמתי המקדים יראת חטאו ומרבה במעשים טובים וכלשון הכתוב (בספר איוב) "יראת ה' היא חכמה" וכו'. וגם מפה לפה שמעתי מאבי מורי ששמע ממורנ"ת בשם רבנו ז"ל, שדבר מזה בפרטיות לענן גדולי החכמים בחכמת התורה שהיו בימיו, וגם היו כשרים והחזיקו בדרך התורה ככל הקמון הבלתי חכמים כל כך. ואמר עליהם רבנו ז"ל שבכל זאת אם לא ירבו ויגדילו את מעשיהם על זולתם. כפי המכרח למדרגת חכמתם תזיק להם חכמתם, כפי המבאר מלשון המשנה הנ"ל. ותתחזק לפי כל זה הפליאה הנ"ל, אשר למה באמת יהיה כן. ואולם בסבת הפליאה הזאת, חפשיתי ומצאתי מפלפולי צרופי דברי רבנו ז"ל, כי אין הכונה בדבר החסרון שנמצא במדת החכמה כנ"ל, שהיא מצד עצמה רעה חס ושלום. כי אדרבא כל חסרון מדת החכמה היא מרב הטוב שנמצא בה, כי מחמת זה בעצמו שהחכמה והמוח הוא מאור זריחת הבורא האין סוף בעצמו יתברך, אין ביכלת האדם המגבל לבא בה, אם לא בצמצום האמונה והיראה כנ"ל. וככל אשר בארתי מדברי רבנו ז"ל בלקוטי א' סימן ה' (על הכתוב בחצוצרות וכו') במשל ודגמא ממימי הים אשר סגלתם לרפאות מהרבה מחלות, אבל כל הרפואה והחיים אשר בהם, לא יהיה רק אם הרוחץ בהם שומר את רגליו ואת פסיעותיו מלבוא בהם יותר מכפי מדתו. וכן בדבר התועלת המגיע ממימי הים לשוט ולבוא בהם ממדינה למדינה במסחרם זה עם זה, שגם זה לא יהיה רק בכלי הספינה שהיא כעין הצמצום המכרח למימי הדעת הנ"ל, שזולת זה הצמצום נטבעים ונשקעים בהם לגמרי חס ושלום. וזה כל מעלת התם בתמימותו הנ"ל אשר גם בבואו להחכמה כנזכר במעשה הנ"ל, לא רצה לסור מדרכי התמימות והאמונה והיראה שהקדים לזה, כי גם אז החזיק את עצמו במדרגת התמימות. ומחמת זה לבד העלה אותו מלכו של עולם ברב המשרה והממשלה על כל השרים (כמוכן בזה מצרופי דבריו

ב

מוֹהַרְנֵי"ת ז"ל יצא פעם אחת מטבילתו במים, ונהנה אז מאד מהמים. ואמר אז לאבי שפחמת שהמים נמשכים ממקום עליון לאין ערך ברוחניות (כמובא מזה בכתבי האר"י ז"ל), על כן גם בגשמיות יגיע מהם טובה וענג להאדם. ואף על פי שההודעה הזאת מהמשכת הגשמיות מהרוחניות, נודע ומבאר גם בלי זה מספרי אמת, אבל ברב להבת שלהבת כל דבור שיצא מפיו הקדוש, נתחדשה אצלי זאת ההודעה. וראה ראיתי כי הוא נחוצה ומכרחת בכמה דברים. כי אף על פי שכל קיום התורה כפי האמונה בטעמים הרוחניים שבה כפי חיוב דעת הבורא יתברך לאין סוף (כאשר נכתב מזה לקמן), אבל מאלה הטעמים הרוחניים בעצמם, נמשכים ברב המצות גם טעמים בגשמיות, וכפי שאבאר לקמן. תופס אני לדגמא מלת דך שנוצר בשמן המנוחה שנמצא גם בפשיטות שני טעמים בהכרח הדבר. טעם אחד, הוא שלא יכבה אפלו נר אחד (ואפלו בלילי טבת הארזים) בסבת הפסלת והשמרים הנמצאים בהשמן הבלתי מזוף. טעם השני, שלא יגרמו שבעת הנרות שום עשון ושחרות חס ושלום לכתלי ותקרת ההיכל, אם לא יהא מזוף השמן בתכלית הזכוף (כידוע להבקיאים במלאכה הזאת). ותפסתי זאת לדגמא כדי להודיע אגב אורחא לאנשי שלומנו, כי מאד מאד הם מכרחים להזהר בהדלקת הנר תמיד שבבית ציון רבנו ז"ל (וכנהוג כן בכמה צדיקים), שלא יביאו על זה משמן הפסלת והשמרים אשר יעשון וישחיר את התקרה והכתלים מבית ציונו הקדוש. וכמה פעמים נזדמן בתחלת הלילה, או באמצע הלילה שנקבה לגמרי, ולא יאיר כלל אורו הנפלא והמכרח כל כך בסגלתו לכל בני ישראל בגוף ובנפש, כמבאר בזה מהדברים בעל פה ששמעתי מאבי ומורי ששמע ממורנ"ת ז"ל. וברב שקידת אבי על דלתי תמידות הנר הקדוש והנורא הנ"ל, חקר ודרש גם בדבר הפתילה איך לעשותה, ואודות הפלי שלא תהיה רחבה יותר מכפי שנסה ובחן לכל זה (כי במעוט רחבה נתוסף בכל שעה נקדה חדשה מהפתילה פנודע להבקי בזה). וגם שלא תהיה הפלי קצרה יותר מדאי.

וּלְדַעְתִּי יֵשׁ הַכֶּרֶחַ גָּדוֹל לְהוֹדִיעַ כָּל זֶה, כִּי מִי יוֹדֵעַ כִּמָּה יִתְאַרְכוּ עוֹד חֵס וְשְׁלוֹם יָמֵי הַגָּלוּת, וְאַף עַל פִּי שְׂיֻצָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ (בְּלִשׁוֹן זְשֵׁרְגָאוֹן) [אִידִישׁ מְדַבֵּרֶת] מִיִּין פִּייעֶרְל וְוֵעַט שׁוִין טְלוֹאִין בִּזוּ מְשִׁיחַ וְוֵעַט קוּמְעֵן [הָאֵשׁ שְׁלִי תוֹקֵד עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ], מְכָרַח בְּכָל זֹאת לְכָל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַמְצִיא לָזֶה אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָא בְּכָל יָמֵי חַיָּיו. כִּי כִּפִּי עֶצֶם פְּרוּשׁ טְלוֹאִין בְּלִשׁוֹנֵנוּ, יֵשׁ בָּזֶה לְצִדָּד בְּפִרוּשִׁים שׁוֹנִים, כִּי גַם אִם לֹא נִשְׁאַר מֵהַתְּבַעְרָה וְהַמוֹקְדָה, רַק נִיצוּצוֹת קִטְנוֹת וּמַעֲטוֹת נִקְרָא זֹאת בְּלִשׁוֹנֵנוּ בְּשֵׁם טְלוֹאִין.

וּבְדַבַּר אֲסַפְתֵּנוּ בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, מְבַאֵר מְדַבְּרֵי מוֹהֲרַנְיִת זְכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה (שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאֲבִי וּמוֹרֵי שְׁשִׁמְעַת מִפִּי בְּנוֹ ר' יִצְחָק מְטוּלְטְשִׁין שְׁשִׁמְעַת מִפִּי הַקְּדוֹשׁ) שְׂאָף עַל פִּי שְׁלִבְבוּ הִיתָה חֲזָקָה בְּבִטְחוֹן וּמְבִטָּח שְׁתִּתְקִים הָאֲסִפָּה הַזֹּאת עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל צְדִיק, אָבֵל גַּם זֶה לֹא נֶאֱמַר רַק כְּדִיוֹק הַמְּדַרְשׁ מֵהַכְּתוּב "וְצְדִיק כְּכַפִּיר יִבְטַח" (וְלֹא כְּאֲרִי שְׂאִין מֵתִירָא כָּלֵל), כִּי בְּכָל זֹאת לֹא הִיתָה בִּיכְלָתוֹ לְבָרַר בָּזֶה יְדִיעָה בְּרוּרָה וּמְחַלְטָת. וְאִין רְצוּנִי לְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה שְׁכֶתֶב וְכֹן סִפֵּר פֶּעַם אַחַת בְּשֵׁם רַבֵּנוּ ז"ל, שְׂיֻצָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בָּזֶה הַלְשׁוֹן, אֲזִיּא טִישׁ וְוִיא בִּיּא מִיר וְוֵעַט שׁוִין נִיט זִיין בִּזוּ מְשִׁיחַ וְוֵעַט קוּמְעֵן [כְּזֶה שְׁלַחַן כָּמוֹ אֲצִלִּי כְּבָר לֹא יִהְיֶה עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ], וְכֹאשֶׁר דְּבַר מוֹהֲרַנְיִת ז"ל מְקִיּוֹם זֶה הַמְּאָמַר מִיּוֹם הַסְּתִלְקוּתוֹ וְהַלָּאָה. הוֹסִיף בָּזֶה מַעֲצָמוֹ וְאָמַר אֲזִיּא טִישׁ וְוִיא בִּיא מִיר, וְוֵעַט שׁוִין אוּיךְ נִישֵׁט זִיין בִּזוּ מְשִׁיחַ וְוֵעַט קוּמְעֵן [כְּזֶה שְׁלַחַן כָּמוֹ אֲצִלִּי כְּבָר גַּם לֹא יִהְיֶה עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ]. (וְגַם זֹאת הַהוֹסֵפָה אִם לֹא בְּפִרוּשׁ אֲתַמַּר מְכֻלָּל אֲתַמַּר, כִּפִּי הַמוּבָן בָּזֶה מְדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּעַל פֶּה). וְאַף עַל פִּי כֹן הַבִּין וְהַשְׁכִּיל גַּם זֶה מְדַבְּרֵי הַקְּדוֹשִׁים שְׁבָכָל זֹאת יִהְיֶה נִמְצָא מְפִלְטַת הַשְּׂאֲרָתוֹ עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל. וְאָמַר בָּזֶה הַלְשׁוֹן, דָּא וְוֵעַלִּין זִיךְ שְׂאֲשִׁקְעֵן עֲטְלִיכֶע מְעַנְטְשִׁין, אִין דָּא וְוֵעַלִּין זִיךְ שְׂאֲשִׁקְעֵן עֲטְלִיכֶע מְעַנְטְשִׁין [פֶּה יִתְלַחֲשׁוּ כִּמָּה אֲנָשִׁים וּפֶה יִתְלַחֲשׁוּ כִּמָּה אֲנָשִׁים]. וְכִלְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּמִלְאָכִי "אֲזוּ נִדְּבְרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ" וְכוּ'. וְכֹן מְרַגְּלָא בְּפוּמָה דְּרִשְׁתַּת חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּמְדַרְשׁ לְהַכְּתוּב "הַקִּיצוֹתִי" וְכוּ' בְּאֲתִי עַד קֶץ כָּל הַדּוֹרוֹת וְעוֹדֵי עִמָּךְ. וְכֹן אָמַר פֶּעַם אַחַת שְׁסוּבָב עַל רַבֵּנוּ ז"ל, כְּעִין הַנִּסְחָ שְׁנִזְכָּר בְּבִרְכַת הַהַפְּטָרָה. "כִּי בְשֵׁם קְדֻשָּׁךְ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שְׁלֹא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". גַּם אָמַר פֶּעַם אַחַת שֶׁהוּא מְקוּוֹה וּמְיַחַל שְׂיִקְיָם בָּזֶה הַנֵּר, מֵאֲמַר הַכְּתוּב "וְאֶרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגֶה, הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם". וְכֹן דְּבַר פֶּעַם אַחַת מֵהַפְּלִגַּת הַשְּׁטָף מִיּוֹם רַבִּים הַנִּמְצָאִים בָּזֶה הָעוֹלָם, תַּאֲוֹת רְעוּת, וּמִדּוֹת רְעוּת, שְׂאֵלוֹת וּמְבוּכוֹת, אֲמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת וְכִדּוּמָה, וְאָמַר שְׁבָכָל זֹאת יִקְיָם כְּמוּבָא בְּרִשְׁיִי פְּרִשְׁתַּת וַיִּשָּׁב בְּמִשְׁלַל הַפְּחָמִי וְכוּ' נִיצוּץ אֶחָד יוּצָא מִיּוֹסֵף שְׁמִמְכָלָה

וְשׁוֹרֵף אֶת הַכֹּל. וְהִנְרָאָה מִכְתָּלֵי מַאֲמָרָיו הַנִּי"ל כְּמִשְׁלַח הָאָגוּז (שְׁנַמְשָׁלִים בּו נְפֹשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹבָא בְּהִתְרַקְדּוֹשׁ בְּעֵינֵי הַכְּתוּב: "אֵל גִּנַּת אָגוּז יִרְדְּתִי") שֶׁבְּגִמְרַת הַבְּשׂוּל נִמְצָא בְּתוֹכּוֹ פְּרִי יָקָר וַיִּפֶּה לְמֵאֲכָל בְּנֵי אָדָם, אֲשֶׁר זֹאת הַפְּרִי צְמָחָה וְגִדְלָה מִיּוֹם לְיוֹם בְּלִי הַפֶּסֶק, וַיִּכְעֵינּוּ זֶה נִמְצָא צְמִיחַת הָאֲמֶת מְדוּרָה לְדוּר (כְּמוֹבָא בְּדִבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת בְּשֵׁם הָאֲרִי"י ז"ל) וְשַׁעַל זֶה אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם: "מִצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה". וְאֵף עַל פִּי שְׁכָנְגָד זֶה גַם הַקְּלָפוֹת הַמְּסֻבָּבוֹת אוֹתָהּ צוֹמְחִים וְגִדְלִים מִיּוֹם לְיוֹם לְהַסְתִּירָהּ מֵעֵינֵי בְּנֵי אָדָם בְּכָל עֵת וְעַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי לְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם וְחוֹשִׁיָהֶם לֹא נִרְאָה וְנִרְגָשׁ רַק הַקְּלָפָה שֶׁבְּחוּץ, וְהַפְּרִי גִנוּזָה וְצִפּוֹנָה בְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא נִרְאָה כְּלָל, וְעָלֵינוּ נֹאמֵר: "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב", כִּי טוֹב לְגִנוּז. אֲבָל סוּף כָּל סוּף "יֵצֵא חֹטֵר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל" אֲשֶׁר יִשְׁבֵּר וַיַּעֲבִיר רוּחַ הַטְּמֵאָה מִן הָאֲרֶץ, וּבְהַתְּגַלּוּת הַפְּרִי יִרְאוּ עֵין בְּעֵין כִּי בְּכָל יְמֵי הַגְּדוּל נִמְצָא הַכְּרַח גַּם בְּהַקְּלָפוֹת הַמְּסֻתִירוֹת אוֹתָהּ, לְהַצִּילָהּ וּלְשִׁמְרָהּ דִּיקָא עַל יַדֵּי זֶה (וְכַעֲנִין הַמוֹבָא בְּדִבְרֵי הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵינֵי הַכְּתוּב "צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק" וְכו'). וַיֵּשׁ בְּכָל זֶה הַרְבֵּה לְבָאֵר, וְאִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדֵי אֲבָאֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר. גַּם עֵין לְקַמּוֹ בְּהַרְמְזִים אֲשֶׁר מְצִאתִי בְּהַמְעַשָּׂה הַזָּבוּב וְעַכְבִּישׁ, אֲשֶׁר סִפֵּר רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהוּן הוּן רְדִיפוֹת כַּח הַרְעָה וְהַנְּגִדֵי מְקַלְפֵת עֵשׂוֹ וְעַמְלָק יִמַּח שְׁמֵם הַנִּקְרָא בְּשֵׁם שְׁמֵמִית (מִמִּין עַכְבִּישׁ כְּנוֹדָע) כְּמוֹבָא בְּפִרוּשׁ רִשְׁ"י בְּסִפֵּר מִשְׁלֵי (ל, כח) בְּדִבְרֵי הַכְּתוּב "שְׁמֵמִית בְּיַדֵּים תִּתְפָּשׂ" שְׁזָה עֵשׂוֹ. וְהוּא שְׁנֹאמֵר עָלָיו הַכְּתוּב בְּעוֹבְדֵיהָ "בְּזוּי אֶתָּה מֵאֲד", כִּי הוּא הַמְּבַזָּה מִכָּל הַשְּׂקָצִים שְׁנַמְשָׁכִים מְקַלְפֵת עֵשׂוֹ (כְּמוֹבָא בְּלְקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת תוֹלְעִים בְּשֵׁם סִפֵּר הַכְּנוֹת). וְכֹאֲשֶׁר תִּתְפָּשׂ בְּהִיכַל מִלְךְ הַעֲלִיּוֹן יִתְבָּרַךְ, וַיִּגִיעַ עִם עֵי'קִיב'וֹ וְרָגְלוֹ עַל הַדָּף (שְׁכְתוּב בּו שֵׁם ה', כְּמוֹבָן מֵהַשִּׁיחוֹת שְׁאַחֵר הַמְעַשָּׂה) תִּתְחִיל לִירֵד מִטָּה מִטָּה עַד שִׁיְהִיָּה נִמְחָה זְכָרוֹ לְגִמְרֵי, וְכִמְבָאֵר מִלְשׁוֹן חֲכָמֵינוּ ז"ל וּמוֹבָא בְּפִרוּשׁ רִשְׁ"י פְּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת עַל אוֹדוֹת הַכְּתוּב "וַיֵּדוּ אוֹחֲזֵת בֵּיעֵ'קִיב' עֵשׂוֹ", שֶׁלֹּא יִסְפִּיק זֶה לְגַמֵּר מְלַכּוֹתוֹ עַד שֶׁבָּא זֶה וְנוֹטְלָה הַיָּמֵנוּ. וְכִלְשׁוֹן הַכְּתוּב שֵׁם בְּעוֹבְדֵיהוּ "אִם תִּגְבִּיָּה כְּנֶשֶׁר" וְכו'. וּפְעַם אַחַת עִמָּד מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּדִבְרֵי הַקְּדוֹשִׁים כְּנִגְדַת הַנְּבוּכִים שֶׁהָיוּ בְּאוּמִין, אֲשֶׁר הִתְפָּאֲרוּ בְּרַב הַשְּׁתַדְלוּתָם שֶׁיִּגְמְרוּ כְּרָצוֹנָם (לְהַשְׁכִּיחַ שֵׁם יִשְׂרָאֵל וְהַבְּדִלוֹ מִן הָעַמִּים), וְכֹאֲשֶׁר עָמְדוּ כְּנִגְדוֹ בְּרֵאיוֹתֵיהֶם מִמֶּה שֶׁכָּבֵר גִּמְרוּ בְּזֶה הַרְבֵּה גַם בְּיָמָיו בְּמִדְיָנוֹת הַרְחוֹקוֹת כְּנוֹדָע, עָנָה וְאָמַר: זֹאת בְּרוּר לְדַעְתִּי שֶׁאִם תִּגְמְרוּ כְּרָצוֹנְכֶם יַחֲזוֹר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְבַהוּ, כִּי לֹא לְאֵלָה הַתְּהַפּוּכוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּזֶה לְהָאֲרִיךְ קִצַּת כְּפִי הַמְּבָאֵר מִצְרוּפֵי וּפְלִפּוּלֵי דִבְרֵי הַקְּדוֹשִׁים בְּכַתֵּב וּבִפֶּה עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁר הָאֵין סוּף יִתְבָּרַךְ בְּאַחֲדוֹתוֹ הַפְּשׁוּט בְּעֵצְמוֹ הַמְּצִיא כְּבִיכּוֹל הַשְּׁתַנּוּת בֵּין מִדּוֹתָיו הַעֲלִיּוֹנוֹת, זֶה לְדִין וְזֶה לְחֶסֶד, אֲשֶׁר אֵלוֹ וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, וְאַחֲדוֹתָם בְּכְתוּב הַשְּׁלִישִׁי גְבוּהָ מַעַל גְבוּהָ. וְאֲשֶׁר בְּזֶה נִתְנַסָּה אֲבָרָהּ אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּעַת הַעֲקָדָה, אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה שָׁמַע חֲסִדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמֵאֲמָרוֹ, "כִּי בִיצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע", וְאַחֵר כֶּד בְּשִׁמְעוֹ מִמֵּדַת הַדִּין לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ לְעוֹלָה, לֹא הִכְרִיעַ בְּרָצוֹנוֹ הַגּוֹפְנִי וְחַבַּת בְּנוֹ לְסַמֵּךְ עַל הַדְּבוּר הָרֵאשׁוֹן "כִּי בִיצְחָק" וְכו', אֲבָל בְּטַל אֶת עֵצְמוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּתַכְלִית הַבְּטוּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵצְמוֹ הִכְרִיעַ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרְחֵמִים וְאָמַר לוֹ "אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ"

וְכוּ'. וְכֵן מְרַדְכִי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בְּגִזְרֵי דִין לְהַשְׁמִיד וְכוּ' שֶׁנִּגְזַר גַּם
 לְמַעַלְהָ כַּמְבָאָר מִדְּבַרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל. וְלִכְאוּרָה לֹא הָיָה לוֹ לְהַתְיַרָא כְּלָל, כִּי
 הֲלֹא כְּנִגְדַּז זֶה הֵינּוּ מְחַיְבִים לְהֶאֱמִין בְּדְבַרֵי הַנְּבִיא יְרַמְיָה מִמִּדַּת רַחֲמֵי
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמֵאָמְרוֹ: "לִקְחָ שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם" (כְּחִיּוּבֵנוּ בְּזֶה
 הַגְּלוּת לְהֶאֱמִין בְּדְבַרֵי הַנְּבִיאִים עַל בִּיאַת הַגּוֹאֵל שְׁאֲנוּ מְחַכִּים אֵלָיו),
 וְאוּלַם בְּרוּמָמוֹת הַהִכָּרְעָה הַנִּי"ל נִתְיַרָא וְנִפְחַד עַד אֲשֶׁר הִרְבָּה לְזַעַק וְזַעְקָה
 גְּדוּלָה וַיִּמְרָה, עַד שֶׁיֵּצֵא אֶל הַפְּעַל מֵאָמַר הַכְּתוּב הַנִּי"ל "לִקְחָ שְׁבַעִים שָׁנָה"
 וְכוּ'. (כִּי גַם מִתְחַלְהָ יָדַע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְעוֹרֵר הַצַּדִּיק מְרַדְכִי וַיִּבְטַל
 גְּזְרוֹתָיו, וַיִּדְעֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא תִבְטַל כַּח הַבְּחִירָה, כַּמְבָאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם
 אַחֵר). וְכָל הַמְלַחְמָה הַזֹּאת לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה שֶׁהַתְּגַבְּרָה בְּסוּף גְּלוּת בָּבֶל הוּא
 עֲנִין הַמְבָאָר מִדְּבַרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּדְבַר הַכְּתוּב: "לִפְתַּח חֲטָאת רֹבֵץ".
 שְׁכַשְׁהָאָדָם סָמוּךְ לְפִתַּח וְשַׁעַר הַקְּדוּשָׁה מִתְגַּבֵּר עָלָיו יוֹתֵר כַּח הַמְּסִית,
 כְּמִשְׁלַל הַנְּאֻבָּקִים זֶה עִם זֶה. (שְׁמוּבָא בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת שְׁאַחֵר הַסְּפוּרֵי
 מַעֲשִׂיּוֹת) וַיִּמְהַפְּרֵט לְמַד מוֹהֲרַנִּי"ת ז"ל עַל הַכְּלָל, וְהוֹדִיעֵנוּ מִרְחוּק בְּעֵצָם
 הַמְּלַחְמָה לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה שֶׁנִּמְצָא כְּעֵת בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא, בְּפִתַּח הַגְּאֻלָּה
 נִצְחִיית שְׁאֲנוּ מְחַכִּים אֵלָיָה, כִּי בְּהַתְּגַבְּרוֹת הַהִסְתוֹת וְהַפְּתוּיִים לְמַטָּה
 לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּסּוּרוּ מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתְּגַבְּרוֹת הַסְּתוֹת מִדַּת הַדִּין
 לְמַעַלְהָ בְּקִטְרוּגִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּסּוּר מִנַּפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמִידָם
 חֵס וְשְׁלוֹם, וְכָל הָעוֹלָם הָיָה חוֹזֵר לְתֵהוּ וְבֵהוּ עַל יְדֵי זֶה. (וְעֵין לְקַמּוֹן
 בְּהַרְמְזִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מִצְרוּפֵי דְבַרֵי רַבֵּנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַזְּבוּב הַנִּי"ל), וְכֵן
 מְבָאָר מִצְרוּפֵי דְבַרֵי מוֹהֲרַנִּי"ת בְּפִרוּשׁ הַמַּעֲשֵׂה מִהַבְּעַל תְּפִלָּה (שְׁבַסְפֹּר
 סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת), אֲשֶׁר מִדַּת הַגְּבוּרָה (שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין הַנִּמְצָא לְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ בְּתוֹכָהָ וּקְלָלוֹת) תִּתְקַרֵּב בְּכָל עֵת יוֹתֵר לְהַחְרִיב אֶת
 הָעוֹלָם הַנִּקְרָא בְּשֵׁם מִדַּת תְּאוֹת מָמוֹן, (וְעַקֵּר רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמִדַּת
 גְּבוּרָתוֹ הַנִּי"ל הוּא הַכְּנָעָה וְהַבְּטוּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּלִשׁוֹן רַבֵּנוּ ז"ל בְּסְפוּר
 הַמַּעֲשֵׂה הַנִּי"ל. שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּתוֹכָהָ: "אוּ אִזּוּ יִכְנַע לְבָבְסִי" וְגַם אִם
 קוֹמַת מִדַּת הַתְּפִלָּה (שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם בְּעַל תְּפִלָּה) וּמִדַּת הַמְּמַנָּה שֶׁהִיא
 הַצַּדִּיקָה מַעֲבִירִין אֶת רֵעַ הַגְּזֵרָה, לֹא יִהְיֶה עַקֵּר הַעֲבָרְתָם וּפְיּוּסָם לְמִדַּת
 הַדִּין וְהַגְּבוּרָה הַנִּי"ל. רַק בְּדַחֲתִיהָ וְעֵכּוּב לְזָמַן קָצוּב, אֲבָל בְּטוּל הַגְּזֵרָה לְגִמְרֵי
 הוּא בְּתִשׁוּבָה לְבַד (שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַהַכְּנָעָה וְהַבְּטוּל הַנִּי"ל) שֶׁיִּזְכּוּ נַפְשׁוֹת
 יִשְׂרָאֵל בְּעֵת גְּאֻלָּתָם. וַיִּמָּה נִכּוֹן וְנִפְלֵא לְפִי זֶה מְלִיצַת הַנְּבִיא מְלֵאכִי
 בְּהַכְּתוּב "הִנֵּה אֲנִכִי שׁוֹלַח לְכֶם אֶת אֵלָיָה" וְכוּ' (אֲשֶׁר אֵין לָנוּ נַחְמָה יוֹתֵר
 מִזֶּה) וְאַחֵר כֶּךָ בְּסוּף מְסִיסִים וְאוֹמֵר "פֶּן אָבֵא וְהַכִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֲרָס" (כִּי
 אִם חֵס וְשְׁלוֹם לֹא יֵצֵא אֶל הַפְּעַל הַכְּרַעַת מִדַּת הַרְחָמִים. יֵצֵא חֵס וְשְׁלוֹם
 אֶל הַפְּעַל תְּכִלִּית הַהִפְךָ כְּנִי"ל) וְגַם לְמִרְחוּק תִּבְיִן בְּכָל זֶה מֵה גְּדָלוֹ זְכוּיּוֹת
 הָאֶחָד בְּעִיר וּשְׁנַיִם בְּמִשְׁפָּחָה הַמְּתַרְחֵקִים גַּם הַיּוֹם מִמְּבוּכוֹת הַנְּבוּכִים
 וְלִצְנִיָּהֶם וְהוֹלְכִים בְּעַקְבוֹת אֲבוֹתֵינוּ.

והנה בענין הודעת חכמינו ז"ל זה סמוך לשמונה עשר מאות שנה (בקבלתם איש מפי איש עד דורות הנביאים) שבעקבות משיחא חצפא יסגי וכו' (וחכמתם אשר קראוה בשם) חכמת סופרים תסרח יראי חטא ומאסו, כבר הודיענו רבנו ז"ל, שלא היתה פונתם רק על התגברות האפיקורסות וחסרון אמונה שבאלה הדורות, כי רק זה עקר אבי אבות כל הטמאות שבעולם דדא בה פלא בה. כי אפלו העברות שבין אדם לחברו, גנבה גזלה רציחה אם לא נשמר מהם האדם רק על פי דעת האנושי המסכמת לזה, אין בזה שום ממש כלל. כי דעת האנושי לא נמצא תמיד במשקל אחד, ולפעמים מגיעים להאדם סברות וראיות עד שתחייב דעתו באופן אחר. וכאשר עינינו הרואות באלה הדורות, שבדעת האנושי מהפכים בתכלית ההפך, שחיוב גדול לגזל מהעשירים את ממונם, להשוות כל הכיסים (וכמה פעמים נדמה להם על אחד שהוא עשיר, והאמת כל ממונו הוא ממון אחרים שלוה מהם למשא ומתן כמנהג העולם, ובגזלתם, לבד שגוזלים מאתו, הם נחשבים להורגים אותו. וכמה פעמים רוצחים והורגים את העשירים בימים ממש פנודע) ונחזר לדברי רבנו ז"ל הנ"ל שזאת היתה מטרת חכמינו ז"ל בדבריהם הנ"ל בעקבות משיחא וכו'. כי כל זה מחבר ומצרף לראית הכתוב הנ"ל לפתח חטאת וכו'. וסיום דברי חכמינו ז"ל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, הוא כענין ירידה תכלית העליה כמובא בדברי רבנו ז"ל במקום אחר. כי גם כל אלה המים הזידונים אשר באלה הימים, לא יוכלו לכבות לגמרי נקדת האמונה המשרשת גם עתה ברבם בכלם מנפשות ישראל (כאשר נדבר מזה לקמן באות ח'), ואדרבא על ידי כל אלה המים הזידונים, גדול ועצום כפלי כפלים רוממות כל נקדה ושערה טובה שנמצא ברבם בכלם. וכאשר יצא אז מפי רבנו ז"ל בזה הלשון, עוד יהיה זמן שמי שיהיה איש כשר פשוט אז ער וועט זיך וואשען צום עסין [שיטול ידיו קדם האכל] יהיה חדוש גדול כמו הבעל שם טוב עד כאן לשונו. ולא בלשון גזמא והפלגה אמר זאת, כי באמת הוא כן ורק בזכות אלה הנקודות טובות יצמח כן דוד, לגלות האמת לעיני כל.

ועוד לא לוק מלין בדבר האמונה. והנני להציע תחלה שלש הצעות: הצעה ראשונה הוא בהכרח האמונה, כי גם חוץ ההכרח שהזכרתי לעיל, כדי לעמד על ידה בהנסיונות שנתנסה האדם בזה העולם, עוד נמצא בה הכרח גדול לחיי עד. כי בזאת לבד תתקשר הנשמה במקורה (בכסא כבודו יתברך) אשר נחצבה משם. כי זה השער לה, אשר בדורות הראשונים זכו הצדיקים להשפעת הנבואה על ידי האמונה. ומהרגיית ז"ל מצא עבור זה

רָמַז נִפְלֵא בְּרָאשֵׁי תְבוֹת הַכְּתוּב "נִיפְתָחוּ הַשָּׁמַיִם וְיֵאָרְאָה מִיֵּרֵאוֹת
אֵילָקִים" [אוֹתִיּוֹת] אֲמוּנָה].
הַצָּעָה שְׁנִיָּה הוּא הַמְבָאָר בְּצִרּוּפֵי דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהָאֲמוּנָה בְּלֵב הָאָדָם
הוּא מְצַד הַהוֹלָדָה וּמְצַד הַמַּעֲשִׂים. כִּי הַנּוֹלָד בְּקִדְשָׁה כְּרָאוּי, וְגַם אֶת
מַעֲשָׂיו לֹא קִלְקַל (וּכְכֹל אֲשֶׁר אֶכְתֵּב מִזֶּה לְקַמּוֹן בְּאוֹת י' עֵינֵי שָׁם), נֶאֱמַן
לָבֹו בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה בְּה' וּבְעִבְדָיו הָאֲמִתִּיִּים, עַד שֶׁגַם אִם מְדַבְּרִים לְפָנָיו
כָּל מִינֵי כְפִירוֹת וּמְבוֹכוֹת, אֵינָם נִכְנָסִים כָּלֵל בְּלִבָּו מִמַּשׁ כְּמוֹ שֶׁמְדַבְּרִים
לְפָנָיו הַסָּרִיס מִתְאוֹת מִשְׁגָּל.

ח

הַצָּעָה שְׁלִישִׁית הוּא מֵה שֶׁנִּרְאָה מְצִרּוּפֵי דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהַשְּׁנֵי הַפְּכִים
הַנִּמְצָאִים בְּהִידְעָה וְהַבְּחִירָה, נְחֻשְׁבִים וְעוֹמְדִים אֵלֶּה הַשְּׁנֵי הַפְּכִים גַּם
בְּדַבְּרֵי הַנְּשֻׁמָּה וְהַבְּחִירָה. כִּי אִף עַל פִּי שֶׁגַם צַד הַנְּשֻׁמָּה וְהִידְעָה אֲמֵת
וְיָצִיב, אֲבָל בְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ לָנוּ לְסַלֵּק אֶת דְּעִתְנוֹ וּלְבַבְנוּ מִלְּבֹוֹא כָּלֵל בְּדַבֵּר
הַנְּשֻׁמָּה וְהִידְעָה, וְאִין לָנוּ לְשׁוּם אֵל לְבָנוּ רַק צַד הַבְּחִירָה. כִּי בְּאֲמֵת
הָאֲמִתִּי נִמְצָא יְכַלֵּת בְּכָל אָדָם לְהַתְקַנָּא בְּהַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וְלְבַחֵר
בְּטוֹב וּלְסוּר מֵרַע עַד שִׁזְזָה גַם כֵּן לְתַכְלִית מְדַרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, וּמַחֲמֵת זֶה
מְגִיעַ עַנְשׁ לַחוֹטְאִים. וְכִבֵּר הַבְּאֲתִי בְּכָלֵל הַשְּׁנִים עֶשֶׂר שֶׁבְּהַקְדַּמַת סְפָרֵי
בְּאוֹר הַלְקוּטִים. שֶׁמְבָאָר מְדַבְּרֵי רַבְּנוּ וּמוֹהַרְנ"ת ז"ל שֶׁנִּמְצָאִים הַרְבֵּה
דְּבָרִים הַנִּרְאִים לְדַעֲתָנוּ הָאֲנוּשָׁה כְּשֵׁנֵי הַפְּכִים בְּנוֹשָׂא אַחַד, וְלַהֲעִדֵר גְּבוּל
הַכְּמַת וְדַעַת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךְ לְבַלְתֵּי הַפְּכִים יַחֲשְׁבוּ. וּמִכֹּל זֶה נְבוֹא בְּדַבֵּר
הָאֲמוּנָה הַנִּי"ל. כִּי פֶעַם אַחַת אָמַר מוֹהַרְנ"ת ז"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן, אֲנִי מְאֲמִין
בְּכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִם אֵינִי שׁוֹמֵעַ מִפִּי דְבָרִים רָעִים בְּוֹדָאֵי אֲנִי מְאֲמִין,
רַק אֲפִלוּ אִם אֲנִי שׁוֹמֵעַ בְּאִזְנֵי דְבָרִים רָעִים יוֹצְאִים מִפִּי, אֲנִי מְאֲמִין שֶׁלֹּא
נִמְצָאִים בְּלִבָּו כְּכֹל אֲשֶׁר הֵם יוֹצְאִים מִפִּי. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וַיֵּשׁ לָזֶה עוֹד
שְׂיחוֹת נְחוּצוֹת אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מְדַבְּרָיו, כִּי לוֹיֵא הַשְּׁרָשֵׁת נִקְדַּת הָאֲמוּנָה
בְּלֵב נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ עוֹמְדִים רַבִּם כְּכֹלֵם בְּנִסְיוֹנוֹת רְדִיפְתָם
מִהָאֲמוֹת וּבְנִסְיוֹנוֹת יְצִיאַת נִפְשָׁם מִמַּשׁ, שֶׁנִּתְנַסּוּ מֵאִז הָיוּ לְגוֹי. וְשֶׁקָר וְכָזָב
בְּפִי כָּל הַבוֹדִים מְלַבְּבִים פְּרוֹשִׁים עַל זֶה. אֲבָל הָאֲמֵת הוּא שֶׁגַם כָּל
הַשְּׁרָשָׁה הוּא בְּהַעֲלֵם נִפְלֵא וּמִכֹּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּאֵלֶּה הַדּוֹרוֹת אֲשֶׁר גָּבְרוּ
יֹוֹתֵר הַהַעֲלֵם וְהַהִסְתָּרָה. עַד שֶׁהֵם בְּעֶצְמָם אֵינָם מְבִינִים וְאֵינָם יוֹדְעִים
כָּלֵל מֵה שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם. וְכַמְבָאָר מִשְׂיחוֹת רַבְּנוּ ז"ל שֶׁאַחַר הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת,
שֶׁהֲרָשָׁעִים הֵם מְלֵאֵי חֲרָטוֹת (וְכוֹנְנָתוֹ עַל רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כְּמַבְאָר מִזֶּה בְּדַבְּרֵי
מוֹהַרְנ"ת בְּמִקּוֹם אַחֵר), וְשֶׁהֵם בְּעֶצְמָם אֵינָם יוֹדְעִים מִזֶּה כִּי גַם כָּל אֲשֶׁר
יִתְגַּבְּרוּ בְּרִשְׁעָתָם, הוּא מַחֲמֵת הַחֲרָטָה שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּהֶם וְשֶׁנִּסְתָּר וְנִעְלָם
בְּקִרְבָּם. וְכַמְשַׁל הַנְּאֻבָּקִים וְהַנְּלַחֲמִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד רוֹאֶה שֶׁחֲבָרוֹ
מִתְגַּבֵּר יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן מִמַּשׁ כְּשֶׁהֲרַע רוֹאֶה שֶׁמִּתְחִיל אֵיזָה טוֹב לְהַתְעוֹרֵר

אזי הוא מתגבר יותר, עין שם. וגם לפי זה אין מקום כלל לשאלת הנבוכים ותמיהתם מהיכן יזכו לאמונה אפלו אם ירצו. ויש מהם שנבוכו כל כך עד שנדמה להם גם על זולתם וכו'. ואין להאריך בדבריהם המטעים והמתעים כי האמת הוא בתכלית ההפך, שכל הנשמות הנמצאות בזרע יעקב, חוט המשלש באברהם ויצחק שיצא מהם, יוצאים ונמשכים משלשת השמות הנמצאות בהכתוב שמע ישראל. יי אי יי ('אברהם ייצחק ייעקב) העומדים בסוד השלשה רגלים שבכסא כבודו יתברך (כמבאר כל זה מצרופי דברי רבינו ז"ל), שמחמת זה אין שום אפן כלל שלא יהיה נמצא בהם איזה נקדה מהאמונה האמתית, ובזאת הנקדה יש ביכלתם לבוא להשלמת האמונה, באפן שתתגלה בלבבם. ויש להאריך בזה קצת. והנני לכתב מזה לקמן. כי אגב אורחא אמרתי להפסיק את הענין, ולהציע לפני המעיין הסגנון השני הנמצא בלקוטי אי אודות החרטות הנמצאות בהרשעים (שזה בעצמו שהם מתגברים וכו' כנ"ל), כי בלקוטי אי סימן רע"ד מאריך יותר בדבר ההתגברות שהרשעים מתגברים ברשעתם, ושיש מהם שעובדים ויגיעים כל ימיהם, כדי לעקר את עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי, כי הנקדה הקדושה של קדשת ישראל שיש עדין בתוכם היא מבבלבלת אותם ומביאה בהם הרהורי תשובה ויראה מאימת הדין. ומחמת זה אין להם תענוג מהעברות והתאות שלהם. ושעל כן הם מתאווים ויגיעים שיגיעו לכפירה גמורה בדעתם חס ושלום, באפן שלא יהיה להם עוד צד ספק לנטות אל האמת. אבל צריכים לזה יגיעה גדולה מאד מאד כמה וכמה שנים (רחמנא לצלן) כי היהדות שבהם אינה מנחת אותם ומבלבלת אותם תמיד. גם מבאר שם, שיש מהם שכשמגיעים ובאים למה שהתאוו, דהיינו לכפירה גמורה חס ושלום בלי שום נטיה אל האמת, אזי תכף ומיד מתים ויוצאים מן העולם (ויש לבאר שזה מחמת שכל עצם נשמת ישראל נמשכת מנשמת האבות שבעצם האמונה כאשר אכתב מזה לקמן). ובעקירת האמונה מהאדם נעקר מאתו ממילא גם הנשמה. כי נפשות ישראל אפלו אם נופלים לעבודה זרה ממש, נקראים על כל פנים בשם פושעי ישראל (אף על פי שחטא ישראל הוא, כנודע מדברי חכמינו ז"ל).

ט

ועתה נחזר לענין ראשון אשר כתבנו ברוממות נפשות ישראל, ולהקדים תחלה את המכון היוצא מהכלל הרביעי שבהקדמת ספרי "באור הלקוטים" (ומהדגמאות אשר הבאתי מהכתובים שבפרשת ואהבת וכו' אשר תבין משם) על אודות השני יחודים, שמע ישראל, וברוך שם. שבהודעתם את האמונה נמצאים הם עצמם בעקר האמונה. ומכל שכן וכל שכן השלשה שמות הנ"ל הנזכרות בהכתוב שמע ישראל: ונפש

אברהם אבינו שנמשך משם עומד בראש המאמינים במציאות הבורא יתברך ונתקיים בו הפסוק הנ"ל, "נפתחו השמים ואראה" וכו', אבל מחמת שלא היתה עדין הולדתו בקדשה, נתעלה עליו בנו יצחק אבינו שנולד בקדשה מאברהם ושרה. כי ברב אמונתו בהתמלאות כל הארץ מכבוד המלך העליון יתברך נתירא ונפחד מפחדו ויראתו, עד שעמד במדת היראה פנוע, כי האמונה הזאת היא מפלגת יותר מהאמונה סתם שבמציאותו יתברך הנ"ל (כי בדבר האמונה הזאת שמלא כל הארץ כבודו, אף על פי שבאמת איה מקום כבודו. נמצאים שאלות ותרוצים לאין תכלית אשר לא יתגלה רק בעולם הנצחי. כמבאר בזה מדברי רבנו ז"ל במקום אחר). ואחר כך גבוה מעל גבוה נתעלה גם עליו בנו יעקב אבינו בחיר שבאבות, (חוט המשלש כנ"ל) אשר בו נתיחדה האמונה עם האמת (שהיא חכמה פנוע), וברב זה היחוד והשלמת האמונה שזכה לא נקרא אצלו האמונה רק בשם אמת. אף על פי שלכאורה יש לפרש מדברי רבנו שבסימן ז' בלקוטי א' שבתחלה יש להקדים את האמת. אבל כפי המבאר עוד מדבריו הקדושים בכמה מקומות, וגם מהדברים שבעל פה שעל כרחם דבריו הקדושים שבסימן זה הנ"ל אומרים פרשוני, שהאמונה והאמת מקשרים זה לזה, ושכך זה "תבואי תשורי מראש אמונה", שזה לבד כל הראש וההתחלה. רק שבעצם קשריהם זה לזה מכרח מיד להשתמש גם במדת האמת (שהוא חכמה פנוע) כדי להנצל ולהשמר מאמונות כזביות. ויעקב אבינו בעצם השלמתו כנ"ל, היתה מטתו שלמה, אשר מספר בניו מכון ממש כמספר התבות שבשמע וברוך שם, וגם מספר האותיות שבשמותיהם מכון ממש למספר האותיות שבשמע וברוך שם. וגם על ידם בעצמם נתגלה זה היחוד שהם אמרו שמע ישראל וכו' כמובא בדברי חכמינו ז"ל במסכת פסחים. ועבור זה התפאר עצמו השם יתברך לפני נפשות ישראל על ידי הנביא ירמיה בהכתוב: "ואנכי נטעתיו שורק כלה זרע אמת" ופרש רש"י שם בכונת הכתוב על אשר נולדו ויצאו מהאבות. וממילא מובן שהעקר הוא מה שיצאו מיעקב כנ"ל. ובכח נקדת האמונה שנשרש בהעלים בלב נפש הישראלי, יש בכחו לבא בקיום התורה עד שיזכה על ידי זה בעצמו לשלמות האמונה. כי על ידי זה יסובבו כל התרי"ג מצות שנתנו מהאור אין סוף יתברך. והזהר הקדוש קורא אותם בשם תרי"ג עטיו. וכמשל הרופא החכם והבקי בהפלאות הפחות הנמצאות בחלקי הבריאה ובבאו להחולה מינעץ ומודיע לו את כל הדברים המזיקים שהוא צריך להשמר מהם שלא יקלקלו וימנעו מאתו את הרפואה, וגם מוסיף ליעץ ולהודיע להחולה את הדברים הטובים לרפואתו, כן יודיענו האור אין סוף יתברך על ידי עבדיו הנאמנים שכפי הטבעיות הרוחניות אשר הטביע והלביש באמצעות חלקי הבריאה (והטבעיות הגשמיות הנמשכות מהם) יש לנו להתירא מכל חטא ועון ופשע הגורמים הזקות ומונעים גדולים להנפש מהאמונה והדבקות במקור החיים הנצחיים. ויש מהם שהם גורמים להנפש כרת וכריתה לגמרי מהאמונה (ולהיות נאבד לגמרי חס ושלום). ובתכלית ההפך נמצאים סגלות נפלאות ונעלמות בכל רמ"ח מצות עשה, אשר על ידם נתרפא האדם ויתעלה על ידם להאמונה והחיים הנצחיים. ומצוה גוררת

מצוה, כי כל אשר יזכה האדם יותר להגדיל בלבבו את האמונה, יסור יותר על ידי זה בעצמו מהרע אל הטוב (ועוד יש בזה שיחות נחוצות, ואם יהיה אלקים עמדי יבארו במקום אחר).

יא

והנה העקר שבכל המעשים המרחקים מהאדם את המבוכות ומביאים בלבבו את האמונה, הוא מה שנרמז בסמיכת הכתוב אחרי לבבכם וכו' כפי דרשת חכמינו ז"ל "אחרי לבבכם" – זהו מינות, "ואחרי עיניכם" – זהו נאוף. כי הקדשה והטהרה מזאת התאנה נקרא בשם תקון הכללי. ויש בזה רבבות רבות מדרגות. ומרחוק תבין לפי זה ברוממות והתעלות יוסף על כל אחיו, כי בירידתו לערות מצרים והתנסותו שם בתקף רתיחת הדמים, "ותשב באיתן קשתו" נתעלה גם ברוחניות למדרגת פי שנים ברוח אביו בעצמו (כמובא מזה במקום אחר). כי "בית יעקב אש, ובית יוסף להבה". ומהולדתו השניה אשר קרא בשם אפרים, נשתלשל גם משיח בן יוסף פנודע. וגם משה ודוד נתאחדו אתו בהסתלקותם ברעוא דרעיון. ובאחדותם יחדו עומדים עם בנו אפרים ברגל הרביעי מהכסא, שהוא תבה הרביעית והמצרפת לשלשה שמות הנ"ל, יי אי יי א' אחד. גם מבאר מצרופי דברי מוהרנ"ת המיסדים גם בדברי האר"י ז"ל בפרי עץ חיים, שהשני שמות יעקב יוסף עולים ייג פעמים הויה. כי יעקב עולה שבעה פעמים הויה, המכונים לשבעה לילות חנכה, ובלייל שמיני באשר יאיר מספר שם הוי"ו שבשם יוסף (אף על פי שבצרוף שמו נמשכים המספרים עד ייג פני"ל) מכרח לעמד ואי אפשר להדליק יותר. כי הוא הלהבה בפני החמה שלעתיד. ובשם יוסף מוסיף והולך להאיר מעצמו מיום ליום. ונסח האר"י ז"ל בברכת הנרות להדליק גיר חנכה שבוזה סובב גם פן על הנח"ל הנובע ומוסיף לשפך מימי הדעת והחכמה מיום ליום פני"ל (הנמשכים ויוצאים ממקור החכמה שלמעלה). וברב רוממותו נעלם ונסתר הוא גם מדעת אחיו הקדושים והצדיקים בהסתרה והעלמה פני"ל, עד שבתכלית ההפך אמרו 'איש אל אחיו לכו ונהרגהו' (אין מקרא יוצא מידי פשוטו). ובאמת הוא השליט והראש לכל נשמות ישראל אשר ברוחניות, ובהעלם נפלא יוצאים ונמשכים מאתו כל הדורות (כמובן מדברי רבנו ז"ל על אודות הכתוב "קורא הדורות מראשי") ובהמשכתם מאתו אין ביכלת הרע לבלע אותם בשום אופן בעולם כלל. וכל אשר יעמדו זה לעמת זה כל השבעה מדרגות הרעות לבלע לנפשות ישראל עד שלא יודע כי באו אל קרבנה, ולא יזכר שם ישראל עוד. פן בתכלית ההפך יותר יקראו אותם עד שיוסיפו להקיא גם עצמות חיותם (כמובא מזה במקום אחר בדברי מוהרנ"ת על אודות תשלומי כפל וארבעה וחמשה חמשה תחת השור) וכאשר הוא בעצמו נתעלה ויצא (בראש השנה) מחשך לאור.

כֵּן בָּכחוּ כִּי עֵז וּגְבוּרָתוֹ, כִּי קִשְׁתָּה מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת תַּבְעֵרַת
לֵב נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּמְשָׁכִים מֵאִתּוֹ עַד עֵת קֹץ. וְיָדִי לַחֲפִימָא בְּרַמְיָה.
וּבְדָבָר הַיִּיג פְּעָמִים מְסַפֵּר הוּיָה שְׁפַתְבָּתִּי לְעִיל מְדַבְּרֵי מוֹהֲרָנִי'ת שְׁבָשֵׁם
הָאֲרִי'י ז"ל נְדַבֵּר לְקָמוֹן בְּפָרוּשׁ הַדָּבָר, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי בְּבִאוּרֵי אֶת הַמַּאֲמָר
רְאִיתִי מְנוֹרֵת זָהָב שְׁבִלְקוּטֵי א' סִימָן ח'.

יב

כָּבֵר הוֹדִיעֵנו רַבְּנוּ ז"ל, שְׁגַם הַמְצוֹת שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם טְעָמִים הַגִּשְׁמִיִּים, יֵשׁ
לְהֶאֱמִין שֶׁהֶעֱקָר הוּא טְעָמִים הַרוּחָנִיִּים לְאִין סוּף שְׁנִמְצָא בָּהּ, כִּי אוֹרִיתָא
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָא חַד (וּיְכַבֵּר הַזְּכָרְתִּי מְזָה לְהַעֲנִן אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּאוֹת
ב' הַנִּי"ל). וְכֵן בְּמְצוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה הָעוֹלָה עַל כָּל הַמְצוֹת (כְּמִבְּאָר מְזָה גַם
בְּסִפְרֵי הַמִּדּוֹת בְּזָה הַלְשׁוֹן הַרְגֵל הַלְמוּד עוֹלָה עַל קִיּוּם כָּל הַמְצוֹת) אָף עַל
פִּי שְׁבַפְשִׁיטוֹת כָּל טַעַם הַנִּגְלָה הִיא לְמַעַן דַּעַת אִידָּהּ לְהַתְנַהֵג בְּכָל דָּבָר, אֶת
הַדָּרֵךְ אֲשֶׁר נִלְךְ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֵׂה וְכוּ'. אֲבָל גַּם בְּזָה כָּל עֵקֶר הַמְצוּהָ הוּא
בְּלִשׁוֹן סְגֻלָּה לְהַצְלַחַת הַנֶּפֶשׁ, כְּפִי טְעָמִים הַרוּחָנִיִּים אֲשֶׁר בָּהּ. (וְעֵינֵי בְּסִפְרֵי
הַמִּדּוֹת בְּזָה הַלְשׁוֹן כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה וְכוּ' הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּעֶצְמָהּ
הוּא הַצְּלַחַת הַנֶּפֶשׁ) וְכֵן מְבֹאֵר מְדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל מְסַכֵּת זְבָחִים, לְעֵנִין
הַלְמוּד שְׁבַהֲלָכוֹת קִדְשִׁים שֶׁהוּא הַלְכָתָא לְמִשְׁיַחָא, אֲבָל דָּרֵשׁ וְקַבֵּל שְׂכָר.
וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר יָצָא מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל כְּמָה דְּבָרִים נוֹרָאִים בְּהִכָּרַח לְמוּד סִפְרוֹ,
כִּי גַם מִיּוֹם הַתְּגִלוֹת הַסִּתְרֵי תּוֹרָה שְׁבַזְהֵר הַקְדוֹשׁ תַּהֲיֶה בְּזָה לְבַד הַסְּגֻלָּה
לְהַצְּלַחַת הַנֶּפֶשׁ כְּמִבְּאָר בְּזָה מְדַבְּרֵי הָאֲרִי'י ז"ל. גַּם לְעֵנִין הַלְמוּד בְּכָל
חֲכָמַת הַקְּבָלָה שְׁנִתְגַּלְגָּה עַל יָדוֹ (רַק שְׁלֹא כָּל אֶחָד רְאוּי לְזָה הַלְמוּד
שְׁבַקְבֵּלַת הָאֲרִי'י ז"ל מְלִשׁוֹנוֹת הַהִגְשָׁמָה אֲשֶׁר בָּהּ. וְלַהֲבַלְתִּי רְאוּי מַגִּיעַ
קְלָקוּל חֵס וְשְׁלוֹם כְּמוּבָא מְזָה בְּסִפְרֵי חֲיֵי מוֹהֲרָ'ן, אֲבָל לְהִרְאוּיִים לְזָה
מְאֹד מְאֹד מְכַרְחִים דְּבָרֵינוּ וְהַשְׁגוּתֵינוּ הַקְדוֹשִׁים). וְרַבְּנוּ ז"ל קָרָא פְּעַם אַחַת
לְסִפְרֵי עֵץ הַחַיִּים בְּשֵׁם סִפְרֵי מוֹסֵר, וְאָמַר בְּזָה הַלְשׁוֹן: סַע אֲ טִייעַר מוֹסֵר
סִפְרֵי סַע אִיז [אִיזָה סִפְרֵי מוֹסֵר יָקָר הוּא], וְהַפְּלִיג מְאֹד בִּיקָר מַעֲלָתוֹ. וְעַתָּה
כְּפִי הַמוּבָן בְּרוּמָמוֹת רַבְּנוּ ז"ל. יֵשׁ גַּם מְזָה בְּעֶצְמוֹ לְהַבִּין מְרַחֵק
מְרוּמָמוֹת לְמוּד תּוֹרָתוֹ וְהַצְּלַחַת הַנֶּפֶשׁ שְׂזוּכִים עַל יָדֵי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר
שְׁבָהּ. וְאֲגַב אוֹרְחָא הַנְּנִי לְהַזְכִּיר מַה שְׁמוּבָא מְזָה קִצַּת בְּהַשְׁיַחוֹת שְׂאֲחֵר
הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (וְגַם בְּלְקוּטֵי הַלְכוֹת מוּבָא מְזָה) שְׁרַבְּנוּ ז"ל הַפְּלִיג מְאֹד
לְפָנֵי מוֹהֲרָנִי'ת בְּעֶצֶם כַּח הַתּוֹרָה לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי טְנִפָּת.
וְאָמַר לוֹ בְּזָה הַלְשׁוֹן: גְּלִיידָּ דִּיא וּויִסֵּט דְּעַם כַּח פּוֹן דְּעַר תּוֹרָה [וְכִי אֶתָּה
יּוֹדַע הַכַּח שֶׁל הַתּוֹרָה?]. וּמְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (שְׁמוּבָא בְּחֵי מוֹהֲרָ'ן סִימָן
ש"ב) אֲנִי נַחַל הַמְּטָהָר וְכוּ', מְבֹאֵר גַּם כֵּן מְדַבְּרֵי מוֹהֲרָנִי'ת שְׂשׁוּבָב הֶעֱקָר
עַל דְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְדוֹשָׁה. וּבְסִפְרֵי הַמִּדּוֹת בְּאוֹת צְדָקָה, מְבֹאֵר מַעֲלַת יָקָר
הַלְמוּד, כִּי הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַשְּׁבַת נוֹתְנִים חַיִּים גְּשָׁמִים גַּם כֵּן. וְעוֹד הַנְּנִי

לְסַפֵּר אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּבֵית אָבִי אִישׁ זָקֵן אֲשֶׁר בִּימֵי נְעוּרָיו הִתְחִיל לְנַסֵּעַ לְרֵבֵנוּ ז"ל עִם דּוֹדוֹ שֶׁהָיָה מֵאֲנָשֵׁי רֵבֵנוּ ז"ל, וְדוֹדוֹ שָׂפַח אוֹתוֹ קֶצֶת לִפְנֵי רֵבֵנוּ ז"ל, שֶׁהוּא בֶר אֹרֶן. וְהִתְחִיל רֵבֵנוּ ז"ל לְעוֹרְרוֹ עַל הַתְּמַדַּת הַלְמוּד, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: דִּיא לִיפְעוֹן זְאֵלִין דִּיר נִיט צוֹ שְׁטִיין [שֶׁהַשְּׁפָתִים לֹא יַעֲמְדוּ] (כִּי עֲדִין הָיָה סָמוּךְ עַל שְׁלַחַן חוֹתְנֹו). גַּם אָמַר לוֹ רֵבֵנוּ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: דִּיא תוֹרָה וְוַעֲט דִּיךְ קוּוִיקְעוֹן, דִּיא תוֹרָה וְוַעֲט דִּיךְ שְׁטאַרְקְעוֹן [הַתּוֹרָה תַּחֲיֶיהָ אוֹתָךְ, הַתּוֹרָה תַּחֲזֶק אוֹתָךְ], וְעוֹד כַּמָּה שְׂבָחִים חָשַׁב אִזּוֹ. וּבִסּוֹף הַרִים אֶת קוֹלוֹ וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: דִּיא תוֹרָה מֵאֲכֹט רִיִּיךְ [הַתּוֹרָה מַעֲשִׂיָהּ]. גַּם מִבְּאֵר מִדְּבָרֵי רֵבֵנוּ ז"ל לְעִנְיַן הַצְּדִיקִים יַחֲדֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁקֶדֶם יְרִידַת הַצְּדִיקִים לְזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ בִּיכְלַת לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֶׁר וְעוֹבֵד אֶת ה', גַּם זּוֹלַת זֶה הַצְּדִיק וְתוֹרָתוֹ, וּמִשְׁבָּא לְזֶה הָעוֹלָם אֵין בִּיכְלַת כָּלֵל לְזִכּוֹת זּוֹלָתוֹ וְזּוֹלַת תּוֹרָתוֹ לְמָה שֶׁצָּרִיךְ לְזִכּוֹת. וּכְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁזֶה נִמְשָׁךְ מִדְּרָכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִנְהַגַּת הָעוֹלָם זֶה לְעַמַּת זֶה. וּבִירִידַת הַצְּדִיק הַרוּפָא נְפֻשׁוֹת לְזֶה הָעוֹלָם, בְּרַפּוּאוֹת וְתַחֲבּוּשׁוֹת יְקָרוֹת וְנִפְלְאוֹת שֶׁלֹּא נִתְגַּלוּ עֲדִין מֵעוֹלָם, נִתְחַדְּשִׁים כְּנֶגֶד זֶה מַחְלוֹת וּמִכְאוּבִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא הָיוּ עֲדִין בְּעוֹלָם, וְשֶׁאֵין בִּיכְלַת לְעַמֵּד כָּלֵל כְּנֶגְדָם, אִם לֹא בְּסִגְלוֹת וּרְפּוּאוֹת הַצְּדִיק שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ וַיְרַדּוּ כְּנֶגְדָם בְּאֵלֶּה הָעֵתִים, וְהַבְּלָתִי מִתְרַפָּא בְּהֵם אֲבָדָה תְּקוּוֹתוֹ חֵס וְשָׁלוֹם. וּלְפִי כָּל זֶה תְּבִין וְתִתְבּוֹנֵן בְּרַב וְעֶצֶם חִיּוֹב וְהַכְּרַח הַלְמוּד בַּתּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתֵּר שֶׁזָּכִינוּ עַל יְדֵי רֵבֵנוּ ז"ל. כִּי הֵן הֵמָּה הַתְּבָלִין הַמְּכַרְחִים לְהִיָּצֵר הָרַע שֶׁבַעַת הַזֹּאת. שְׁעַל זֶה אָמְרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל 'בְּרִאתִי יָצַר הָרַע בְּרִאתִי תוֹרָה תְּבָלִין' (מִסְכַּת קְדוּשִׁין דָּף ל' ע"ב). וְהַעֲקָר הוּא לְמוּד הָעֵיּוֹן שֶׁבָּהּ, כְּמִבְּאֵר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן ק"א, שֶׁזֶה הוּא הַלְמוּד הַמְּסֻגָּל לְהַנְצִיל עַל יְדוֹ מֵהַתְּאוּוֹת וְהַמְּדוּת הָרַעוֹת. וּבִסְפֵר הַמְּדוּת בְּאוֹת סוּד. מִבְּאֵר שֶׁבַעִיּוֹן עֵמֶק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה, יְכוּלִים לְפַקֵּד עֲקָרוֹת וּלְרַפְּאוֹת חוֹלָאֵת חֶזֶק (שְׁגַם מְזָה מוּבָן גְּדֵל וְעֶצֶם מַעֲלַת זֶה הַלְמוּד), וְכֹאֲשֶׁר נִקְרָאִים בְּשֵׁם סוּדוֹת הַתּוֹרָה כָּל דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי בְּהַזְהַר הַקְּדוּשׁ וְהַתְּקוּנִים שֶׁנִּפְתְּחוּ וַיִּצְאוּ מִמְּקוֹר הַחֲכָמָה דְּעֵתִיקָא סְתִימָאָה. כֵּן גַּם כָּל דְּבָרֵי הַנַּחַל הַנוֹבֵעַ מִשָּׁם עַל יְדֵי רֵבֵנוּ ז"ל. שְׁמִחְמַת זֶה מִבְּאֵר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שְׁגַם הַקּוֹבֵעַ לְעֶצְמוֹ בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר הַלְמוּד בְּסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים, לֹא יִסְתַּפֵּק אֶת עֶצְמוֹ בְּשְׁעוֹר לְמוּד הַפְּשׁוּט, אֲבָל יַחֲלֵק אֶת הָעֵתִים וַיּוֹסִיף לְקַבֵּעַ לְעֶצְמוֹ שְׁעוֹר לְמוּד הָעֵיּוֹן בְּסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים.

יג

וְהִנֵּה בִימֵי נְעוּרָי, חָלְפוּ וְעָבְרוּ אֲצִלִי כַּמָּה שָׁנִים שֶׁנִּפְלְאוֹתֵי קֶצֶת בְּפָרוּשׁ מַלְת הָעֵיּוֹן שֶׁהַזְּכִיר רֵבֵנוּ ז"ל לְעִנְיַן הַלְמוּד שֶׁבְּסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים. כִּי לְכַאוּרָה אֵין יְכָלַת כָּלֵל שֶׁיִּכְפַּל זֶה הַלְמוּד לְפָשׁוּט וְעֵיּוֹן. כִּי בַּתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָהּ, תְּלַמּוּד בְּבָלִי וִירוּשְׁלַמִּי, גַּם אִם נִמְצָא בְּהֵם לְמוּד אֶחָד פָּשׁוּט (לְהַבִּין עַל כָּל פְּנִים

בפשיטות מאמר הגמרא, כי בלי זה לא נקרא בשם למוד כלל) נמצא בכל זה למוד העיון, אשר הלומדים בהם ישימו עיניהם לעין ולהעמיק יותר בפלפולים שונים (ולא בדרש, כי הדרש הוא ענין אחר פנודע), אבל בלמוד כזה לכאורה לא נמצא כלל יותר מפרוש הפשוט, עד שבאמת נמצאים גדולים מאנשי שלומנו (וימהם רבי יחיאל מענדיל בהקדמת המפתחות) המפרשים מחמת זה פונות המאמר הנ"ל על פרוש הדרש. אבל בהמשך הזמן מדי שקדי על דלתי ספרי מוהרנ"ת, אשר עליו סמך רבנו ז"ל את ידיו למלא אותו ברוח אלקים לקום לדרש בדבריו הקדושים, עד שגם כל דרשותיו פנים ואמתיים (ובלי שום תערובות חס ושלוש מבלבול המדמה בתכלית ההפך שהזכיר מזה רבנו ז"ל בלקוטי א' סימן נ"ד עין שם) ראה ראיתי שבאמצעות הדרש חתר ומצא מסלות נפלאות בלמוד תורת רבנו ז"ל גם בפשיטות, ולהוספות הם נחשבים על הרמז והדרש אשר ידרש בהם בעשר דברי רבנו ז"ל ממקומות אחרים בתורה שבכתב ובעל פה (או ממאמרים אחרים שבספר רבנו ז"ל בעצמו, שגם זה נקרא בשם דרש ועושר במקום אחר). כי עוד בהוספה ותוספות על כל זה מצא פרושים נחמדים (קלב) בקצת מאמרי רבנו ז"ל, שבכל מאמר ומאמר יפרש מנה ובה כפי הכלל הראשון (והעקרי) לכל הכללים אשר כתבתי בהקדמת ספרי באור הלקוטים. שכן דרך רבנו ז"ל לפרש בכל מאמר ומאמר מנה ובה תחלתו מסופו וסופו מתחלתו. ובאופן שאין נראה כלל רק למי שחותר ומעמיק בהם, וכאשר ירמוז מוהרנ"ת זה הכלל בהקדמותיו אשר כתב ללקוטי הראשון ולקוטי תניינא.

(ועין שם מה שכתב שכפי עצם העלמק היה צריך לכתב בכל דבור ודבור, ודוק או והבן היטב). וגם אגב אורחא ראה ראיתי שלפי זה מפרש שיחת רבנו ז"ל, שאחר הספרי מעשיות סימן קצ"ח. שאין מי שיבין את תורתו רק מי שיכול לאמרה פנים ואחור עד כאן לשונו. כי כשחוזר הקורא לאחוריו מסוף המאמר לתחלתו מבין יותר פונת רבנו ז"ל. ושגם לפי זה מבאר מה שכתב מוהרנ"ת בסוף הקדמתו לספר לקוטי הלכות (כרך הראשון והאחרון) שהוא כעין באור על ספר רבנו ז"ל. ולכאורה יש להתפלא על זה, כי הלא מהדרש לבד אשר ידרש בהם אין ראיה כל כך על יתרון דברי רבנו ז"ל ורוממותם (כמבאר לכל בקי בספרי הדרשות שאין מזה ראיה כל כך), אבל כפי הדלאותיו את החספא אשר הדלה לנו בספרי הקדושים למצא את הכלל הראשון הנ"ל, וגם שאר הכללים אשר כתבתי בהקדמת ספר באורי הנ"ל, נחשבים ספרי הקדושים לבאור ופרוש ממש ללקוטי הקדושים. ואדברה בתורתו נגד מלכים ולא אבוש. ונתעוררתי מכל זה להציג בזה הספר כמה מאמרים מהלקוטי מוהר"ן עם הבאורים כפי המסלה והכלל הנ"ל, ולהרפיבם ולבללם עם אלה השיחות והספורים. ובראשונה הנני להציג פה קצת מהדורא בתרא לבאור המאמר שבסימן ח' שבלקוטי א' על הכתוב ראיתי "והנה מנורת זהב". כי מחמת שלא כתבתי אותה כעין כתיבתי לבאור המאמרים שאחרי זה (בתחלה ישר וכסדר, ואחר כך שלא כסדר עין שם) וגם קצתי בה יותר מדאי, קשה וכבד מאד להתבונן בה. ועתה הנני לכתבה שלא בקצרה כל כך וגם לצרף לה קצת ראשי פרקים מגוף המאמר שבלקוטי

מוֹהַר"וֹן כְּדֵי לְהַקְלֵ עַל הַקּוֹרָא, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁדִּלְגַתִּי כְּתַבְתִּי שְׁלֹשׁ נִקְדוֹת
כְּזֶה... לְסִימָן וְאוֹת שֶׁדִּלְגַתִּי שָׁם :

פּרָקִים

רֵאשִׁי

רֵאשִׁי פְּרָקִים מֵהַמְּאָמֵר בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ח' עַל הַכְּתוּב רְאִיתִי וְכוּ' (זְכַרְיָה
ד') וְהוּא הַפְּטָרַת שְׁבֵת חֲנֻכָּה
רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה. וְגִלָּה עַל רֵאשֵׁה וְכוּ'. הִנֵּה יָקָר גְּנוּחִי... מֵאִישׁ
יִשְׂרָאֵלִי. כִּי הִיא שְׁלֵמוֹת הַחֲסָרוֹנוֹת כִּי עַל יְדֵי... הַרוּחַ חַיִּים נִבְרָא הָעוֹלָם
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וּבְרוּחַ פִּי כָּל צָבָאָם"... וְהוּא גַם כֵּן חַיּוֹת הָאָדָם... כָּל אֲשֶׁר
נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ וּכְשֵׁי שׁ חֲסָרוֹן בְּאִיזָה דְבָר, עֵקֶר הַחֲסָרוֹן הוּא
בְּבַחֲיִנַת הַחַיּוֹת... הַרוּחַ חַיִּים שֶׁל אוֹתוֹ הַדְּבָר... וְהֶאֱנַחָה הוּא אֲרִיכוֹת
הַנְּשִׁימָה וְהוּא בְּבַחֲיִנַת אֶרֶץ אֲפִים, דְּהֵינּוּ מֵאֶרֶץ רוּחָה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁמִּתְאַנַּח
עַל הַחֲסָרוֹן וּמֵאֶרֶץ רוּחָה, הוּא מִמְּשִׁיךְ הַרוּחַ חַיִּים לְהַחֲסָרוֹן... וְעַל כֵּן
הֶאֱנַחָה מְשָׁלִים הַחֲסָרוֹן :

ב

אֶד מֵאִין מְקַבְּלִין הַרוּחַ חַיִּים. דַּע שֶׁעֵקֶר הַרוּחַ חַיִּים מְקַבְּלִין מֵהַצַּדִּיק
וְהָרַב שְׁבַדוֹר. כִּי עֵקֶר הַרוּחַ חַיִּים הוּא בְּהַתּוֹרָה... וְהַצַּדִּיקִים דְּבִקִּים
בְּהַתּוֹרָה. וְעַל כֵּן עֵקֶר הַרוּחַ חַיִּים הוּא אֶצְלָם. וּכְשֶׁהוּא מְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק
וְהָרַב שְׁבַדוֹר, כְּשֶׁהוּא מִתְאַנַּח וּמֵאֶרֶץ רוּחָה, מִמְּשִׁיךְ רוּחַ חַיִּים מֵהַצַּדִּיק
שְׁבַדוֹר שֶׁהוּא דְבוּק בְּהַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם הַרוּחַ. וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָא הַצַּדִּיק אִישׁ
אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, שֵׁיִדְעֵ לְהִלָּךְ נִגְדַ רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד... וְזֶה בְּחִינַת רוּחַ צְפוּנִית
הַמְּנֻשָּׁבֵת בְּכַנּוֹר שֶׁל דָּוִד... חֲמֵשׁ נִימִין כְּנִגְדַ חֲמֵשָׁה חֲמֵשִׁי תּוֹרָה... וְרוּחַ
צְפוּן... הוּא בְּחִינַת רוּחַ הַצְּפוּן בְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרוּחַ חַיִּים,
כִּי צְפוּן חֲסֵר... וְעֵקֶר הַרוּחַ חַיִּים הוּא בְּלָב וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתַקוּנֵי זֶהר...
וְהַחֲסָרוֹן הוּא הַסְּתַלְקוֹת הַרוּחַ שֶׁמְקוּמוֹ בְּלָב. וְעַל כֵּן נִרְגַשׁ הַחֲסָרוֹן בְּלָב,
וְעַל כֵּן כְּשֶׁנִּתְמַלֵּא הַחֲסָרוֹן... נֶאֱמַר "וַיִּתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלוֹת לְבָבְךָ, יִמְלֵא ה'"
וְכוּ'...

ג

אֵד רְשָׁעִים... דַּע שְׂיֵשׁ רַב דְּקִלְפָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשׂו... יֵשׁ לִי רַב. וְהוּא בְּחִינַת "אֱלוֹפִי עֲשׂו" וְכִמוּ שְׁמֵתְרָגְס אוֹנְקְלוֹס 'רַבְרַבִּי עֲשׂו'... וּמֵהֶם מְקַבְּלִין הַרְשָׁעִים הָרוּחַ. וְהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַטְּמֵאָה בְּחִינַת רוּחַ סְעָרָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב "הֵן עֲשׂו אַחִי אִישׁ שְׁעִיר"... כְּמוֹ רוּחַ סְעָרָה שֶׁהוּא גְדוֹל בְּשַׁעְתּוֹ... אֵד שְׂאִין לוֹ קִיּוֹם כָּלֵל... וּמִסְעָר גּוּפָה וְנִשְׁמָתָה:

ד

וְעַל כֵּן "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה". כִּי הַחֲסָרוֹן הוּא מַחְמַת עֲוֹנוֹת... הַמְּשִׁיד הָרוּחַ חַיִּים, וּמִשְׁלִים הַחֲסָרוֹן מְכַפֵּר הָעוֹן. וְהוּא מְגַדֵּל רַחֲמָנוּת וְחֲנִיּוּת מִהַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׂמוֹ, שְׂצַמְצַם עֲצֵמוֹ לְהִיּוֹת הָרוּחַ אֶצֶל הַצַּדִּיקִים... וְזֶה בְּחִינַת שְׁלֵשׁ עֲשָׂרֵה מִדּוֹת, ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים... וְרַב חֶסֶד... הַפֶּד עֲשׂו רַב דְּקִלְפָּה, שֶׁהוּא אֲדַמוּנֵי תַקוּף הַדִּין... "תּוֹרַת אֶמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ"... נוֹצַר וּמִמְתִּיק אֱלוֹפִי עֲשׂו... "נוֹשֵׂא עוֹן וְפֹשַׁע":

ה

וְהִנֵּה כְּשֶׁמִּתְאַנַּח מִמְּשִׁיד הָרוּחַ חַיִּים... אֵד לְהַתְגַּרוֹת בְּרִשְׁעִים אִי אֶפְשָׁר. כִּי כְּשֶׁמִּתְגַּרֵּה בְּהַרְשָׁע וְהוּא מִתְאַנַּח... אִם לֹא מִי שֶׁהוּא צַדִּיק גָּמוֹר... לֹא יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל אֶוֹן. וְהַעֲנִין כִּי יֵשׁ אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת... וְלִמְעַלָּה בְּשָׂרְשָׁם הֵם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הוּיָה וְלִמְטָה הֵם מְעַרְבִים טוֹב וְרָע. וְהַצַּדִּיק גָּמוֹר שֶׁהַבְּדִיל וְהַפְּרִישׁ הָרַע מִן הַטוֹב לְגַמְרֵי... מִתֵּר לְהַתְגַּרוֹת בְּרִשְׁעִים. וְהַעֲנִין כִּי כָּל רִשָּׁע הַהֲכָרַח שִׁיְהִיָּה לוֹ צְנוּר שֶׁיִּקְבֵּל דָּרֵךְ שֶׁם הָרוּחַ שָׁלוֹ לְהַשְׁלִים הַחֲסָרוֹן, וְהַצְנוּר הוּא דָּרֵךְ הַמְּדָה רָעָה מִהָאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת שֶׁהַמְּשִׁיד וְהַגְּבִיר עַל עֲצֵמוֹ, הוּא הַדָּרֵךְ... וְכִשְׁהַצַּדִּיק רוֹצֵה לְהַשְׁפִּילוֹ, הוּא מְכָרַח לִירֵד לְהַמְּדָה רָעָה הַהִיא שֶׁהַגְּבִיר עָלָיו הַרְשָׁע לְהַכְנִיעָה, וְלִקְלֶקֶל הַצְנוּר הַהוּא שֶׁל הַרְשָׁע שֶׁמְקַבֵּל דָּרֵךְ שֶׁם הַחִיּוּת שָׁלוֹ. וְעַל כֵּן מְכָרַח שִׁיְהִיָּה זֶה הַצַּדִּיק צַדִּיק גָּמוֹר שְׂאִין בּוֹ שׁוּם רַע, לְמַעַן לֹא יְהִיָּה כַּח לְהָרוּחַ סְעָרָה... לְשִׁלֵּט וּלְהַזִּיק חַס וְשָׁלוֹם לְהַצַּדִּיק... כִּי אִין לְהַרְשָׁע שׁוּם תְּפִיסָא בּוֹ... מַה שְׂאִין כֵּן צַדִּיק שְׂאִינוֹ גָּמוֹר... הָרַע עֲדִין בְּכַח... אֶבֶל צַדִּיק גָּמוֹר אִינוֹ בּוֹלַע... הַצַּדִּיק גָּמוֹר וְכֹל הַנְּלוּיִם אֵלָיו מִתְרִים לְהַתְגַּרוֹת בְּרִשְׁעִים.

ו

וּלְבַא לָזֶה לְהַפְרִישׁ וּלְהַבְדִּיל וּלְבַרֵּר הָרַע מִהַטּוֹב הוּא עַל יְדֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה. וְלִמּוּד הַתּוֹרָה יִהְיֶה לְלוֹן לְעִמְקָה שֶׁל הַלְכָה... כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה אַחִיזַת הַטּוֹב וְהָרַע שֶׁנֶּאֱחָזִין מִבְּחִינַת אֲסוּר וְהֵתֵר טָמֵא וְטָהוֹר כָּשָׁר וּפְסוּל שְׂיֵשׁ בְּהַתּוֹרָה. וְכָל זְמַן שְׂאִינוּ מְבַרֵּר הַהֲלָכָה, הוּא מְעַרְב... אַךְ לְזָכוֹת לָזֶה הַשְׂכָּל... הוּא עַל יְדֵי תְפִלָּה כִּי מִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַשְׂכָּל:

ז

וְהַעֲנִין כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתַקוּנֵי זֹהַר, גֵּן דָּא אֲוִרִיתָא, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְעֵינִים וּמְבִינִים בְּהַתּוֹרָה, הֵם בְּחִינַת עֶשְׂבִין וּדְשָׁאִין דְּאֲתַרְבִּיאוּ בְּגֵן. וּמֵאִין הֵם גְּדִלִים, הוּא מִמְעֵין הַחֲכָמָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "מִעֵין גְּנִים". "וּמִעֵין מִבֵּית ה' יֵצֵא" – הוּא הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה". וְהוּא בְּחִינַת מְבִיא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל. כִּי תְפִלָּה הוּא בְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם... וְהוּא בְּחִינַת בְּרִיאָה בְּכַח. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "כֹּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ", שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא מִעֵין הַחֲכָמָה. וְהַתּוֹרָה הוּא בְּחִינַת בְּרִיאָה בְּפֶעַל... כִּי בְּהַתּוֹרָה נִבְרָא הָעוֹלָם... וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'הַמְעֵין בְּתְפִלָּתוֹ בָּא לְיַדֵי כָּאֵב לֵב'... מֵאִי תִקְנָתוֹ יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה... נַעֲשֶׂה בְקִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׂיוּצָא מִכַּח אֶל הַפֶּעַל... וְנִהַר הַיּוֹצֵא מִעֵדוֹן... עֵדוֹן הוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה... כִּי עֵדוֹן עֵין לֹא רָאֵתָה... תְּפִלָּה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַטְּבַע... לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן הוּא הַתּוֹרָה. וּמִשָּׁם יִפְרֹד, כִּי עַל יְדֵי זֶה נִפְרֹד הָרַע מִהָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת וְלֹא נִשְׁאַר רַק הַטּוֹב. וְהִיא לְאֲרֻבָּעָה רָאשִׁים, הֵם אֲרֻבַּע אוֹתִיּוֹת הוּיָה שְׁהֵם שָׂרֵשׁ הַטּוֹב שֶׁל הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת...

ח

מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת ... צִיּוּת הוּא מְלִשׁוֹן שְׁעָר (בְּשִׁין שְׂמַאלִית) כִּי עַל יָדָם נִכְנַע עֲשׂוֹ אִישׁ שְׁעִיר בְּחִינַת רוּחַ סַעְרָה... דְּהוּוּ דָמוֹ כְּמִבְסָמוֹ פְּרוּשׁ רִשְׁ"י כְּשִׁתּוּיֵי יַן בְּחִינַת עֲשׂוֹ אֲדָמוֹנִי... רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב... אוֹר הַגְּנוּז לַעֲתִיד... אֵילָנָא דְּחַיִּי וְאֵילָנָא דְּמוֹתָא הֵינוּ טוֹב וְרַע וְזֶהוּ לֹא בְּחִיל וְלֹא בְּכַח

כי אם ברוחי וכוי מי אתה הר הגדול לפני זרבבל למישור... כלם יתבטלו על ידי הרוח חיים... גם דבר אז מענין ייב שעות היום וייב שעות הלילה שיש בהם שנים עשר צרופי הוי"ה בכל שעה צרוף אחר, וכל שעה נחלקת לתת"ף חלקים וכל חלק מהתת"ף חלקים... והמשפילים זבינו, "רכב אחד רבתים" בחינת קבלת התורה שמשם מקבלין הרוח חיים הרבנים דקדשה, על ידי זה נתבטלו ונכנעו אלופי עשו רב רבי עשו, שהם הרב דקלפה, בבחינת אלפי שאינן: הלקוטים באור

וברוח פיו כי האדם הוא חלק אלפי פנוע, ובאתערוותא דלתתא שפמאריד את רוחו, גורם גם מלמעלה המשכת הרוח חיים מהשם יתברך בעצמו, להשלים לזה החסרון:

משלים החסרון יש לבאר בכונתו הקדושה, שגם מחמת זה הטביע הבורא יתברך בטבע האדם להאריך את רוחו בגניחה ואנחה כשיש לו איזה חסרון, כדי שעל ידי זה בעצמו יגורם כמה פעמים השלמה להחסרון. והוא מגדל רחמנות וחנינות הבורא יתברך שמו. אלה הדברים נראים לכאורה כשפת יתר, כי מי לא ידע בכל אלה שהשלמת החסרון וכפרת העונות הוא ממדת הרחמים. ואולם בסתר דבריו והשגתו הזאת על אודות הכנעת הרב דקלפה שהוא אדמוני בתקף הדין (כמובא לקמן בפנים) ומבאר מהשיחה (שבספר חיי מוהר"ן) השיכת לזאת ההשגה, שבהשגתו ותורתו הזאת בעצמה, השתדל להכניע את הרשע (העומד מצדו) שבתקף הדין פני"ל. יש לבאר שעל זה טרח בפרטיות לבאר כל המדות של רחמים, כי בהם לבד כל הכנעת הרשע (שבתקף הדין פני"ל): וזה בחינת שלש עשרה מדות וכוי. כפי העולה מדבריו הקדושים שכל המדות העליונות נמצאות בהרב דקדשה. נראה מבאר כי הויה הן באתערוותא דלתתא שבו לעורר אותם למעלה מהשם יתברך בעצמו. נוצר וממתיק שהוא נוצר [ושומר] וממתיק את האלופים שלא יזיקו את העולם [כי לשון שמירה סובב לפעמים על המזיק, כלשון הפסוק: "והועד בבעליו ולא ישמרנו"].

נושא עון ופשע בהכרח האתערוותא דלתתא הנ"ל בדבור המתחיל וזה בחינת ייג מדות. יש להתפלא קצת אשר לא יסים בפרושו לכל השלש עשרה מדות. ואם בתבת "וחטאה" יש לפרש שאינו צריך לחשבה, כי היא מחברת לתבת "נושא" הנ"ל (שהנשיאה תסובב גם על החטאה). אבל על כל פנים יש להתפלא אשר לא פרט והזכיר גם מדת "ונקה" שבסוף המדות. אבל מרחוק תבין שגם זה פרט והזכיר בדבריו הנפלאים שכתב אחר כך על אודות הרב העליון אשר ינקה ויזכר עצמו, עד שלא יאנה אליו כל און גם בידו וכחו. ובהמבאר שם מדבריו הקדושים שבזה מנקה ומציל גם הנלוים אליו שלא יתאחו בהם הרע, עד שגם הם לא ייראו ויפחדו מהרשע. וממילא נמצא לפי זה גם מדת "ונקה" ברוח הרב לעורר אותה באתערוותא דלעלא

ובאמת אין זה נאמר רק על הרב העליון שהוא בן דוד בעצמו שאנו מחכים אליו (עין בפרוש באורי הקודם בהגה על אות כ"ד). והנלוים מכרח לפרש על הנלוים המקשרים אליו בקשר אמתי (קשר

אֶהְיֶה כַּמּוֹבָא בְּמִקּוֹם אַחֵר) בְּשָׁלְמוֹת כְּרֵאוּי.
גַּן דָּא אֲוֵרִיתָא, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְכוּי' דְּאֲתֵרְבִּיאוּ בְּגַן סוּבְבַּ בְּזָה לְהַמְבָּאָר
מִצְרוּפֵי דְבָרְיוּ הַקְדוּשִׁים לְעִיל בָּאוֹת א' שְׁכָל נִשְׁמַת הַחַיִּים הוּא מְרוּחַ
הַחַיִּים שְׁבִתוּרָה:

בְּרִיאָה בְּכַח לְפִי זֶה יֵשׁ לְבָאָר בְּכַפְלִים בְּכּוֹנְתוֹ הַקְדוּשָׁה שְׁבִדְבָרְיוּ הַנִּי"ל.
שְׁמִבְאָר מֵהֶם שְׁבַעֲלִית הָרַב לְהַבְרִיאָה בְּכַח שְׁבִתְפִלָּה, מְזַכֵּךְ גַּם לְכַחוּ. שְׁגַם
בְּכַחוּ לֹא יִתְאַחֵז בּוֹ הָרַע חַס וְשָׁלוֹם (וְחוּץ זְכוּכּוֹ מִהָרַע שְׁזוּכָה בְּבִירוֹ
הַהֲלָכָה עַל יְדֵי הַשְׁכָּל שְׁנַמְשָׁךְ מִהַתְּפִלָּה):

הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִיאָה בְּפִעַל, סוּבְבַּ בְּזָה לְהַעוֹלָה מִצְרוּפֵי דְבָרְיוּ
הַקְדוּשִׁים בָּאוֹת א' וּבָאוֹת ב' שְׁכָל בְּרִיאַת הָעוֹלָם הוּא מְהוּרַח חַיִּים
שְׁנַמְצָא בְּהַתּוֹרָה. וְאוּלָם בְּדְבָרְיוּ הַקְדוּשִׁים שְׁבִזָּה הָאוֹת ז' מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ
לְהוֹדִיעַ שְׁכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִהַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא הָעֵדוֹן וְהַבְּרִיאָה בְּכַח:

וְנִהַר יוֹצֵא מֵעֵדוֹן הַיְנוּ מִהַתְּפִלָּה וְכוּי' לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן הוּא הַתּוֹרָה
בְּהוֹדְעָתוֹ הַזֹּאת שֶׁהוּא מוֹדִיעַ בְּרוּמְמוֹת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּעֵדוֹן וּלְמַעַלָּה מִגֶּן
הַתּוֹרָה. יֵשׁ לְסוּבְבַּ עֶקֶר כּוֹנְתוֹ עַל תְּפִלַּת הָאָדָם שֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל עַל אוֹדוֹת
הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ שְׁיִזְכָּה לְבָרַר הַהֲלָכָה בְּכָל דְבָר, בְּאִפְּן שְׁיִדְחָה מֵאִתּוֹ כָּל

הָרַע, עַד שְׁיִזְכָּה לְקִיּוֹם הַתּוֹרָה(קַלַּג). וּמִכְּתִלֵי דְבָרְיוּ הַקְדוּשִׁים בְּדְבַר
הַכְּתוּב רְאִיתִי וְכוּי' אֹרֶךְ הַגְּנוּז וְכוּי' יֵשׁ לְבָאָר עוֹד שְׁזָה מִחֲמַת שְׁהַתְּפִלָּה
וְהָעֵדוֹן הוּא מִמְדַּרְגַּת הַנִּסְתָּר שְׁבִתוּרָה, וְזֶה עֵינֵן הַהִסְתָּרָה (עֵינֵן לֹא רְאִיתָה)
שֶׁהַזְּכִיר בְּדְבַר הָעֵדוֹן (וְכַמּוֹבָא מְזָה בְּמִקּוֹם אַחֵר). גַּם יֵשׁ לְבָאָר בְּטַעַם

בְּרִיאַת הַגֶּן (וְהַשְׁקָאָתוֹ מִהָעֵדוֹן) שְׁזָה מִחֲמַת שֶׁהָעֵדוֹן אֵינֵן לוֹ גְבוּל וְסוּף, כִּי
הוּא הָעֵדוֹן וְהָעֵנֵג בְּסִתְרֵי תוֹרַת הָאֵין סוּף יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא כָּלֵל יִכְלַת
וְאִפְשָׁרוֹת בְּהָאָדָם הַמְּגַבֵּל לְבֵא בּוֹ. וְלֹא כֵן הַגֶּן (שֶׁהוּא בְּתוֹרָה שְׁבִנְגָלָה)
שֶׁהוּא הָעוֹמֵד בְּמַדְרַגַּת הַכְּלִים הַמְּכַשְׂרִים וְהַמְּכַרְחִים, לְקַבֵּל אֹרֶךְ הָעֵדוֹן

וְהַבְּאוֹתָיו בְּגְבוּלִים וְצִמְצוּמִים(קַלַּד).
וּמִשֶׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים בְּפְרוּשׁ הַפְּשוּט מִהַכְּתוּב סוּבְבַּ הַפְּרוּד
עַל הַתְּחַלְקוֹת הָאַרְבַּע נְהוּרוֹת (מֵאַחַדוֹתֶם שְׁבִנְהַר הָעֵדוֹן) זֶה מְזָה. וּבְפְרוּשׁ
הַדָּרָשׁ מִרְבֵּנוּ ז"ל יְסוּבְבַּ הַפְּרוּד עַל הָרַע לְבַד שֶׁנִּפְרָד וְנוֹפֵל מֵאִתָּם. וּבְכָלֵל
אַחַד עֶשֶׂר (הַנִּזְכָּר בְּהַקְדָּמַת סֵפֶר בְּאוּרֵי הַקּוּדָם) שְׁבִרְבַּ הַמְּקַרְאוֹת שְׁרַבְנוּ
ז"ל מִפְּרֹשׁ בְּהֶם בְּפְרוּשׁ הַדָּרָשׁ, נִרְאָה אוֹתָם בְּעֵמֶק הַפְּלֵאת הַמְּסֻלָּה
שְׁבִלְמוּדִיו, שֶׁמְחַבֵּר אוֹתָם בְּפְרוּשׁ הַפְּשוּט שְׁבָהֶם, יֵשׁ לְלַמֵּד מִהַמְּפְרָשׁ אֶל

הַסְּתוּם, שְׁגַם בְּזָה הַכְּתוּב כּוֹנֵת רַבְּנוּ בְּדְבַר הַפְּרוּד לְשִׁנֵי הַפְּרוּשִׁים
הַנִּי"ל(קַלַּה). כִּי כְּדֵי לְהַפְרִיד וּלְחַלֵּק אֶת הָרַע מֵאַחִיזָתוֹ בְּהָאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת,
מְכַרְחַ לְהַפְרִיד וּלְחַלֵּק אֶת הָאוֹתִיּוֹת בְּעֶצְמָם, שְׁלֹא יִהְיוּ בְּאַחַדוֹת וּדְבָקוֹת
לְגַמְרֵי, כְּאַחַדוֹתֶם בְּהָעֵדוֹן וְהַנְּהַר שְׁמֵאִתּוֹ. גַּם כְּפִי הָעוֹלָה מִדְּבָרְיוּ
הַקְדוּשִׁים שֶׁהָאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַנִּפְרָדִים בְּהַגֵּן וְהַפִּעַל נִמְצָאִים גַּם כֵּן בְּכַח

וּבְעֵדוֹן שְׁמֵתְאַחַדִּים שֶׁם בְּנִהַר אַחַד. מְבָאָר בְּזָה אֲגַב אוֹרְחָא לְפְרוּשׁ הַיִּיג
מִדּוֹת שְׁמֵתְחִילִים בְּשִׁנֵי שְׁמוֹת הַנִּי"ה:

וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים בְּהָעוֹלָה מֵאַלְהַ צְרוּפֵי הַדְּבָרִים שְׁבִסִּימֵן הִי וְסִימֵן
ז', שְׁגַם כָּל הַתְּהוּוֹת הַגּוֹפִים בְּגִשְׁמִיּוֹת בְּבִנְיָן אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת נִמְשָׁךְ וְיוֹצֵא
מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם (אַרְבָּעָה רְאשִׁים) שְׁבִנְיָן הַתּוֹרָה (וְכֵן גְדוּלֵי הַנִּשְׁמוֹת
כְּנִי"ל בְּדַבּוּר הַמִּתְחִיל דָּא אֲוֵרִיתָא וְכוּי') סוּבְבַּ גַּם כֵּן לְהַעוֹלָה מִצְרוּפֵי דְבָרְיוּ

הקדושים הנ"ל שבסימן א"ב, שכל בריאת העולם הוא מהרוח חיים
שנמצא בהתורה. אבל בדבריו הקדושים שבזה הסימן ז' מוסיף והולך
להודיע שכל זה נמשך מהתפלה, שהוא העדן והבריאה בלח:
מעדן להשקות את הגן בדבר העדן הנ"ל הגדול ועצום לאין ערך ממדרגת
הגן, וגם כל חיות הגן והרוח שבו נמשך ונשקה מהעדן. וממילא יבאר לפי
זה שכמו כן זה הרוח שבעדן, גדול ועצום לאין ערך מהרוח שבגן התורה
עד שנחשב כנגדו לשער וסערה כפלי כפלים לאין ערך. תבין ותתבונן לפי
זה בהמבאר מדבריו הקדושים באות ח' שנמצא סערה דקדשה (שער
הציצית) שהוא העומד בקדשה זה לעמת זה להכניע את הסער ואיש
השער בסערתו (עין שם היטב באות ח'). וגם לפי זה מבאר בשני טעמים
למציאות הלח והגבורה בהרב העולה להעדן להכניע ולכלות את
האדמוני. טעם אחד מפרש בדבריו הקדושים, שעל ידי זה יש ביכלת הרב
לכנס לתוך צנור הרשע כדי לשברו. טעם השני מבאר גם כן למעמיק
בדבריו הנ"ל, שזה מחמת שבאמת יוצא ולוחם כנגדו זה הרב בסערה
חזקה כפלי כפלים. כי לפי הנ"ל תבין מרחוק שזה שאין ביכלת סערת
הרשע להתקיים, הוא מחמת שאין לו כלל כלי התורה הנ"ל המכרחים
לקבלת הטוב מסערת העדן כי הוא רחוק מהתורה ומכל המדות טובות
שבה. רק מצד הנסיון שמכרח שיהיה בזה העולם (עין לקמן בהשיחות
והספורים באות כ'), מכרח כביכול השם יתברך לשנות את דרכיו (רשע
וטוב לו) בהשפעת העדן ואור הגנוז הנ"ל (שגם משה רבנו עליו השלום
עדן לא עלה לשם להשיגו) ולהשפיע גם לרשע, כעשו בבכיתו ואנחתו.
אבל בחסרון והעדר הכלים שלו נהפך לו זאת הסערה בתכלית ההפך,
ומסער גופה ונשמתה. ולא כן הרב העליון (כבן דוד בעצמו שאנו מחפיים
אליו) בעליתו לשם ברב ועצם הכלים הנפלאים הנתהוים ברב ועצם
הנסיונות שיעמד בהם בכל גלגול שיתגלגל בהם באריכות הגלות (כמובן
בזה מדברי מורנו הרב רבי חיים ויטאל בשם האר"י ז"ל). וגם ממילא
מובן שברב הכלים יש ביכלתו לקבל משם סערה גדולה וחזקה כפל
כפלים כפי שנמצא להרב דקלפה, ושאחר כך לא יהיה נחשב אצלו גם
זאת הסערה רק לרוח סתם מרב הכלים כנ"ל:
מי אתה הר הגדול את הפרוש מזה הכתוב הציג מוהרנ"ת ז"ל בין שני
חצאי עגול. יען אשר לא יצא בזה הלשון מפי רבנו ז"ל, ולא בפרוש אתמר
אלא מפלגא אתמר. שהוא כלל החמישי שבהקדמת ספר באורי הקודם,
שכל מקרא או מאמר חכמינו ז"ל שרבנו ז"ל מזכיר קצת מאתו לאיזה
ענין, נכנס ונתבאר כל המקרא והמאמר חכמינו ז"ל בזה הענין:
דבר אז... רוח החיים שבעדן שמעתי מאבי ומורי ששמע ממורנ"ת
שנראה מדברי רבנו ז"ל, שהדפק הדופק ונוקש בהאדם בכל חלק, יוצא
ונמשך מהחלק אשר מצרוף (ארבע אותיות) השם. שמכונן לזה החלק
מהאלף פ"א חלקים הנמצאים בזאת השעה (כי הארבע אותיות הן הן
הארבע רוחות

ועוד יש להאריך קצת בכל זה ולשוב להכתוב הנ"ל. "ונהר יוצא מעדן"
וכו' שאף על פי שבבאורינו הנ"ל בדבריו הקדושים, לא תהיה מדת
"ונקה" רק במדרגת התפלה והעדן ולא במדרגת הגן והתורה. אבל עוד

יש לבאר בדבריו הקדושים, שבאמצעות הנהר הנמשך מזה לזה, יש שמצטרפים ליתן בזה את האמור בזה, ותחשב התפלה בכל הייג מדות שתתקבל בהם. וכן תחשב התורה בכל הייג מדות שמכרחים להדרש בהם. ויען אשר בכל זאת נחשבים הגן והעדן לשני מדרגות אשר לא ראי זה כראי זה. ובמדת "ונקה" (תכלית הזכוּד) לבד, פרט רבנו ז"ל ואמר שמכרח לעלות לעדן התפלה, יש לבאר (כמובן במקום אחר) שבאפן אחד מצרף אותם, ובאפן אחד מבדיל ביניהם, ושכל ההבדל הוא למדה האחרונה הזאת, שאף על פי שנוגע בה גם הצרוף פנ"ל, נבדלת בכל זאת ונחשבת (מחמת ההבדל) ברוממות העדן יותר מכלם (קלו). וגם אגב אורחא נוסף ונבוא מפל זה לדבריו הנ"ל, כי בהעולה מדבריו הנ"ל שפמי ההבדל שביניהם לא נמצא במדרגת הגן יותר מי"ב מדות ובאמצעות הארבעה (ראשים) אותיות הויה שפרט בו, ואשר לפי זה יש לבאר שבכל מדה ומדה מהגן נמצא בו אלה הארבע אותיות, ושם שנויי המדות זה מזה. גם שנויי הצרופים (שהם הארבע אותיות) זה מזה, ושהן הן י"ב צרופי הוי"ה שהזכיר בזה הענין. וגם מחמת שבכל זאת נמצאים אלה הארבעה ראשים (בי"ב צרופיהם) גם בשרשם שבעדן (ואחדות הנהר פנ"ל) ושם האור גנוז ונסתר עד שממילא נקרא בשם חשך, ותכלית ההפך מהאור (קלו). תבין ותתבונן כמו כן בי"ב צרופי הוי"ה שבליילה וחשך שדבר לענין זה. גם לפי זה תראה אגב אורחא נפלאות גם בפשיטות פרוש הכתוב: "ונקה לא ינקה" וכו', אשר בפשיטות דעתנו יש לפרש אותו במדת הדין ותכלית ההפך ממדת הרחמים. ולפליאה גדולה נחשב זאת, כי הלא בכל זה המקרא חושב ממדה למדה בדבר הרחמים והטוב, ובסוף וסיום דבריו מהפך ומדבר בתכלית ההפך ומדת הדין, אשר לא זה בלבד כי נקה לא ינקה, עוד פוקד עון אבות על בנים ובני בנים על שלשים ועל רבעים, וגם אפלו לפרוש חכמינו ז"ל כי מלת "ונקה" סובב למעלה, החליטו אותו בסיומו "לא ינקה", לשני פתובים המכחישים זה את זה. ואולם בהסתרת וגניזת האור שבעדן והתחשבותו לחשך ותכלית ההפך אשר בארתי לעיל בדבריו הקדושים. שיך לעיל (שהארבע אותיות הנפרדים בהגן והפעל הנ"ל נמצאים כמו כן גם בלח ובעדן שמתאחדים שם בנהר, אשר מבאר בזה אגב אורחא לפי הייג מדות שמתחילים בשני שמות הוי"ה. ולדעת האר"י ז"ל אינם נחשבים אלה שני שמות במספר הייג מדות). יש לבאר עוד שגם מחמת זה נגנז ונסתר אור הרחמים שבו ונחשב ונראה בתכלית ההפך למדת הדין. ובאמת הוא נהפך חס ושלום להבלתי שבים על כל פנים אחר החטא. לשוב על כל פנים מעתה לכלי התורה

המכרחים להם פנ"ל:
 "רכב אלקים רבותים" – בחינת קבלת התורה שמשם מקבלין הרוח חיים הרבנים דקדשה. לבאר קצת בזה, שוב נשוב לדבר י"ב המדות והצרופים משם ה' שהזכרנו לעיל בדבור המתחיל דבר אז וכו'. כי אף על פי שהזכרתי שם מאלה הי"ב צרופים שנמצאים גם בשרשם שבעדן, אבל עוד יש לבאר שברב התאחדות כל הארבעה נהרות (והאותיות) שבעדן להיות לנהר אחד, כן גם י"ב הצרופים שבאלה (אותיות) הנהרות שעליהם עומדים י"ב המדות נכללים שם כלם במדה אחת, וממילא מובן שהיא

מִדַּת "וְנִקְהָה". כִּי הַתְּחִתּוֹן נִכְלָל בְּעֵלְיוֹן וְרוֹמְמוֹתָהּ גְּדֹלָה וְעֶצְמָה עַל כָּלֵם. כִּי זֶכֶר בְּבִאוּרֵי הַקּוֹדֶם בְּאוֹת כ"ו עֵין שָׁם :
 [וְהוּא הָרֵאשִׁי וְהַמְּקוֹר שֶׁל כָּל הַמִּדּוֹת הַרְחֵמִים הַנִּמְצָאִים (בְּהֵגוֹ) הַנִּמְשָׁךְ מֵאֵתוֹ וְזֶה אֲגַב אוֹרְחָא יִשְׁמַע חֲכָם יוֹסֵף לָקַח בְּדַבַּר הַמַּחְלֶקֶת שֶׁנִּמְצָא בֵּין תַּנְאִים וְאַמּוֹרָאִים שֶׁזֶה אוֹסֵר וְזֶה מַתִּיר, לְפִי הַנ"ל מֵה נּוֹרָא וְנִפְלָא הַפְּלֵאת חַז"ל אֲשֶׁר הִחְלִיטוּ וְאָמְרוּ 'אֵלּוּ וְאֵלּוּ דְבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים' כִּי מֵאֲלִיף תַּבִּין שְׁבִרוּמֹת הַתְּנָא לֹא נֶחְשָׁב לוֹ זֶה הָרַע (שֶׁמִּצַּד הַהִסְתַּרְתָּה) לָרַע מִמֶּשׁ חֵס וְשְׁלוֹם, אֲדַרְבָּא בְּתַכְלִית הַהִפְךָ נֶהְפֵּךְ לוֹ זֶה בְּעֶצְמוֹ לְכָלוּ טוֹב. וְגַם בְּהַעוֹלָה מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁכָּדִי לְבָרַר אֶת הַהֲלָכָה מִכְּרַחֲמִים לְמִדַּת הָעֵדוֹן וְהַתְּפִלָּה הַנ"ל, יֵשׁ לְבָאֵר לְפִי הַנ"ל בְּכַפְלִים לְתוֹשִׁיָּהּ, כִּי גַם מִחֲמַת זֶה נִמְצָא בְּהַהֲרַח לְבִירוֹר הַהֲלָכָה מִחֲמַת שְׂזֵאת הַמִּדָּה שֶׁבְּסוּף מִסְפָּר הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, מְכַוֶּנֶת וּמְצַרְפֶּת לְסוּף מִסְפָּר הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שֶׁבְּמִדּוֹת הַתּוֹרָה. בְּפֶתוּב הַשְּׁלִישִׁי הַמְּכַרֵּעַ בֵּין שְׁנֵי פְתוּבִים הַמְּכַחִישִׁים (וְסוֹתֵרִים) זֶה אֶת זֶה שֶׁהִיא כְּעֵין סְתִירַת דְּבָרֵי הַתְּנָאִים הַנ"ל זֶה לְזֶה].
 וְהִנֵּה כְּפִי הַנוֹדֵעַ בְּדַבַּר הַמִּדּוֹת, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁכָּל מִדָּה כְּלוּלָה מִכָּל הַמִּדּוֹת, נֶחְלָקָה בְּכָל זֵאת כָּל אַחַת לְהִיּוֹת לְמִדָּה בְּפָנֶי עֶצְמָה, יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁמִּחֲמַת זֶה גַם מְשִׁיגֵי הַמִּדּוֹת (שֶׁהַמִּדּוֹת נִמְצָאִים בָּהֶם) שֶׁהֵם הַרְבֵּנִים דְּקִדְשָׁהּ, אֵף עַל פִּי שֶׁכָּל רַב וְרַב זֹכֶה לְהַמִּדּוֹת הַנ"ל, נִתְחַלֵּק בְּכָל זֵאת כָּל רַב וְרַב בְּמִדָּה בְּפָנֶי עֶצְמָה. וּמִמִּילָא מוּבָן שֶׁהַרְבַּ הָעוֹלָה עַל כָּלֵם הוּא הָעוֹלָה לְמִדָּה הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כַּנ"ל. וְלִפִּי זֶה רָאָה תִּרְאָה נִפְלְאוֹת כִּי מִכְּנוֹן מִמֶּשׁ הַמִּסְפָּר לְרַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל (קַלְח) שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה אֲשֶׁר עַל פְּרִשְׁת חֲנֻכָּתָם בְּבֵית ה' הַנ"ל סוֹבֶבֶת זֵאת הַהִפְטָרָה שֶׁבְּפֶתוּב "רְאִיתִי" וְכוּ' (הַנִּרְשָׁם בְּתַחֲלַת הַמֵּאמָר), וְעַלִּיהֶם מִדַּת הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שֶׁבְּפֶתוּב "וּבְבֵא מִשָּׁה" וְכוּ' (שֶׁהוּא הַפְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי הַמְּכַרֵּעַ כְּמוּבָא שָׁם בְּרִש"י) שֶׁהוּא מִדַּת הָרַב הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַנ"ל, שֶׁשְׁלוֹ יָפָה מְשַׁלְּהֶם.

וְעוֹד זֶה כָּל עֶצֶם פְּרוּשׁ הַפְּתוּב גַם לְפִי פְּשׁוּטוֹ. וּבְזֶה מְכַרְח לְהַאֲרִיךְ קֶצֶת וְלְהַצִּיעַ לְכָל זֶה שְׁלֹשׁ הַצָּעוֹת: הַצָּעָה רֵאשׁוֹנָה כִּי בְּכָל הַנ"ל תַּבִּין מִרְחוּק כִּי לֹא דַבַּר רִיק הוּא רוֹמְמוֹת עֲצַתוֹ לְהַתְגַּרּוֹת עִם הָאֲדַמוּנֵי. וְגַם מִמִּילָא מוּבָן שֶׁכְּמוֹ שֶׁכָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מְכַרְחִים לְהַתְקַשֵּׁר לְהַרְבֵּ דְקִדְשָׁהּ לְקַבֵּל אֶת הָרוּחַ חַיִּים, כְּמוֹ כֵּן כָּל הַרְבֵּנִים בְּעֶצְמָם מְכַרְחִים לְהַתְקַשֵּׁר לְרַב הָעֵלְיוֹן הַנ"ל שֶׁמֵּאֵתוֹ לְבַד נִמְשָׁךְ כָּל הַתְּקוּוֹן, וְשִׁגְם בְּדַבְרֵי הָרַב בְּעֶצְמוֹ נִמְצָאִים מִדְּרָגוֹת לְמַעְלָה מִמִּדְּרָגוֹת. כִּי גַם אֲהַרֹן שֶׁמֵּאֵתוֹ כָּל מְנוֹרַת (תּוֹרַת) זָהָב (הַמוּבָא שָׁם בְּפְרוּשׁ הַפְּתוּב "רְאִיתִי" וְכוּ'), לֹא הִגִּיעַ בְּמִדְּרָגָתוֹ לְמִדְּרָגַת מִשָּׁה רַבְּנוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם (שֶׁלֹּא קָם כְּמוֹהוּ) אֲשֶׁר אֵלָיו לְבַד נִתְגַּלוּ כָּל הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת בְּתַפְלָתוֹ. וְשִׁגְם הוּא עֵדִין לֹא נִתְעַלָּה בְּעֵלְיָתוֹ שְׁלַעֲתִיד, בְּהַתְּלַבְּשׁוֹתוֹ בְּבִן דָּוִד (שֶׁבְּעֶצֶם הַתְּפִלָּה) לְהַתְגַּרּוֹת עִם הָאֲדַמוּנֵי וְלְמַחֲוֹת זָכַר הָאֵלּוּף עֲמֻלָּה בְּאֲשֶׁר נְבָאֵר לְקַמֵּן. הַצָּעָה שְׁנִיָּה; הוּא בְּהַנ"ל. שֶׁכָּל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה וְהַגּוֹן הוּן הוּן הַכְּלִים הַמְּכַרְחִים וְהַמְּכַשְּׂרִים לְקַבֵּל בָּהֶם מִדְּרָגַת הָעֵדוֹן וְהַתְּפִלָּה (כִּי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה כִּי זֶכֶר בְּנִזְכָּר בְּסִפְרֵי בְּאוּרֵי הַקּוֹדֶם בְּאוֹת י'). וְכַפִּי הַמְּבָאֵר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּשְׁמָוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם הָעֶשְׂבִּים וְהַדְּשָׁאִים שֶׁבְּחֲלָקֵי הַגּוֹן. נִרְאָה מְבָאֵר שִׁגְם לְהַרְבֵּ הָעֵלְיוֹן בְּעֶצְמוֹ לֹא נִתָּן גְּדֹלַת הָעֵדוֹן רַק בְּשִׁבִיל רַבְרָבֵי דְקִדְשָׁהּ עִם כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל

הנלוים אליו. כי בלתי הכלים לא יתקבל כלל בקדשה. הצעה שלישית; בענין בית ה' (שמשם יציאת המעין), שבפרוש רבנו ז"ל סובב זאת על עדן (עין לא ראתה כמובא בפרוש), ובאחדותו לפרוש הפשוט (פנזכר בהכללים שבבאורי הקודם), ממילא מובן שעקר נקדת העדן הנה (עין לא ראתה פנ"ל) היא בקדש הקדשים. אשר גם כל כלליות הכלים שבחלקי המקדש והמשכן הנה באפן שתתקבל בהם הארת עצם לעדן הנה. ויש לבאר לפי זה שגם הם נחשבים כנגד עצם נקדת העדן הנה לכלי הגן והתורה שבנשיאי ישראל (שמהם הרוחות והנשמות לכל נפשות ישראל פנ"ל) אשר בהם תתקבל הארת זה העדן והרב העולה לשם פנ"ל: ועתה שוב נשוב מכל זה להכתוב הנ"ל "ובבא משה" וכו'. כי לכאורה נחשב קצת לפליאה סמיכות זה הכתוב בסוף הפרשה הזאת, אשר לא תספר כלל בעצם בנין המשכן, שיהיה שיך אחר כך לספר נפלאות זה הבנין והמשכן, ששם זכה משה רבנו עליו השלום שנשמע אליו קול השם יתברך. כי הלא בתחלת הפרשה מבאר שבכר כלה משה להקים את המשכן, וכל זאת הפרשה לא תדבר רק בעבודת הנשיאים וקרבתיהם שהקריבו מיום פלות הקמת המשכן והלאה. ורש"י (בשם רבותינו ז"ל) מפרש טעם נפלא ונכון על אשר נסמכה פרשת המנורה לקרבת הנשיאים, ועתה למה יבא זה הכתוב (ובבא משה וכו') בתכלית ההפך להפסיק ביניהם. אבל כפי אמרי רבנו ז"ל הנ"ל והמובאים פה, מאד מאד מחבר זה הכתוב להענין ואינו נחשב להפסק כלל. כי כפי כל הנ"ל תבין ותתבונן כי אך ורק בבא הנשיאים אל משה והצטרפותם אליו בחלקי עבודתם יצא אל הפעל הכתוב ובבא משה וכו', ששמע וקבל קול חכמת העדן לאין סוף יתברך השוכן בין שני הכרובים לברור התורה. גם מבאר מצרופי דבריו הקדושים שכאשר התחיל לעסק באלה התקונים בעת אמירתו והשגתו זה המאמר (פנ"ל בדבור המתחיל: 'והוא מגדל רחמנותו'), כן גם מאז והלאה בחייו ולאחר הסתלקותו לא ינוח ולא ישקט מלעסק בזה, על כל פנים על ידי הנלוים אליו, כפי השערות טובות שמוצא בכל אחד ואחד מתורה ותפלה ורצינות על כל פנים, להתגלות הרב העליון שמאמינים ומחכים עליו. וגם רב תודה לאלחיי אשר זכינו לראש תלמידיו והנלוים אליו מוהרנ"ת ז"ל. כי הוא אשר הרבה לגלל את האבן מעל פי הבאר בהלכותיו הקדושות, והודיענו על כל פנים מזה. גם נראה לעניות דעתי מפתלי וצרופי דבריו הקדושים בכתב ובפה שזה לעמית זה אלוף עמלק הנ"ל, גרוע ברשעתו יותר מכל שנים עשר רבירבי בני עשו שהיו בימיו. והנני להציגם פה בשמותיהם שהם מזכרים בפרשת וישלח ותרגום אונקלוס שמביא בזה רבנו ז"ל מתרגם על כל אחד ואחד בשם רבא. (א) רבא תימן (ב) רבא אומר (ג) רבא צפו (ד) רבא קנז (ה) רבא קרח (ו) רבא געתם והשביעי רבא עמלק, והוא המכון לאמצעי וממצע ביניהם. כי הוא באמת אלוף השלשה עשר שבסטרא אחרא, פנ"ל דנחשבים ועומדים ששה בצד זה וגם ששה מצד זה ואלו הן. (א) רבא נחת (ב) רבא זרח (ג) רבא שמה (ד) רבא מזה (ה) רבא יעוש (ו) רבא יעלם. וקרח השני אין לחשב כי זה הוא בעצמו קרח הראשון, כמבאר שם מקדם מפרוש רש"י, שאף על פי שנחשב מבני עשו, ובאמת הנה בן בנו אליפז

שָׁבָא עַל אֶשֶׁת עֶשׂוֹ, וְנִחְשָׁב מִחֲמַת זֶה פֶּעַם רֵאשׁוֹן מִבְּנֵי אֱלִיפַז. וּבַדְּבַר אֱלוֹפִי שְׁעִיר הַחוּרִי נִמְצָא עוֹד קִצֵּת דְּבָרִים שְׂאִין רְצוֹנֵי לְהִרְחִיב בְּזֶה שְׁלֵא לְצֵאת מִהֶעָנָן. וְהָאֱלוֹפִים הַנִּזְכָּרִים בְּסוּף הַסְּדֵרָה אֵף עַל פִּי שְׁנִיקְרָאוּ גַם כֵּן בְּשֵׁם אֱלוֹפִי עֶשׂוֹ אֲבָל לֹא הָיוּ כָּלֵל בְּעֵת הַזֹּאת, רַק אַחַר כָּלוּת מַלְכֵיהֶם בִּימֵי דָוִד כַּמּוּבָא, אֲבָל אֱלוֹפִי בְּנֵי עֶשׂוֹ וּבְנֵי בְּנָיו שְׁנִיחָשְׁבִים גַּם כֵּן לְבָנִים, מְכֻנָּיִם מִמֶּשׁ לְמִסְפַּר שָׁנִים עֶשֶׂר חוּץ הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הָאֲמֻצְעֵי וְהַעֲקָרִי אֱלוֹף עֲמֶלֶק (שְׁעָלְיוֹ אָמַר עֶשׂוֹ "יֵשׁ לִי רַב" כַּמּוּבָא בַּפְּנִים) וְהַהֲכָרַח לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה עוֹד. כִּי בַתְּחִלַּת אוֹת הִ' שְׁכַתְּבָ שֵׁם בְּזֶה הַלְשׁוֹן: 'וְהִנֵּה כְּשִׁמְתָאֲנַח מִמִּשְׁיָד רויח הַחַיִּים אֶל הַחֲסָרוֹן וּמִשְׁלִים אוֹתוֹ, אַךְ לְהַתְּגַרוֹת בְּרִשְׁעִים אִי אֶפְשָׁר, כִּי כְּשִׁמְתָגְרָה בְּהַרְשָׁע וְהוּא מִתְּאַנַּח וְכוּ' עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּא בְּזֶה קִצֵּת, כִּי לְכַאוּרָה מֵאַחַר שֵׁישׁ בִּיכְלִיתָנוּ לְהַמְשִׁיךְ רויח הַחַיִּים מִרְבוּתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים עַד שְׁלֵא יִהְיֶה לָנוּ שׁוֹם חֲסָרוֹן כָּלֵל, וְגַם הַחֲטָאִים (שְׁמֵהֶם הַחֲסָרוֹנוֹת כַּמּוּבָא בַּפְּנִים) יִתְּכַפְּרוּ עַל יְדֵי זֶה, לָמָּה לָנוּ לְהַתְּגַרוֹת כָּלֵל בְּהַרְשָׁע, וּמָה אֲכַפֵּת לָנוּ כָּלֵל שְׁהַרְשָׁע יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן כָּל טוֹב. וְאַדְרָבָּא מִבְּאָר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שְׁגַם אִם לֹא נִתְּגַרָה אֲתוֹ מִשְׁלֵם הַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ לְשׁוֹנְאָיו אֶל פְּנֵיו לְהַאֲבִידוֹ וּלְהַשְׁמִידוֹ עַל יְדֵי זֶה הַטוֹב בְּעֲצָמוֹ שְׁמַקְבְּלִים מִרְבֵּרְבֵיהֶם. וְעַתָּה לָמָּה נִבְקֵשׁ כָּלֵל עֲצָה לְהַתְּגַרוֹת עִם הַרְשָׁע וּלְהַשְׁמִידוֹ מִיָּד. וְאוּלַם אִם נָשִׁים אֶת לְבַבְנוּ לְהַכְּלִל "זֶה לְעַמַּת זֶה" הַנִּזְכָּר בְּהַקְּדָמַת בְּאוּרֵי הַקּוּדֵם, נָבִין וְנִתְּבוּנָן שְׂאֵף עַל פִּי שְׁכַפֵּרַת הָעוֹנוֹת הוּא עַל יְדֵי הַרְבֵּרְבֵי דְקִדְשָׁה, וְהַעֲקָר עַל יְדֵי הַרְבַּ הָעֲלִיוֹן הַנִּי"ל בְּעֲלִיתוֹ לְעֶצֶם נִקְדַּת עֲדוֹן בֵּית הִ' פְּנִי"ל, אֲבָל בְּהַקְּדָם הַקְּלִפָּה לְפָרִי עוֹמֵד כְּנֶגֶד זֶה רַבָּא עֲמֶלֶק (עַם כָּל רַבְרַבִּיא הַמְּקַבְּלִים מֵאֲתוֹ פְּנִי"ל) לְרַחֵק וּלְהִרְחִיק מִזֶּה הַרְבַּ דְקִדְשָׁה וְכָל הַנְּלוּיִם אֲלֵיו, עַד שְׁמַמִּילָא מִתְּגַבֵּר בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד יִצַּר מִחֲשַׁבַת הַלֵּב רַק' רַע' כָּל הַיּוֹם בְּחֲטָאִים וְעוֹנוֹת, שְׁמֵהֶם נִתְּחַדְּשִׁים חֲסָרוֹנוֹתֵיהֶם מִיּוֹם לְיּוֹם. וְאִם כִּי בִיכְלִיתָנוּ לְהַתְּגַרוֹת אֲתוֹ וּלְהַחְרִימוֹ וּלְמַחֲוֹתוֹ, כֶּבֶר הָיוּ נִחְרָמִים וְנִתְּבַטְּלִים עַל יְדֵי זֶה מִנְּפִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל הַחֲטָאִים שְׁלֵא יִחְטָאוּ כָּלֵל (כַּלְשׁוֹן הַכְּתוּב: "לֵךְ וְהַחְרַמְתָּ אֶת הַחֲטָאִים" וְכוּ' וְהַחֲטָאִים לֹא כְּתִיב). וּמִדּוֹר לְדוֹר נִמְצָא בְּזֶה מִלְחָמָה גְּדוּלָּה, כִּי הוּא שָׂרְצָה לְהַתְּגַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתוֹ וְיוֹמוֹ שְׁבַמְדַּת הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, זֶה לְעַמַּת זֶה הַנִּי"ל. וּבְהַחֲדָשׁ שְׁבַשְׁנַת דִּין וְעִבּוֹר יִגִּיעַ גַּם כֵּן לְמִסְפַּר הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. וְאֵף עַל פִּי כֵּן זֹכִים בְּכָל זֹאת נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכַח הַרְבַּ דְקִדְשָׁה לְכַנֵּס לְצִנּוֹר יְמֵי עֲשִׂית עֶשׂוֹ בְּעֲצָמָם, לְהַכְּנִיעַ וּלְהַפִּיד אוֹתָהּ לְיָמִים טוֹבִים כְּמוֹ בְּתַקּוּנֵי חֲנֻכָּה הַנִּי"ל. וְגַם אֲגַב אוֹרְחָא תִּרְאֶה נִפְלְאוֹת בְּסַמִּיכוֹת הַכְּתוּב (לְסוּף פְּרִשְׁתַּת הָאֱלוֹפִים הַנִּי"ל) "אַלְהַ תּוֹלְדוֹת" (כַּמּוּבָא כְּעִין זֶה בְּרִשְׁ"י עִין שָׁם) יַעַן אֲשֶׁר בְּיוֹסֵף לְבַד וְהַתְּחַלְּקוֹתוֹ לְשָׁנִים נִתְּגַבֵּר יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שְׁיַעֲלוּ וְיַעֲמְדוּ תּוֹלְדוֹתָיו וּבְנָיו בְּמִסְפַּר הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְהַכְּנִיעַ וּלְבַטֵּל מִסְפַּר הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁבַבְנֵי עֶשׂוֹ הַנִּי"ל. וְשָׁגַם לְפִי זֶה נִתְּיָשֵׁב פְּלִיאַת מֵאֲמַר הָאֲרִי"י ז"ל שֶׁהֵבִיא מוֹהַרְנִי"ת בְּמַקּוֹם אַחַר (וְהַזְכָּרְתִּי מִזֶּה לְעִיל בְּהַשְׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים אוֹת י"א), שְׁבַתְּקוּנֵי חֲנֻכָּה הַנִּי"ל נִמְשָׁכִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּעָמִים מִסְפַּר שֵׁם הוּיָה שְׁנִמְצָאִים בְּמִסְפַּר הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וְכַפִּי הַנוֹדַע בְּשֵׁם הָעֶצֶם שֶׁהוּא בְּאַחַדוֹת הַמַּחֲלֵט יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּא בְּזֶה, כִּי לָמָּה בְּאַמַּת יִתְּכַפֵּל זֶה הַשֵּׁם בְּכַפְּלֵי כְּפָלִים עַל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, הֲלֹא גַם עַל כְּפָל אֶחָד הַכְּרַחוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל לְפָרֵשׁ בּוֹ שֶׁזֶּה יֹאמַר קִדָּם

שְׂיַחֲטָא הָאָדָם וְכוּ'. וְהִזְהַר הַקְּדוֹשׁ פֶּרֶשׁ בּוּ בְעֵינָיו אַחַר: 'קִדְמָאָה שְׂלִים וְכוּ' וְעַתָּה אֵיךְ שְׂיַדְּ לְהוֹסִיף עוֹד וּלְשַׁלְּשׁוּ וּלְרַבְעוּ וְכוּ' עַד שְׁלֹשׁ עָשָׂרָה. אָבֵל מֵהַ נְמַלְצוּ לַחֵד אֵלֶּה אֲמֵרוֹתָיו, כִּפִּי הָעוֹלָה בְּתַקוּנֵי חֲנֻכָּה הַנִּי"ל (שְׁמִבְּאָר רַבֵּנוּ ז"ל בְּזֶה הַמַּאֲמָר), שְׂאָף עַל פִּי שְׂיֹצֵא מִהַעֲדוֹן רַק כָּלוּ אַחַדוֹת (וְנִהָר אַחַד), אָבֵל בְּהַכְרַח הַבְּרִיאָה יִפְרֹד וְיִהְיֶה לְאַרְבַּע אוֹתוֹת ה'. אֲשֶׁר יִצְטָרְפוּ וְיַעֲמְדוּ עַל יְדֵי זֶה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שָׁמוֹת הַנְּמַצָּאִים בְּהַגּוֹן, כָּל שֵׁם וְשֵׁם בְּצִירוֹף אַחַר (שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר צִירוּפִים הַנִּי"ל). וּבְהַתְחַשְׁבוֹת זֶה הַשֵּׁם גַּם בְּאַחַדוֹת נִהָר הָעֲדוֹן, יִצְטָרְף לְאֵלֶּה הַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר גַּם מִסְפַּר הַשְּׁלֹשָׁה עֶשֶׂר. וְכָל זֹאת הָעֲלִיָּה זֹכִים גַּם כֵּן עַל יְדֵי יוֹסֵף כְּנִי"ל. וְנִיצוֹץ אַחַד יוֹצֵא מִיוֹסֵף, אֲשֶׁר יִכְלֶה וְיִבְטֹל גַּם הַמְּבַחֵר שְׁבָאֵלוּפִי עֶשׂוֹ שֶׁהוּא אֵלּוּף עֲמֶלֶק הַנִּי"ל. כִּי זֶה הַמַּעֲיָן הַנִּי"ל הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה' הוּא הַנֶּחֱל וְהַנֶּהָר הַיּוֹצֵא מִהַעֲדוֹן כְּמִבְּאָר בְּפָנִים מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכִבֵּר הַבְּאֲתִי לְעִיל (בְּהַשִּׁיחוֹת וְסִפּוּרִים שְׁבָאוֹת י"א הַנִּי"ל) נִסַּח הָאָר"י ז"ל לְהַדְלִיק נֵיר חֲנֻכָּה לְרַמֵּז עַל זֶה הַנִּיחִילִי אֲשֶׁר יִוִּסֵּף וְהוֹלֵךְ בְּנִבְעוֹ לְשַׁפֵּף מִימֵי הַדַּעַת מִיּוֹם לְיוֹם וּבִיּוֹם וְלִלְלָה הָאֲחֵרוֹנָה שְׁמִדְּלִיקוֹן וּמֵאִירִין מִסְפַּר שֵׁם אַחַד שְׁנִמְצָא בְּיוֹסֵף (עֵין שֵׁם בְּדַבְּרֵי מוֹהֲרַנִּי"ת), וְגַם בְּפִרְשֵׁת הַנְּשִׂאִים הַנִּי"ל, כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְנְשִׂאֵי שְׁבִטֵי יוֹסֵף מְכַרְחִים לְעַמֵּד עֵין שֵׁם.

וְאִם יִהְיֶה אֶלְקִים עֲמָדֵי הַנְּנִי לְהַדְפִּיס גַּם שְׂאָר הַמַּהְדוּרָא בְּתַרְאָ אֲשֶׁר לְזֶה הַמַּאֲמָר וְעַתָּה נָשׁוּב מִכָּל זֶה לְהַשִּׁיחוֹת וְהַסְפּוּרִים הַנִּי"ל:

יד

מְבָאָר מִצִּירוּפֵי דְבָרֵי מוֹהֲרַנִּי"ת בְּכֶתֶב וּבְפֶה (שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאֲבִי ז"ל) שְׁבָרַב הַפְּלֵאוֹת הַסְּבִרוֹת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל שְׂיִתְגַּלּוּ בְּהַעֲבֵרַת רוּחַ הַטְּמָאָה יָקִים עַל יָדָם מֵאֲמַר הַכְּתוּב: "כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב" וְכוּ' וְהַמּוֹבֵן בְּדַבְּרֵי מוֹהֲרַנִּי"ת בְּפִרוּשׁ קְרִיאַת הַלוּחוֹת בְּשֵׁם 'עֵדוֹת', שְׁגַם לְעֵדוֹת נִפְלָא תַחֲשֵׁב תוֹרַת רַבֵּנוּ ז"ל אֲשֶׁר תַּעֲיֵד עַל אֲמַתְתּוֹ וְאֲמַתְתּוֹ כָּל הַצְּדִיקִים שְׁהִיָּה מַעוּלָם, בְּלִי הַכְּרַח כָּלֵל לְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים:

טו

כִּפִּי הַזְּמַן לְאִין תַּכְלִית בְּאֶרֶךְ הַגְּאֻלָּה שְׁאֵנוּ מְחַפִּים אֲלֶיהָ, אִין לְהַתְפַּלֵּא עַל רַב הָעֶרֶב וְחֻשְׁף הַגְּלוֹת שְׁנִתְקַדַּם לָזֶה. כִּי עַל כָּל פָּנִים לְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם מְכַרַח

(זֶה לְעַמֵּת זֶה) שְׁיִהְיֶה גַם הַחֹשֶׁךְ הַקּוֹדֵם לְזֶה נֶחֱשֵׁב וְנִדְמָה לְאִין תְּכַלִּית :

טז

כָּל יְחִידֵי סִגְלָה שֶׁהָיוּ בְּדוֹרוֹת הַסְּמוּכִים כְּמוֹ הָאָר"י ז"ל וְהַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל וּמוֹהַר"ן ז"ל, כֻּלָּם נֶחֱשָׁבִים וְעוֹמְדִים מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. כִּי כָּל הַכָּרַח מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף הוּא מִהַכָּרַח הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּסְתַּלְקוּ, כִּי גְדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם. כִּי גַם בְּגִאֲלָתָנוּ מִמִּצְרַיִם הַכָּרַח מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם לְקַח אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף, שֶׁעַל יָדֵי זֶה נִתְקַשֵּׁר אֶתוֹ, וְכָל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל נִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו בְּאֲמָצְעוֹת מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם (כִּי יוֹסֵף לֹא הִשְׁבִּיעַ אֶת אַחֵיו לְקַבְּרוֹ עִם אָבוֹתָיו, וּבְהִשְׁבַּעְתּוֹ אוֹתָם לְהַעֲלוֹת עֲצָמוֹתָיו, הִיָּתָה כְּוִנָּתוֹ מְכַפֶּלֶת בְּשָׁנֵי טַעֲמִים, טַעַם אֶחָד כְּדֵי לְהַקְבֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְטַעַם הַשָּׁנִי כְּדֵי שְׁיִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו עַל יָדֵי זֶה).
גַּם בְּכָל הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים" (שֶׁל חֲמִשָּׁה מְאַמְרִים בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן) אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּתַכְלִית הַקְּצוּר, רָאִה רְאִיתִי שְׁגָם זוּלַת הַקְּצוּר, עוֹד רַבּוּ הַטְּעוּתִים שֶׁנִּתְּהוּוּ בְּהַעֲתָקָת וְהַדְּפָסָת זֶה הַסֵּפֶר, וַיֵּשׂ מְקוֹמוֹת שֶׁנֶּחְסַר בָּהֶם תִּבּוֹת שְׁלֵמוֹת עַד שֶׁאֵין יְכַלֵּת וְאֵפֹן כָּלֵל לְעַמֵּד בָּהֶם עַל הַמְּכֻוֹן. וַיֵּשׂ שְׁגָם עָלַי בְּעֲצָמֵי קֶשֶׁה לְזָכֵר מֵהַ שְׁכַתְּבִתִּי בָּהֶם, וּבִפְרָט בְּבְאוֹר מְאַמֵּר הָרִאשׁוֹן עַל הַפְּתוּב רְאִיתִי וְכוּ' שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא כְּסֻדֵּר. נִמְצָא בּוֹ עַל יָדֵי זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר עֲנִינִים שֶׁקֶשֶׁה לְעַמֵּד בָּהֶם עַל הַמְּכֻוֹן. וְנִתְעוֹרְרְתִי לְכַתֵּב לְעַתְּ עַתָּה קֶצֶת מִהַדוּרָה בְּתַרְא הַנִּי"ל וְאִם יִהְיֶה הַשֵּׁם עַמְדִי, הַנְּנִי לְהוֹסִיף מִהַדוּרָה בְּתַרְא עַל כָּל הַבְּאוֹר שְׁמִזָּה הַמְּאַמֵּר.

יז

הַשְּׁמַחָה בְּהַלּוּלָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי אִם כְּבָר הִיא מְקַבְּלָת, וְנוֹדַע מִהָאָר"י ז"ל וּשְׁאָר גְּדוֹלִים שֶׁהוּא דְבַר גְּדוֹל מְאֹד, עוֹד מְבַאֵר בְּזֶה טַעַם נִפְלָא מִצְרוּפֵי דְבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁזֶה מְחַמֵּת שְׁבָאֵמֶת הָיוּ צָרִיכִים כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל (שֶׁהֵם חֲלָקֵי אֱלֹקֵי מִמַּעַל) לְהִיּוֹת קְדוּשִׁים בְּקִדְשׁ קִדְשָׁתוֹ עַד שֶׁתּוֹפִיעַ לָהֶם הַשְּׁגָת תּוֹרָתוֹ שֶׁבְּנִסְתֵּר שֶׁזָּכָה לְשָׂאֵב מִהַמַּעֲיָן וְהַנַּחֵל הַנוֹבֵעַ וַיּוֹצֵא מִקִּדְשׁ הַקְּדוּשִׁים (וְכַאֲשֶׁר נִכְתַּב מִזֶּה לְקַמּוֹן). אֲבָל מְחַמֵּת שְׁלָאוּ כָּל אָדָם זוּכָה, וְעַל רַבָּם כֻּלָּם שׁוֹטֵף וְעוֹבֵר תְּכַלִּית הַהַפָּךְ חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שֶׁאֵין לְהָאָרִיז בְּזֶה, מְכַרְחִים עַל כָּל פְּנִיִם לְקִיָּם מְצוֹת "וּבּוֹ תִּדְבְּק" כְּפִרוּשׁ חֲכָמֵינוּ ז"ל 'הַדְּבִק בְּחֲכָמִים' וְכוּ'. וְכָל הַדְּבִקוֹת וְהַקְּשֵׁר בְּהַצַּדִּיק הוּא עַל

יְדֵי מִדּוֹת הָאֱהָבָה שֶׁמִּמְשִׁיךְ הָאָדָם עַל עַצְמוֹ כַּמְבֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (מִהִכְתוּב "וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ". וְתַרְגוּמוֹ: 'חֲבִיבָא לֵה כְּנִפְשֵׁהּ'). וְהָאֱהָבָה הִיא הַגּוֹרֶמֶת הַשְּׂמִיחָה בְּלֵב (כַּמְבֹאֵר גַּם בְּזֶה מְדַבְּרִי הַקְדוּשִׁים), וּבִפְרָט בְּיוֹם עֲלִיתוֹ בְּכָל שָׁנָה לְתוֹרָה וְהַשְׂגָּה חֲדָשָׁה, שֶׁזֶה נִקְרָא יוֹם חֲתֻנָּתוֹ (חֲתֻנָּה וְהַלּוּלָא כְּבִיכּוֹל) עִם הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאָה בְּשֵׁם כְּלָה כְּנוּדָע. וְכִפִּי הַשְּׂמִיחָה וְהַתְּקַשְׁרוֹת בּוֹ שְׂזוּכָה כָּל אֶחָד, כִּן יִזְכָּה גַם כִּן לְמָה שְׂיִזְכָּה.

יח

וְעַל יוֹם הַהַלּוּלָא מְרַבְּנוּ ז"ל שֶׁהוּא הַנִּחַל בְּעַצְמוֹ (כַּמְבֹאֵר גַּם בְּזֶה מְדַבְּרִי הַקְדוּשִׁים) כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (בְּתוֹרָתוֹ שֶׁבַע לְפָה) שֶׁיְהִיָּה בְּאִמְצָעוֹת שְׂמִיחָת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה (וְכָל שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמִיחָת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה לֹא רָאָה שְׂמִיחָה מִיָּמָיו) שֶׁהִיא עַל שֵׁם הַכְּתוּב: "וַיִּשְׂאַבְתֶּם מִים בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה", וְתַרְגוּם יוֹנָתָן: "וַיִּתְקַבְּלוּן אוֹלְפָן חֲדַת בְּחֻדָּה מִבְּחִירֵי צְדִיקָא", כַּאֲשֶׁר שְׂמַעְתִּי בְּזֶה מֵאָבִי (שֶׁשָּׁמַע מִמּוֹרְנֵי"ת), וְזֶה מְכֻוֹן מִמֶּשׁ גַּם לְפָרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ (וְזֹאת הַבְּרָכָה) בְּדַבַּר הַכְּתוּב: "וַיִּמַּת שֵׁם מִשָּׁה" וְכוּ'. וְהַקּוֹרָא (הַעוֹלָה) בְּעֵינָיו זֶה הַכְּתוּב, נוֹהֲגִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַרְאוֹ בְּשֵׁם 'חֲתוּרָה', כִּי אֵף עַל פִּי שְׂאִינָם נְבִיאִים בְּנֵי נְבִיאִים הֵם. וְאֵף עַל גַּב דְּאִינְהוּ לֹא חֲזִי מְזַלְיָהוּ חֲזִי:

יט

גַּם כִּפִּי הַמְבֹאֵר מְדַבְּרֵי הַמְּקַבְּלִים שֶׁהַתְּחִלַּת עֲלִית הַנִּפְשׁ בְּיוֹם הַשְּׂנָה (יְאֲרָצִי"ט) הוּא מִתְּחִלַּת רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ (בְּאִמְצָעוֹת עֲלִית הַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים אֲשֶׁר בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר נִכְתָּב בְּזֶה לְקַמּוֹ), מְבֹאֵר וְנִרְאָה שֶׁזֶה מָה שֶׁגַּם בְּחִיּוֹ הַקְדוּשִׁים אָמַר פְּעַם אַחַת: 'כָּל הָעֵינָן שְׁלִי הוּא רֹאשׁ הַשְּׂנָה' גֵּאָר מִיּוֹן זֶה אִיז רֹאשׁ הַשְּׂנָה. וְרַבְּנוּ ז"ל הִיָּה מְאָרִיךְ מְאֹד בְּתַפְלַת עֲרַבִית שֶׁבְּלִיל רֹאשׁוֹן בְּרֹאשׁ הַשְּׂנָה. וְאָמַר פְּעַם אַחַת שֶׁזֶה מִחֻמַּת שֶׁהוּא מְזַדְּרֵז לְהַמְשִׁיךְ מִיָּד כָּל הַתְּקוּנִים הַנִּמְשָׁכִים בְּכָל זֶה הַחֹדֶשׁ. וְכִפִּי הַנוּדָע מְדַבְּרֵי חֻמְיָנוּ ז"ל וְעַל פִּי הָאֲרִי"י ז"ל שֶׁבְּתַחֲלָה נִמְשָׁךְ הַכְּתִיבָה וְהַמְשָׁכָתָה עַד יוֹם הַכְּפּוּרִים, שֶׁאִז מִתְּחִיל הַחֲתִימָה. וְגִמְרָה הַחֲתִימָה הוּא בְּהוֹשְׁעָנָה רַבָּה וְשְׂמִינֵי עֲצָרָת. וּבְמֵאָמַר רַבְּנוּ ז"ל הַנִּי"ל נִרְאָה מְבֹאֵר, שֶׁזֶה מָה שְׂאִמְרוּ חֻמְיָנוּ ז"ל צְדִיקִים גְּמוּרִים נִכְתָּבִין וְנִחְתָּמִין לְאַלְתֵּר לְחַיִּים:

ב

בְּדַבַּר מִדַּת הַדִּין הַמִּתְגַּבֵּר יוֹתֵר בְּסוֹף הַגְּלוּת בְּהִסְתּוֹת וְקַטְרוּגִים לְמַעַלָּה וּמְנִיעוֹת הַהִסְתּוֹת לְמַטָּה, אֲשֶׁר הִבְאֵתִי מְזָה לְעִיל בְּאוֹת ה', שְׂקֻצַת מַעֲנִין זֶה נִמְצָא גַם בְּסוֹף גְּלוּת בְּבָל עֵין שָׁם. עוֹד אָמַר פֶּעַם אַחַת לְעֵנִן סוֹף גְּלוּת בְּבָל, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂגִמֵר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּמִדַּת רַחֲמָיו לְבַטֵּל מִדַּת הַדִּין וּגְזֵרוֹת כְּלִיָּה שֶׁהִיָּתָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וְגַם נִהְפָּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ לְדוֹרוֹת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הָאֶרֶת פּוֹרִים וּמַחִית עֲמֶלֶק יַמַּח שָׁמוֹ, בְּאֵלֶּה הַיָּמִים, אֵין זֶה רַק בְּכֻלְיֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּפָרְטִיּוֹת הָאֲנָשִׁי בְּלִיעַל וְהַפּוֹשְׁעִים אֲשֶׁר בְּפִשְׁעֵיהֶם נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה הַזֹּאת (אֲשֶׁר בְּכַבֵּד הַתְּשׁוּבָה לֹא זָכוּ גַם אַחַר כֶּף לְשׁוֹב), יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁעַד הַיּוֹם לֹא נִפְסַק מֵהֶם הַעֲנֵשׁ (כִּי "תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה"). וְשָׁכְמוּ כֵן בְּזֶה הַגְּלוּת וְהַתְּגַבְרוֹת מִדַּת הַדִּין הַנִּלְל, אֵף עַל פִּי שְׂבֻכְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּמִדַּת רַחֲמָיו, כִּי עַד עַתָּה קָץ לֹא יִהְיֶה נִפְסַק מִיִּשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים תְּמִימִים וְיִשְׂרָיִם הַבְּלִתִּי חֲפָצִים כָּלֵל בְּמַבּוּכוֹתֵיהֶם וּבְכַתּוּתֵיהֶם (הַנִּרְמָזִים בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַבַּעַל תִּפְלָה), וּבּוֹחֲרִים בְּדָרְךְ הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת שֶׁדָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, "וְהַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ" וְהַכֵּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. אֲבָל בְּפָרְטִיּוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר שְׂקֵעוֹ וְצָלְלוּ בְּקִלְפוֹת הַחַרוּפִים וְהַלְצָנוֹת (עֵין לְקַמּוֹ) יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם מֵה שְׁיַעֲבֹר. וְכַפִּי שֶׁנִּכְתַּב לְקַמּוֹ בְּבֵאוֹר הַמַּעֲשִׂיּוֹת, נִמְצָא לְזֶה רִמּוֹז בְּסוֹף הַמַּעֲשָׂה מֵהַבְּעָרָגִיר, שֶׁהַקִּיסָר הִזְקוּ גַם אַחַר כֶּף לֹא הָיָה לוֹ גְּדֻלָּה, יַעַן אֲשֶׁר

על ידו עבר כל זה:

כא

שְׁמַעְתִּי מֵאֲבִי ז"ל שֶׁשָּׁמַע מֵהָאִישׁ שֶׁנִּשְׁלַח מִהַרְבַּ הַקְּדוֹשׁ רַבִּי שְׁלוֹם מִפְּרָאבִישְׁטֵשׁ ז"ל לְשָׁבוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ ז"ל, וְהַעִיד שֶׁשָּׁמַע בְּזֶה הַלְשׁוֹן מִפִּי רַבֵּנוּ ז"ל מִיּוֹן מוֹסֵר סֵפֶר אִיז תַּנְ"ךְ [הַסֵּפֶר מוֹסֵר שְׁלִי הוּא תַּנְ"ךְ] (תוֹרָה נְבִיאִים וְכַתּוּבִים). וּמִזֶּה הַנִּי"ת ז"ל הָאֲרִיךְ בְּזֶה וְאָמַר שֶׁצִּעֲקַת וּנְבוּאָת כָּל נְבִיא סוֹבֶבֶת לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל גַּם עִתָּה. (כְּעֵנִן הַכְּתוּב בִּישְׁעָה "וְעִתָּה אֵל תִּתְּלוּצְצוּ פֶן יַחֲזִקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי כָלָה" וְכוּ'. שְׁעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל 'קִשָּׁה לְצָנוֹת שֶׁתַּחֲלֶתֶן יְסוּרִים וְסוֹפֵן כְּלִיָּה'. וּמֵה שֶׁתַּפְּסִתִּי לְדַגְמָא זֶה הַכְּתוּב, כִּי לְבִי אֹמֵר לִי מִכְּתָלִי צְרוּפִי עוֹד כִּמְה דְּבָרִים בְּעַל פֶּה. כִּי גְזֵרַת הַכְּלִיָּה שֶׁנִּמְצָא כָּעַת לְמַעַלָּה (וְרַמְזֵתִי מְזָה לְעִיל בְּאוֹת ה' עֵין שָׁם) הוּא שֶׁנִּגְזְרָה בְּעַת יְצִיאַת קְלַפַּת הַלְצָוֹן וְכוּ'... וְדִי לְחַפִּימָא בְּרַמְיָא, כִּי אֵין בְּכֻלָּת לְהָאֲרִיךְ אֵלֶּה הַדְּבָרִים בְּכַתְּב).

כב

מֵאֵד מְאֵד הַקְפִּיד אָבִי ז"ל בְּשֵׁם מוֹהֲרַנְי"ת ז"ל עַל הַפּוֹגְמִים בְּדַבְרֵיהֶם כְּנֶגֶד הַמְּמַשְׁלָה. כִּי "פְּלִגִּי מִיָּם לֵב מְלֶךְ בְּיַד ה'" וְכוּ', וְכָל הַגְּזֵרוֹת הַמְּצִיקוֹת לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ רַק מִלְּמַעְלָה, כְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב: "אֲשׁוּר שֶׁבֶט אֲפִי", וּפְרוּשׁ הַכְּתוּב "וְאֶהְבֶּתָ לְרַעְדָּה" כִּי "כְּמוֹדָה" וְכוּ', שְׁמוּבָא בְּלִקוּטֵי א' סוּבֵב זֶה הַפְּרוּשׁ גַּם עַל הַכָּלֵל:

כג

פְּעַם אַחַת שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל, שֶׁהַקְפִּיד מְאֵד מְאֵד עַל הַחוּטָא בְּדַבְרֵיהֶם לְהַרְהֵר אַחַר מִדַּת הַדִּין. וְאָמַר אָז אֶת הַכְּתוּב בִּישְׁעֶיהָ "וְהָעַם לֹא שָׁב עַד הַמִּכָּהוּ". כִּי יֵשׁ לָנוּ לְהֶאֱמִין שְׁאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא בָּא בְטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו. וְכְמֵאֵמֶר רַבֵּנוּ ז"ל שְׁאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹלַח מְנִיעָה שְׁאִין בִּיכְלֵת לְעַמּוּד בָּהּ, כִּי גַם עֵתָה יֵשׁ בִּיכְלֵת כָּל אֶחָד לְעַמּוּד בְּכָל הַנְּסִיווֹת. וְעַל כֵּן פְּנִיָּם לֹא יִהְרַהֵר אַחַר מִדַּת הַדִּין חֶסֶד וְשְׁלוֹם כְּשֶׁאִינוּ עוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן, וְלֹא יִשְׁאַל וַיֹּאמֶר לָמָּה אֲשַׁתְּנֶה מִזוּלָתוֹ. וּבִתְכִלִּית הַקְצוּר יֶאֱמִין שְׁאִין קִשָּׁה כָּלֵל:

כד

וּמוֹהֲרַנְי"ת ז"ל כְּשֶׁעֲמָדוֹ עָלָיו הָרוּדְפִים בְּשֵׁנַת תַּקְצ"ה, וּרְדָפוּהוּ וְהִתְנַפְּלוּ עָלָיו לְהַמִּיתוֹ, אוֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲנָשָׁיו, בְּחִנּוּם עַל לֹא חֲמַס בְּכַפּוֹ, לֹא הִרְהֵר אַחַר מִדַּת הַדִּין חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְעַל תַּעֲלוּמוֹת דְּרֹכֵי הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר פּוֹעֲלֵי שְׁקֵר עָשׂוּ חֵיל וְעֹשֶׁר. וְהִבִּיא זֹאת גַּם בְּלֵב אֲנָשָׁיו לְהֶאֱמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי אֵין זֶה רַק לְהַשְׁמִידֵם עַדִּי עַד מַחֲיִים הַנְּצַחִיִּים, וַיִּלְהַגִּיד כִּי יִשָּׂר ה'" וְכוּ':

כה

כְּמוֹ בְּדָבָר הַפְּרָצוּפִים וּפְעֻלוֹתֵיהֶם הַנּוֹכְרִים בְּכַתְּבֵי הָאֲרָ"י ז"ל אֵין לְדַעְתָּנוּ
הַמְּגַשְׁמָה שׁוֹם תְּפִיסָה כָּלֵל, וְאֵף עַל פִּי כֹן פְּנִים וְאַמְתִּים כֹּל דְּבָרָיו בְּלִי שׁוֹם
דְּפִי חֵס וְשָׁלוֹם, כֹּן גְּבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ נִמְצְאִים עוֹלָמוֹת לְמַעְלָה מֵעוֹלָמוֹת
(רוֹחֲנִיּוֹת וְנִעְלָמוֹת שֶׁאֵין לְדַעְתָּנוּ שׁוֹם תְּפִיסָה בָּהֶם כָּלֵל) בְּפְעֻלוֹת וְהִנְהָגוֹת
וּמַעֲשֵׂיּוֹת וּנְפִלְאוֹת שֶׁגַם בָּהֶם בְּעֶצְמָם נִשְׁתַּלְּשְׁלִים כֹּל הַפְּעֻלוֹת וְהַמַּעֲשִׂים
הַנִּמְצְאִים בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, רַק שֶׁבְּסִבַּת הַהִשְׁתַּלְּשְׁלוֹת מֵעוֹלָם לְעוֹלָם
נֶאֱחָזִים הַיְכָלִי הַתְּמוּרוֹת לְהַמִּיר וּלְהַחֲלִיף כֹּל פְּעֻלָּה וְכֹל מַעֲשֵׂה, וּבַתְּמוּרוֹת
וְחִלּוּפִים שׁוֹנִים מְדוּר לְדוּר. וּבְדָרְךָ כָּלֵל אֲמַת וְנִכּוֹן כֹּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁיֵּצֵא
מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל בְּסִפּוֹר הַמַּעֲשֵׂיּוֹת (לְמַשָּׁל כְּשֶׁמֶסְפֵּר שְׁפַעַם אַחַת הָיָה מְלֶךְ
וְכוּי), אֵף עַל פִּי שֶׁבְּאַמְת לִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בָּהֶם כָּלֵל כּוּי. כֹּל זֶה שֶׁמַּעֲתִי
וְהַבְּנֵי מִדְּבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּעַל פֶּה, וְגַם בְּכַתֵּב מוֹבָא קֶצֶת מַעֲיֹן זֶה, שֶׁכֹּל
מַעֲשֵׂה נַעֲשֵׂה בְּמָקוֹם שֶׁנַּעֲשֵׂה.

כו

בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימֵן י"ב בְּפְרוּשׁוֹ לְהַפְתּוֹב "וְאַיָּה הַשָּׁה לְעוֹלָה" אֲשֶׁר נִרְאָה
שֶׁם מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁכֹּל עֲצַת הַחֲפוּשׁ וְהַשְּׂאֵלָה וְהַבְּקָשָׁה 'אַיָּה' וְכוּי,
שֶׁמִּיַּעַץ שֶׁם הוּא לְמִי שֶׁיּוֹרֵד וְנוֹפֵל לְסַפְקוֹת, אֲשֶׁר בְּזֹאת הַיְרִידָה יוֹרְדִים
לְתַחֲתִיּוֹת הַמְּדַרְגּוֹת אֲשֶׁר לְשֶׁם לֹא נִשְׁפַּע הַחַיּוֹת רַק מִהַמְּאָמֵר סְתוּם, יֵשׁ
לְהַתְּפִילָא בְּפְרוּשׁ הַעֲצָה הַזֹּאת וּמָה כּוֹנְנָתוֹ בְּזֶה בְּפִשְׁטוֹת לְעַבְדָּא וּלְמַעֲשֵׂה.
כִּי זֹאת יִדְעֵנוּ שֶׁרַבְּנוּ ז"ל כָּבֵר אָמֵר וְנִתְפָּאֵר (כְּמוֹבָא בְּסִפּוֹר חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן)
'אֲנִי קִנְקֵן חֲדָשׁ מִלֵּא יִשְׁוֹי. וְכֹל הַעֲצוֹת וְהַעֲבָדוֹת אֲשֶׁר יִדְעֵנוּ בְּסִפְרֵי
הַקְּדוּשִׁים, לֹא לְתוֹרָה חֲדָשָׁה יַחֲשִׁבוּ. כִּי כֹל עֲסָקֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּדְבָרָיו
הַקְּדוּשִׁים לֹא יְהִיָּה רַק לְחֲדָשׁ אֶת הַתּוֹרָה הַיִּשְׁנָה בְּכַתֵּב וּבְפֶה אֲשֶׁר הוֹרִישׁוּ
לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (כִּי הַהִתְחַדְּשׁוֹת לֹא דְבָר רִיק הוּא, וְאֵין דְּבָר גְּדוֹל
מִזֶּה. וְאֵין בִּיכְלֵת לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק אֶת הָעֵינָן), וְעַתָּה הֵיכֵן מְצִינוּ
עֲצָה וְעַבְדָּא כְּזֹאת. וְאֵין לְפָרֵשׁ מְצֻרוֹפוֹ לְזֶה מִלֵּת בְּקָשָׁה הַנִּי"ל, שֶׁכּוֹנְנָתוֹ עַל
תְּפִלָּה שֶׁנִּקְרָאָה גַם בְּשֵׁם בְּקָשָׁה, כִּי לְפִי זֶה תְּהִיָּה מְכָרַח לְפָרֵשׁ גַם בְּמִלֵּת
הַחֲפוּשׁ הַנִּי"ל שֶׁכּוֹנְנָתוֹ עַל תְּפִלָּה. וְאֵין זֶה רַק דְּחַק גְּדוֹל לְפָרֵשׁ כֹּן, וְגַם אַחֵר
הַדְּחַק לֹא תִמְצָא לְפִי זֶה פְּרוּשׁ לְכֻלְלִיּוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּפְרוּשׁ הַפְּתוּב
וְאַיָּה וְכוּי הַנִּי"ל. כִּי הֲלֹא עֲצַת הַתְּפִלָּה הִיא עֲצָה הַכֻּלְלִיּוֹת אֲצִלוֹ לְכֹל מִיָּנִי
יְשׁוּעוֹת, וּמִמִּילָא נְכֻלָּל בְּזֶה גַם הַיְשׁוּעָה בְּבִירוֹר הַסְּפִקוֹת. וְלֹא כֹן נִרְאָה
מְבֹאֵר מִזֶּה הַמְּאָמֵר לְמַעֲמִיק בּוֹ. כִּי מִזֶּה הַמְּאָמֵר נִרְאָה מְבֹאֵר שֶׁמְצָא רַבְּנוּ
ז"ל עֲצָה נְפִלְאָה וּמִיַּחֲדָת לְאַלְהָ הַסְּפִקוֹת, אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ כָּלֵל שְׂאֵר
הַעֲצוֹת הַמוֹעִילוֹת בְּהַמְּדַרְגּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מִזֶּה. וְטָרַם נְבֵא לְבֹאֵר בְּזֶה, הַנִּינִי
לְהַקְדִּים מָה שֶׁמְבֹאֵר מִשֶּׁם שֶׁגַם גְּדוּלֵי גְדוּלִים קִדְּם שֶׁמְחַדְּשִׁים חֲדוּשֵׁי
תּוֹרָה, מְכָרְחִים לְבֵא בְּסִפְקוֹת שֶׁבְּקִלְפוֹת נִגְהָ וְעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, עַד שֶׁגַם

הם מכרחים אז לעצות החפוש והדרישה איה וכו' הנ"ל. וכפי הנראה בפרוש הפשוט מזה המאמר לקיום ולמעשה. כי מלת איה הוא משרש אחד עם מלת איכה שנוצר בהקנינות (ועם מלת איכה שבפרשת בראשית). ומכון לפי זה מה ששמעתי מאבי מורי ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל על אודות אשר נחלש דעתו בראותו כמה פעמים שגם בעסקי הנפש נתקיים הכתוב: "גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתיי". ואמר בזו הלשון: אידך קען מיר מעריר ניט קילען דאס הארץ, נאר תשעה באב ובין המצרים בייא דיא קינות, אין אגאנץ יאהר בייא תפלת חצות. האטש קלאגען אויף דעם חרפן (בית המחין בכלליות ובפרטיות) וואס מע איז ניט אזוי וויא מען דארף צוא זיין [אינני יכול עוד לקרר את לבי רק בתשעה באב ובין המצרים בקנות, ובכל השנה בתפלת חצות. ולו רק לבכות על החרפן שאיננו מתנהגים כראוי]. ובצרוף המבאר מדבריו הקדושים בפרוש המעשה מהשבעה בעטלערס על אודות השתי צפרים הנזכרות שם בספור יום הרביעי. שהם כעין השני כרובים שהיו בבית המקדש אשר בא בסוד קדשא בריד הוא ושכינתה (כנסת ישראל פנודע). ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום שזה ענין אבדה שנאבדת (ומחזרת פנים) מאתו. גורמים כמו כן שגם הוא מחזיר מהם את פניו וכעין אבדה ("אסור בזקים" כפיכול) שכפיכול אין ביכלתו למצאם (מאחדותו במדותיו ומשפטיו), ואז "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה" וכו', וכנגדה "ה' ממרום ישאג" וכו' על נוה דילה ויקרא' וכו'. ואף על פי שבכל בקר מתנחמים בנחמה ושמחה (וקול פסוקי דזמרה) שסוף כל סוף נגמר התקון, אבל זה הקול לא נשמע כל כך למרחוק, והעקר מה שנסמע הקול למרחוק מאד הוא הקול יללה הנ"ל שבלילה עין שם. וכך עצת השושבין העוסק בהתקון הוא לזרק ולהמציא אלה הקולות בעצמם מזה לזה, עד שעל ידי זה לבד יהיו כל התקרבותם ומציאותיהם זה לזה, ובצרוף המבאר מדבריו הקדושים שכמו כן גם לגאלת הנפש בפרטיות מכרח גם לאלה העצות בעצמם, לקיים את הכתוב: "קומי רני בלילה וכו' שפכי פמים לבד" וכו'. (והעקר הוא בחצות פנודע) וכן מכרח אחר כך לבלי להשאר ולהאריך יותר מדאי בדבר הקינות והיללה, כי כל זאת היללה אשר בלילה היא מההכרח המתקת הדין בשרשו בעצמו, ובבא האדם לשרש הדין (שמשם גם שרש היצר הרע והקלפה שנקראה על שם זאת היללה), יש שמתגבר עליו יותר על ידי זה בעצמו קלפת העצבות והיללה (כי נמצא בזה מלחמה גדולה כמבאר כל זה גם במקום אחר) מכרח מאד להזהר "ברן יחד כוכבי בקר", להתחזק בקול רנה ושמחה, שיש תקנה לאחריתנו (ויבאחרית הימים נכון יהיה" וכו'), עד שעל ידי זה בעצמו עוסק בתקונו (נשמת משה) השושבין הנ"ל לקרב אותו גם עתה בהכרח והשגת אלקותו ותורתו וצדיקיו האמתיים.

עוד בענין הנ"ל. שמעתי מאבי ז"ל ששמע ממורנ"ת ז"ל, שעקר שבירת לבבו בחצות ובקינות, הוא בהרגשתו מלת איכה (איכה נחרב וכו'). וגם מדבריו הקדושים בלקוטי הלכות שזאת היתה עצת ירמיה הנביא בעת הגלות והחרבן לפתח באיכה בכל השלשה קינות שחבר בתחלה (כמבאר בדברי רבנו ז"ל) שהוא מלשון איכה פידוע. והכף הוא מכבודו בעצמו יתברך כמבאר גם זה מדברי רבנו ומוהרנ"ת ז"ל. והנראה מכל זה שזה ענין העצה הנ"ל לחפש ולבקש "איה מקום כבודו". וממילא מובן שהעקר הזמן לזה הוא בחצות (ועל כל פנים איזה שעה או שתיים קדם אור הבקר כמבואר לקמן). ואף על פי שגם זה נקרא בשם תפלה, מבאר בכל זה מדברי רבנו הקדוש שמעלתה גדולה כל כך עד שלפעמים לא יקראה כלל בשם תפלה, רק בשם צעקת הלב, שעל זה יסובב הכתוב "צעק לבם" וכו' הנסמך להכתוב הנ"ל "קומי רנני" וכו' (והוא שגם בעת שהתפללות אינם נתקבלים, יש ביכלתה להועיל ולהתקבל):

עוד יש לפרש שגם זה כל ענין ודוי דברים שהאדם מחיב על פי התורה כמאמר הכתוב: "והתודו את עונם". כי גם בדברי הודוי האדם מילל ומקונן על עצמו בחרטתו 'אשמנו בגדנו' וכו', ובנסח אנשי כנסת הגדולה שפוננו לסיים בזה תעינו תעתענו, (וכנ"ל בדבר הצפירים והכרובים שנתעו ונבוכו זה מזה). וזה כל ההתחלה בתקון חצות שעל פי האר"י ז"ל. כי גם כל אשר הוסיף רבנו ז"ל על השלשה תפלות ביום, והזהיר למקורביו לשיח ולספר לפני השם יתברך בכל יום כל מה שעובר עליו נכנס לסוג תפלת חצות, אשר לדעת האר"י ז"ל יש בה הכרח ונחיצות גדול מאד. כי גם האפלה והחשך הרוחני אשר בלב האדם הוא מתאחד עם האפלה והחשך הגשמי כמובן מדבריו הקדושים. והנתעורר מאמצעות האפלה והחשך הזה לקונן ולבקש לפני השם יתברך נקרא גם כן בשם תפלת חצות. רק מחמת זה בעצמו שהם מתאחדים זה בזה, מסגל יותר לכונן זאת התפלה בחצות לילה ממש. וכן מבאר מדבריו הקדושים שעקר אמירת תקון חצות הוא על מה שנעשה עכשו עם האדם, ושיש לפרש בזה את שיחתו לפני השם יתברך ככל אשר עם לבבו. ויען אשר בכל זה מבאר מצרופי דבריו הקדושים, שגם כאשר יתבודד האדם להתודות ולקונן כנ"ל, יבקש ויתפלל בפרטיות על כל דבר (ומדברי מוהרנ"ת ז"ל מבאר שיש לצרף לזאת התפלה גם תהלה ותודה על העבר), יש לפרש בעניות דעתי לפי הנ"ל שזה מה שנתחלק גם תפלת חצות לשנים, תקון רחל ותקון לאה. כי עקר הקינות הוא בתקון רחל (ובגמים שאין אומרים בהם תחנון מדלגים

כט

כְּפִי הַנִּי"ל נִרְאָה מִבְּאֵר, שֶׁהוּא הַהֲכָרַח עַל פִּי הַתּוֹרָה לְהַסְפִּיד וּלְקוֹנֵן עַל נַפְשׁ הַנֶּפֶטָר (שְׁזָה עֲנִינוּ אֲבָדָה כְּמוֹבֵן מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּמָקוֹם אַחֵר), וְשְׁזָה מֵה שֶׁמִּבְּאֵר מִדְּבָרֵי מוֹהֲרַנִּית ז"ל שֶׁעַל יְדֵי זֶה חוֹזְרִים וּמוֹצְאִים אֶת הָאֲרֶתוֹ בְּיִוְרָשָׁיו (וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּזָרְעוֹ), וְשְׁזָה מֵה שֶׁאֶסְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל לְהֶאֱרִיךְ בְּבִכֵי וְהַסְפֵּד יוֹתֵר מֵהַזְמַן שֶׁקָּצְבוּ לָזֶה (שֶׁבְּעָה לְבִכֵי וְכוּי) שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר יוֹתֵר עַל יְדֵי זֶה מִדַּת הַדִּין וְהַאֲבִלוּת חֵס וְשְׁלוֹם (וְכַנִּי"ל בְּאֹת ז' עֵינֵן שָׁם), וְשִׁישׁ לְהֶאֱבֵל לְקַבֵּל אֶת הַנְּחֻמִּים שֶׁמִּנְחָמִים אוֹתוֹ. וְכַעֲנֵן הַחַיּוֹב בְּכָל־לֵיּוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַפְטִיר אַחֵר תִּשְׁעָה בְּאָב ז' דְּנַחְמָתָא.

ל

מֵה שֶׁהַזְכָּרְתִּי לְעִיל שֶׁעַל כָּל פָּנִים יְקוּם כָּל אָדָם שְׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם קָדָם אוֹר הַבֶּקֶר (וּבִקְיָץ עַל כָּל פָּנִים בְּהַשְׁכָּמָה בְּכָל הָאֲפֻשְׁרוֹת), שֶׁמִּעֲתִי מֵאֲבִי ז"ל בְּשֵׁם מוֹהֲרַנִּית ז"ל שְׁזָה מֵה שֶׁנִּזְכָּר בְּפֶרֶק שִׁירָה שֶׁבְּעָה קוֹלוֹת מֵהַתְּרַנְּגוֹל, אֲשֶׁר הִמְצִיא בְּטַבְּעוֹ הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ לְעוֹרֵר בְּנֵי אָדָם מֵהַשָּׁנָה. וְכֹאֲשֶׁר יְעוֹרְרִם בְּחֻצוֹת לַיְלָה עוֹד יִכְפַּל וַיִּשְׁלַשׁ וְכוּי לְעוֹרֵר בְּכָל שְׁעָה עַד הַבֶּקֶר. שְׂאֵם לֹא יִתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּחֻצוֹת יְקוּם עַל כָּל פָּנִים אַחֵר כִּדְּ בְּכָל הָאֲפֻשְׁרוֹתוֹ לְהַקְדִּים. כִּי אִם לֹא נִתְעוֹרֵר לְקוּם גַּם בְּשְׁעָה הַשְּׁנִית שְׂאֵחַר חֻצוֹת, יְקוּם עַל כָּל פָּנִים בְּשְׁעָה שְׁלִישִׁית וְכוּי לְהַלֵּן. וְזֶה הַכָּל נִמְצָא לְמוֹהֲרַנִּית ז"ל גַּם מִשְׁאֵר עֲבָדוֹת, כֹּאֲשֶׁר נִסְפָּר וּנְבֵאָר בְּזֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְקַמּוֹ:

לא

בְּדָבָר הַמֵּאֲמָרִים הַפְּלִיאִים וְסוֹתֵרִים זֶה לָזֶה הַנִּמְצָאִים בְּאֲגָדוֹת חֲכָמֵינוּ ז"ל. נִרְאָה וּמִבְּאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים וּמִשְׁאֵר סִפְרֵי אֶמֶת שֶׁכְּמוֹ בְּדָבָר הַהֶלְכָה יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר לְעַבְדָּא וּלְמַעֲשָׂה בְּנִגְלָה וּבִפְשִׁיטוֹת דְּעֵתְנוּ וַיֵּשׁ

מי שדבריו בתכלית ההפך (כי זה אוסר וזה מתיר), ואף על פי שגם דבריו דברי אלקים חיים, אבל "רעם גבורותיו מי יתבונן", כי בפשיטות לתבונתנו ודעתנו שבנגלה אין הלכה כמותו. כן גם באגדות חכמינו ז"ל. ויש מי שאומר ומאמריו פנים ונכונים בנגלה ובפשיטות דעתנו, ויש מי שמאמריו גם כן פנים ואמתיים (ודברי אלקים חיים כנ"ל) אבל לא בפשיטות דעתנו, גם מבאר מדברי רבנו ז"ל בלקוטי א' סימן ר', שהצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול. ובמקום אחר מבאר מדבריו הקדושים, שהוא משנת רב נחמן הנזכר בדברי חכמינו ז"ל. אשר עליו כפלו חכמינו ז"ל את דבריהם, הלכה כרב נחמן והלכה כרב נחמן. ויש ללמד מדבריו הקדושים ברורים וחלטים באגדות חכמינו ז"ל:

לב

מדי דברי בדברי האמונה הקדושה אשר הוצאתי מדבר רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל, הנני להזכיר גם מה שמבאר מדברי מוהרנ"ת ז"ל על אודות אשר בדורות הנבואה אשר המציא אז הבורא יתברך השפעת הנבואה להזוכים בה, נשפע קצת מחמת זה גם לאמות העולם, כמו לבן ובלעם, ויש לפרש לפי זה שכמו כן בדבר המראות וחזיונות שגם היום זוכים להם הצדיקים האמתיים, כמובא בלקוטי א' סימן רנ"ד. מגיע לפעמים דפעמים קצת מזה גם להבלתי זוכים:

לג

מאמר רבנו ז"ל שהשם יתברך אינו עושה שני פעמים דבר אחד (שמובא מזה בהשיחות שאחר הספירי מעשיות), מצרף להמובא בהשיחות שהשם יתברך מנהיג עתה העולם יפה יותר מקדם השם יתברך פירט היינט שענער דיא וועלט, ואף על פי שפותב שם זאת לענין גשמיות, ממילא מובן שכמו כן גם ברוחניות. ויש בזה להאריך בעניות דעתי כי זה ענין מה שגם גאלתנו ממצרים וגאלתנו מבבל לא נשתוו זה לזה. כי אף על פי שברב החטא בגאלה השנייה (כענין מכשול הנשים נכריות) לא זכינו לעלות באותות ומופתים כמו בגאלה הראשונה, בכל זה הפליגו חכמינו ז"ל בקדשה שניה (כל מקום שכבשו עולי בבל) שהוא קדשה לשעתי וקדשה

לד

פֶּעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרַנְיִת ז"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן: הֶעֱקַר מֶה שֶׁהִפְרַתִּי אֶת רַבְּנוּ ז"ל, הִיָּתָה מְשִׁיחוּתִיו הַקְּדוּשׁוֹת אֲשֶׁר בָּחַל (כְּפִי אֲשֶׁר בְּכַמָּה עֵתִים וַיִּמֵּיִם לֹא מָשׂ מִתּוֹךְ אֶהְלוּ, וְשָׁקַד עַל דְּלֹתוֹתָיו יוֹם יוֹם, וּבְהִלְבָּשֵׁת רַבְּנוּ ז"ל אֹר תּוֹרָתוֹ וְהוֹדַעַת גְּדֻלָּתוֹ בְּשִׁיחוּתִיו הַקְּדוּשׁוֹת אֲשֶׁר בָּחַל וְנִקְרְאוּ אֶצְלוֹ בְּשֵׁם שִׁיחוּת

לה

וְכֵן הִבְנִיתִי גַם מֵאַבִּי ז"ל, שֶׁעֲקַר הַפְּרָתוֹ בְּגְדֻלַּת וְרוֹמְמוֹת מוֹהֲרַנְיִת ז"ל וַיִּדְעוּתָיו שֶׁזָּכָה עַל יָדוֹ לִידַע מְגֻדְלַת וְרוֹמְמוֹת רַבְּנוּ ז"ל, הִיָּתָה גַם כֵּן בְּרַב שְׁקִידָתוֹ עַל דְּלֹתֵי מוֹהֲרַנְיִת ז"ל, וְנִסְיַעוּתָיו הַתְּמִידִיּוֹת שֶׁנִּי פְּעָמִים בְּכָל חֹדֶשׁ שָׁבַת אַחַד בְּבֵיתוֹ בְּטוֹלְטָשִׁין, וְשָׁבַת אַחַד בְּבֵית מוֹהֲרַנְיִת ז"ל עִם קֶצֶת יָמִים קִדְּם הַשָּׁבַת וְכֵן לְאַחֲרָיו. וְחוּץ נִסְיַעוּתָיו אֲשֶׁר נָסַע אֶתוֹ לְשִׁמְשׁוֹ לְעַת זְקֻנָּתוֹ, וְהִנְסִיעָה נִתְאַרְכָּה כָּל פְּעַם הוּן בְּקִיץ וְהוּן בְּחֶרֶף:

לו

הֶעֱתִיקָה מִסְפָּרֵי כּוֹכְבֵי אֹר חֶלֶק ג' הַנִּקְרָא בְּשֵׁם חֲכָמָה וּבִינָה, וּבְשָׁנוּי לְשׁוֹן קֶצֶת. מוֹדַעַת זֹאת בְּדַבְרֵי הָאֲר"י ז"ל אֲשֶׁר יִבְאֵר לְקָמוֹ, כִּי אִמְנָם אֲשֶׁר לֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, אֲבָל הוּא בְּעֶצְמוֹ עוֹד יָקוּם לְגַאֲלָנוּ גַם מִהַגְלוֹת הַזֶּה. כִּי מְשִׁיחַ הוּא מֹשֶׁה וּמֵה שֶׁהָיָה הוּא בְּעֶצְמוֹ שֶׁיְהִיָּה בִּיתֵר שְׂאֵת. (וְאִם מִדְּבָרֵי הָאֲר"י ז"ל לֹא מְשִׁמַּע הַכִּי. אֲבָל כָּבֵר נוֹדַע שֶׁכָּל הַיִּרְאִים וְהַחֲרָדִים לְדַבֵּר הִי תִפְסוּ בְּעִנְיָנִים כְּאֵלֶּה לְעֶקֶר גְּדוֹל וְעֶצוֹם דְּבָרֵי הָאֲר"י ז"ל, אֲשֶׁר קִבַּל תּוֹרָה מִפִּי אֱלֹהֵינוּ זְכוּר לְטוֹב) כִּי בֵּא יִבֵּא גַם בְּשַׁעַר הַחֲמֻשִׁים, וַיִּשָּׂיג אוֹתוֹ בְּשִׁלְמוֹת עֶצוֹם וְנִשְׁגָּב עַד שֶׁלֹּא יֵרַד עוֹד מֵאֵתוֹ. (וְעַל אוֹדוֹת שֶׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל "שֶׁלַח נֹא" וְכוּ' שֶׁאִינוּ גּוֹאֲלִים לְעֵתִיד, הֵבֵט נֹא

וּרְאָה מֶה שְׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת הָרִ"ן בְּסִימָן נ"ד בְּעֵינֵי גִלְגּוּלִים, וּמוּבָא גַם בְּשָׂאָר סִפְרֵי אָמֶת, שְׂאִין הַנְּשָׂמָה מִתְגַּלְגֶּלֶת כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה, רַק זֶה הַנֶּפֶשׁ עִם זֶה הָרוּחַ וְכוּ'. כִּי בְּזֶה תִּבְיִן שֶׁלֹּא סִתְרוּ זֶה אֶת זֶה מֵאֲמֵרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (הָאֵלֶּה). וְעַתָּה כְּפִי אֲשֶׁר נֹדַע הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר רַבֵּנוּ ז"ל בְּעַת שְׂגִלָּה אֶת הַמֵּאֲמָר שֶׁבְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן כ"ח, דַּע שְׂיֵשׁ חֲלוּקִים בֵּין הַתּוֹרוֹת וְכוּ'. וּמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל מַעְצָם הִרְגִּישׁוּ בְּזָכוֹת לָבְבוּ אֶת עֵמֶק נוֹרְאוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, עַד כִּי בָּעָרוּ בְּקִרְבּוֹ כְּלֵהֶבֶת שֶׁלֵּהֶבֶת מִמֶּשׁ, לֹא יָכַל לְהִתְאַפֵּק, וְנָתַן אֶת קוּלוֹ בְּפִנֵּי כָּל הַנֶּצְצִים עֲלָיו, אוֹלֵי כֶּךָ הוּא הַפְּרוּשׁ מֶה שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל 'אִין בֶּן דְּוֹד בָּא אֶלָּא בְּהֶסַח הַדַּעַת', הֵינּוּ שִׂיחָה בְּעוֹלָם וְלֹא יִדְעוּ כִּי כָּבֵר הוּא. (וּבְבֵאוֹר יוֹתֵר שְׂמַעְתִּי מֵאֲבִי ז"ל שְׂאֲמָר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: מַע וְוַעֲט שְׂמִיסְעֵן מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ, צוּם סוּף הָאֵט אִיז עַר [יִשׁוּחַחוּ מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ, וְלִבְסוּף הֵנָּה הוּא]). וְרַבֵּנוּ ז"ל גִּלָּה אֶת עֵינָיו וְהִרְאָה לוֹ כִּי גַם רַב נַחֲמָן אָמַר בֶּן, אִי מוֹ חֵי אֲנָא (בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֲלֵק אֵיתָא 'בְּגוּן אֲנָא', אֲבָל כְּמַדְמָה לִי מֵאֲשֶׁר שְׂמַעְתִּי מֵאֲבִי ז"ל שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל סִיִּם אֲזִי אֲנָא הוּא). וְעַיִן בְּחֵי מוֹהֲרַ"ן בְּשִׁיחוֹת הַשֵּׁיכִים לְהַתּוֹרוֹת שְׂיֵשׁ צְדִיק שֶׁהוּא כְּלוּל מִתְרִין מְשִׁיחִין יַחְדוֹ. וְכִפִּי הַנִּרְאָה וּמְבֹאֵר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּעַל פִּה שְׂאֵלָה הַדְּבָרִים סָבְבוּ עַל רַבֵּנוּ ז"ל בְּעַצְמוֹ. וְשָׂאֵף עַל פִּי שְׂנַמְצָא בּוֹ גַם מִנְשַׁמַּת בֶּן דְּוֹד, הִיָּה הָעֵקֶר מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְשָׂאֵף עַל פִּי שְׂגַם הָאֲרִ"י ז"ל וְעוֹד מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת הָיוּ מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, אֲבָל בּוֹ נִתְקִים מֵאֲמָר הַכְּתוּב (שְׂבִשְׁבַח הַתְּלִמִּיד חָכֵם שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם אִשֶׁת חֵיל), רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה.

לז

גַּם מְבֹאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שֶׁבְּהַכְּרַח הַשְּׁנוּיִים הַנִּזְכָּר לְעִיל בָּאוֹת ל"ג. נִשְׁתַּנָּה כְּמוֹ כֵּן הַכְּרַח הַתְּקַשְׁרוֹת נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְעַצְמוֹת יוֹסֵף. כִּי בִּגְאֻלָּה הָרִאשׁוֹנָה הִיָּתָה הַתְּקַשְׁרוֹתָם אֵלָיו עַל יְדֵי קִיחַת עַצְמוֹתָיו (כְּנִ"ל), וְעַתָּה יִזְכּוּ מִדּוֹר לְדוֹר אֲלָפִים נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַתְּקַשֵּׁר לְעַצְמוֹתָיו עַל יְדֵי הַהִשְׁתַּטְּחוֹת עַל קְבוּרַת עַצְמוֹתָיו. וְשִׁזָּה מֶה שֶׁהִבְטִיחַ רַבֵּנוּ ז"ל בְּהִבְטָחָה גְּדוּלָּה לְכָל הַבָּאִים עַל קְבָרוֹ הַקְּדוּשׁ, כִּי גַם זֶה מֵעַקְרֵי אֲתַחְלָתָא דְּגֻאֵלָה:

והנה כבר מובן מדברי מוהרנ"ת ז"ל היוצאים מדברי רבנו ז"ל המצרפים לדברי הזהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל שעקר רעת הגלות ולהפך טובת הגאולה הוא ברוחניות להפכת החיים נצחיים בדבקות המוחין בענג התורה שבנסתר המיסדת על התורה שבנגלה. ושמחמת זה לא היתה כלל השלמה בגאולתנו ממצרים קדם קבלת התורה. וגם אחר כך מקבלתה על כל פנים בנגלה נתקלקל מחמת חטא העגל, שלא זכינו אחר כך לקבל את הנסתר שבה (שבזה היינו זוכים לחרות ממלאך המות), וכאשר בארתי מדברי רבנו ז"ל בסימן כ"ב לקוטי א' חותם בתוך חותם עין שם. ועתה בירידתנו לזה הגלות האחרון בחרבן בית שני דחמיר לו, להשתקע בשער הנון ושבר היס דסטרא אחרא, יותר ויותר הקדים השם יתברך רפואה למכה, שנתעורר רבי עקיבא בערף עשרה שנים קדם החרבן ללמד וללמד, עד שהיה ראוי שתנתן התורה על ידו, עד שנתחד בו אחר כך תלמידו רבי שמעון בר יוחאי, שנמצא בו פי שנים ברוחו. כי הוא שנתן לו רשות להוציא על פני תבל תורה שבנסתר (שהיא מצד שער הנון דקדשה. כי היה בו מנשמת משה, ועתה עלה יותר והתפאר בהאדרא... בלשון הכתוב: "ומשה לא ידע" וכו' – ואנא ידענא). ואף על פי שמרב קלקולי הדורות נסתתרה אחר כך תורתו בעצמה כמה מאות שנים, אבל בכל זאת גמר השם יתברך להוציאה שנית מתערה והסתרתה, עד שבאה וירדה אחר כך נשמתו ברבנו האר"י ז"ל להתחיל ולגלות יותר תורה שבנסתר (ועין לקמן). וזאת אשר העתקתי מספר של"ה מפרשת ואתחנן וזה לשונו, ומשה עלה אל האלקים שהיא הבינה, והשיג אף שער החמשים עד כאן לשונו. ועוד מבאר שם בתחלת הענין מה שמצא כתוב בשם המקבל מורנו הרב ר' חיים, תלמיד מבהק של האר"י ז"ל... בכל דור בא משה בסוד העבור... וקדם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלמות והיה משיג שער החמשים... וכשחטאו ישראל נעלם ממנו, וזה שאמר ה' "לך רד" כנ"ל רד ממנו ל"ד. וזה שאמרו רבותינו ז"ל 'חמשים שערי בינה נבראו בעולם ונתנו למשה חסר אחד' פרוש, מעקרא כלם נתנו לו, ואחר כך חסרהו אחד. וזה שכתוב: "ותחסרהו מעט מאלקים"... "ויעל מערבות מואב אל הר נבו" נ' בו. ונכנס הנון בשמו ונעשה נשמה, וידוע כי נשמה בבינה.. וזה נרמז בפסוק "נביא אקים להם מקרב אחיהם... הנה ישפיל עבדי", הוא משה והוא משיח, ואמרו רבותינו ז"ל 'כגואל הראשון כך גואל האחרון'. וכן הדור שהולך הוא הדור שבא... ואמר "הנה ישפיל" וכו' כי הפעלות יהיו בהדרגה, בתחלה ישפיל ואחר כך ירום ואחר כך "ונשא" ואחר כך "וגבה" וכו' והולך הפסוק ומגלה מה שיעבר עליו באלו הדורות. עד שבשביל כך ראוי לעלות לכל אותה מעלה. ואמר (ישעיה נב) "כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו" ועליו מדברת כל הפרשה. ואמר "מי האמין וכו' וזרוע ה' על מי נגלתה" עד כאן לשונו. והנה בדבר הפסוק הנ"ל המגלה מה שיעבר עליו באלו הדורות, וענין כל הפרשה הנ"ל הסובבת עליו, כל אשר יעין בהם היטב יראה בעיניו שמבאר מהם כל אשר עבר על רבנו ז"ל מענין המריבה והמחלקת. ולעתיד בהתגלות האמת, יאמר כל אחד לחברו מי האמין לשמועתנו וכו'. ויעל

כַּיּוֹנֵק לְפָנָיו וְכִשְׁרָשׁ מֵאַרְץ צִיָּה. לֹא תֵאָר לּוֹ וְלֹא הָדָר, וְנִרְאָהוּ וְלֹא מִרְאָה וְנִחְמָדָהוּ. נִבְזָה וְנִחְדַל אִישִׁים, אִישׁ מִכְּאוֹבוֹת וַיְדוּעַ חֲלִי. וְכַמְסֵתֶר פָּנִים מִמֶּנּוּ... וְאַנְחֵנוּ חֲשַׁבְנוּהוּ נְגוּעַ וְכוּי'. גַּם אִם תּוֹסִיף לַעֲיֹן שֵׁם בְּשֵׁלִי"ה אֲשֶׁר יִסּוּב עָלָיו גַּם הַכְּתוּב שֶׁבְּסוֹף הַפְּרָשָׁה הַנִּי"ל, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: לָכֵן אֲחַלֵּק לּוֹ בְּרַבִּים, רָצָה לֹמַר שֶׁיִּקַּח שָׂכָר כִּנְגַד כָּלָם... וְאֵת עֲצוּמִים יַחֲלַק – פְּרוֹשׁ הוּא יִקְבַּל חֵלְקוֹ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמֶּשׁ. וְשָׂאֵר הַצְּדִיקִים יִקְבְּלוּ עַל יָדָיו. וְתִרְאָה בְּעֵינֶיךָ שֶׁיֵּשׁ לְבָאֵר שְׁזָה זֶה מֵאֲמַר רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁיֵּשׁ לּוֹ נִגּוּן לְשִׁיר, אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעוֹלָם הַבֵּא שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים וְחֲסִידִים (וְשְׁזָה עֲנִין מִה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא יִשִּׁיר) כִּי כָּבֵר נוֹדַע וּמוֹבָן... שֶׁכָּל שָׂכָר הַמְּקוּוֹה לְהַצְּדִיקִים הוּא בְּאִמְצָעוֹת הַנִּגּוּן שֶׁיִּתְעַר לְעֵתִיד. גַּם מִכָּל דְּבָרֵי הַשֵּׁלִי"ה הַנִּי"ל וּבִשְׁם הָאֲרִי"י ז"ל נִרְאָה מְבֹאֵר גַּם כֵּן בְּפִרוּשׁ הַכְּתוּב "וְלֹא קָם" וְכוּי', כִּינִי"ל שֶׁבְּכָל דּוֹר (הוֹלֵךְ שֶׁהוּא דוֹר שֶׁבֵּא עַד כָּל הַשָּׁשִׁים רְבּוּא נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל) לֹא נִמְצָא וְלֹא קָם עוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, אֲבָל הוּא בְּעֲצָמוֹ נִתְעַלָּה מִדּוֹר לְדוֹר יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה (וְאִם חֲסֵר). וְאֵגֵב אֹרְחָא הַנִּי"ל לְפָרֵשׁ קֶצֶת דְּבָרֵי הַשֵּׁלִי"ה הַמְּרַכְּבִים בְּדְבָרֵי מוֹרְנוּ הַרְבֵּ ר' חַיִּים וַיִּטְאֵל וְהָאֲרִיז"ל בְּעֲנִין הַשֵּׁם אֱלֹקִים הַנִּזְכָּר בְּהַכְּתוּב הַנִּי"ל (וּמֹשֶׁה וְכוּי') שֶׁהִיא הַבִּינָה (שֶׁנִּמְצָא בָּהּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים כִּינִי"ל). כִּי זֶה מְבֹאֵר מִדְּבָרֵי חַז"ל בְּעֲצָמָם בְּעֲנִין הַכְּתוּב "וַתַּחֲסֶרְהוּ" וְכוּי' אֲשֶׁר פָּרְשׁוּ וְסָבְבוּ אֶת הַשֵּׁם אֱלֹקִים עַל הַבִּינָה (הַנִּתְחַלְקֶת לְנוֹן שְׁעָרִים כִּינִי"ל) אֲשֶׁר מְזָה לְמַדּוֹ שֶׁנִּחְסַר קֶצֶת מִמֶּנָּה.

לט

בְּדָבָר הַמְּחַלְקֶת הַנִּי"ל שֶׁהִיָּתָה עָלָיו. עֵינֵינוּ בְּזָהָר הַקְדוּשׁ פְּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית שֶׁכְּתוּב שֵׁם לְעֲנִין מֹשֶׁה: 'וְאָדָם אֵיתְקָרִי אִיהוּ. וּבְגִינָה אֲתִמַּר בְּגִלוּתָא בְּתִרְאָה, וְלֹא אָדָם לֹא מְצָא עֶזֶר אֶלָּא כִּלְהוּ כִּנְגַדוֹ'. וְכֹאֲשֶׁר יָצָא מִפִּי הַקְדוּשׁ עַל כָּלִלְיוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהִיוּ בְּיָמָיו: אֲזוּי וְזוּי דִּיא וְזוּי אִיִּסְעָן אִוִּיף מִיר וְזוּיִסְעָן נִיט פּוֹן מִיר, אֲזוּי דִּיא וְזוּי אִיִּסְעָן פּוֹן מִיר וְזוּיִסְעָן אִוִּיף נִיט פּוֹן מִיר [כְּמוֹ שֶׁאֵלּוֹ שְׁחוֹלְקִים עָלֵינוּ אִינָם יוֹדְעִים מִמֶּנִּי, כִּי אֵלּוֹ שְׁאֹחֲזִים מִמֶּנִּי לֹא יוֹדְעִים מִמֶּנִּי].

מ

גַּם כָּבֵר כְּתִבְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁכָּפִי הַמְּבֹאֵר בְּדְבָרֵי הָאֲרִי"י ז"ל שֶׁכָּל שְׁעַר

(מהחמשים שערים הנ"ל) נחשב ונקרא בשם מח מיוחד בבניה (והשגה באלקותו יתברך) אותיות בולטות ומצטרפות בשמו הקדוש נ' מיחין (אותיות הנרגשות במבטא) או בדרך זה מיחין נ"י שהנון כפולה כנגדה, ובהתאחדותו עם משה ממילא מבאר שהוא הניש'מיה' שבכלליות העולם אשר העקר שבהם היא כלליות ישראל והצדיקים אשר בהם:

מא

והנה כבר הבאתי לעיל משיחות רבנו ז"ל (שאחר הספורי מעשיות), שבגלגולי הנשמות מדור לדור מחליף השם יתברך צרופי הנפש רוח ונשמה שלא היו בצרוף הראשון לבא באיש אחד כנ"ל. כי כאשר תרד הנפש באיש אחד, נצטרף לה הרוח מאיש אחר. וכפי הנראה לעניות דעתי מצרופי דברי רבנו ז"ל בכתב ובפה, שאף על פי שגם רבנו ישראל הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה נחשב בין יחידי הדורות כרבי שמעון בר יוחאי והאר"י ז"ל הנ"ל, אבל בו נמצא עקר גדול מנשמת יעקב אבינו, שנקרא אחר כך בשם 'ישראל'. וכאשר זכה תחלה בעבודתו להמשיך בעולם נשמת יוסף ואחר כך נשמת משה רבנו עליו השלום שאחר כמה דורות נצטרף להם דוד אשר על ידו פיד'ה' ה' את יעקב בפדיון העליון שברעוא דרעוין וגאלו וכו'. כי בבנין בית דוד האירו יותר המחין שביציאת מצרים וקבלת התורה הנ"ל, כן גם עתה שנפשות ישראל מוכנים לקיום הכתוב "כי פדה וכו' וגאלו" וכו' בגאלה נצחית, הקדים לנו השם יתברך נשמת ישראל סבא כנ"ל, להמשיך בעבודתו ומזרעו הקדוש נשמת מוהר"ן זכר צדיק וקדוש לברכה (בנין מחין מח נון הנ"ל) המכרח והעקר בנשמה הכלליות שבמשיה' הנ"ל. כי תורתנו ומעשיותנו הן הן סתרי תורה ופנימיותנו הנמצאים מצד הנון (כאשר הבאתי במקום אחר) והמכרחים לגאלתנו הנצחית:

מב

ויען אשר מחמת זה נקרא גם כן בשם פודה וגואל, יש לבאר שזה מה שמובא בספר כסא מלך, בפרושו על התקונים (בהקדמת התקונים) בזה הלשון, יתער פרקנא וכו' בשנת ה' תק"ל ולא יעבר מחזור רצ"ב הנשלים בשנת ה' תקמ"ט עד שיבא בן דוד. כי כפי ששמעתי מאבי ז"ל ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל מכון יותר הגרסא המובא בספר חיי מוהר"ן, שהיתה הלדת

רַבֵּנוּ ז"ל בְּשָׁנַת תְּקל"א בְּחֹדֶשׁ נִיסָן. וְאַשֶׁר לְפִי זֶה הֵיְתָה הוֹרְדַת נַשְׁמָתוֹ
לְזֶה הָעוֹלָם בְּסוֹף שָׁנַת תְּק"ל הַנִּי"ל. וְתַחֲלַת פְּרִסוּמוֹ וְהַתְּגַלוּתוֹ בְּעוֹלָם
הֵיְתָה אַחַר כֶּדָּ בְּשָׁנַת תְּקמ"ט מְכוּן מִמֶּשׁ (וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי לְעִיל שֶׁהוּא נִקְרָא
גַם בְּשֵׁם בֶּן דָּוִד. וְאִם לֹא עֲצַת הַסֵּ"מ לְהַעֲמִיד עָלָיו עֲלִילוֹת בְּחָנָם עַל לֹא
דָּבַר, הֵיְתָה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה בְּיָמָיו),

מג

גַּם כְּפִי הַנּוֹדֵעַ בְּסִפְרֵי אֲמַת שְׁנַשְׁמַת מְשִׁיחַ הוּא בְּסוֹד הַשְּׂכִינָה, יֵשׁ לְבָאֵר
שְׁזֶה מֵה שְׁמֵבֵאֵר בְּסִדּוֹר יַעֲבִ"ץ בְּפִתְרוֹן חֲלוּמוֹת, שֶׁהַרְוָאָה אָדָם שְׁנִמְצָא
בְּשֵׁמוֹ נוֹן, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיוֹקָא שְׁתֵּי נוּנִין, כְּאֵלוֹ רָאָה פְּנֵי הַשְּׂכִינָה. וְזֶה
הַפִּתְרוֹן מִתִּיחַס בְּקִבְלָתוֹ מִיּוֹסֵף הַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ (כְּנִרְשָׁם בּוֹ לְסִימָן הַשְּׂנִי
אוֹתִיּוֹת י"ה שֶׁהֵם רָאִשֵׁי תִבּוֹת יוֹסֵף הַצְּדִיק כְּמֵבֵאֵר שָׁם בְּהַקְדַּמַּת
הַפִּתְרוֹן). גַּם שָׁמַעְתִּי מֵאֲבִי ז"ל שְׁזֶה מֵה שְׁיָצָא מִפִּי יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּתַרְעֻמָּתוֹ
עַל הַשְּׂבָטִים (אֲשֶׁר הֵם הָיוּ כְּלָלִיּוֹת צְדִיקֵי הַדּוֹר שְׁבָאֵלָה הַיָּמִים)
וְהַתְּרַעוּמוֹת הֵיְתָה עַל מְכִירַת יוֹסֵף (כְּמוֹבָן מִמֶּה שְׁקִנְטֵר אַחַר כֶּדָּ שְׁמַעוֹן
וְלוֹי שֶׁהָיוּ הָעֲקָרִיִּים בְּזֶה) וְאָמַר לָהֶם "הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא
אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים". כִּי גַם אִזּוֹ בְּהַתְּגַלוּת יוֹסֵף (הוֹסֵף וְהוֹלֵךְ נַחַל נוֹבַע
וּמִתְחַדֵּשׁ וְכוּ') כִּלְכֶם תִּרְיָבוּ עָלָיו, כִּי גַם אִזּוֹ אֵף עַל פִּי שָׂרֵק שְׁמַעוֹן וְלוֹי
אָמְרוּ אִישׁ אֶל אַחִיו "לָכוּ וְנִהַרְגֵהוּ". אֲבָל מִהַחֲלֻטָּה הַפְּתוּבָה בְּלִשׁוֹן סֶתֶם
הַכוֹלֵל אֶת כָּלָם, וְגַם מִדְּבָרֵי יְהוּדָה שֶׁלֹּא אָמַר (בְּעֲצָתוֹ עַל הַמְּכִירָה) רַק
"וַיִּדְּוֵנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ" (כִּי בְּעֹבְדוֹתוֹ בְּבֵית הַפְּרָאִים הָעֲרָבִים מִמִּילָא קְרוּב
הַדְּבָר בְּתַבְעֵרַת חֲרוֹן אַפָּס עַל אֵיזָה מְשָׁגָה, שֶׁיִּכְּבוּ אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ. רַק
שֶׁעַל כָּל פְּנִיִּים יְדִיָּהֶם בְּעֲצָמָם אֵל יִשְׁפְּכוּ אֶת דָּמֹו) וּבְאַמַּת הָאֲמַתִּי הֵיְתָה
מַעֲלַת יוֹסֵף נַעֲלָה וְנִשְׁגָּב עַל כָּלָם, כִּי רַק הוּא נִחְשָׁב בֵּין הַשְּׂבָעָה רוּעִים,
וְעוֹד בְּשִׁין הָאֲרָבַע רָאִשִׁים הַמּוֹרִים עַל הַפּוֹדִים וְהַגּוֹאֲלִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּי
עַל יְדֵי מוֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְעֲצָמוֹת יוֹסֵף (כְּנִי"ל) יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְגַם עֲתָה מִזֶּה
הַגְּלוּת בְּצִאתָנוּ עַל יְדֵי בֶּן דָּוִד, נִמְצָא הַכֶּרֶחַ גְּדוֹל בְּעֲצָמוֹתוֹ כְּנִי"ל.
הָרַב ז"ל מְטַשְׁעֵרִין שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִי אֲבִיו הָרַב רַבִּי אֶהְרֹן ז"ל מִבְּרִסְלָב, שֶׁנִּכְנַס
פְּעַם אַחַת לְרַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר לוֹ (קִצַּת בְּלִשׁוֹן תּוֹכְחָה), לָמָּה לֹא תִקַּח אֶת
סִפְרֵי וְתַעֲיִן בּוֹ הַיֵּטֵב עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ אֵיזָה קִשְׁיָא, וְאַחַר כֶּדָּ תוֹסִיף
וְתַעֲיִן בּוֹ עַד שֶׁתִּבִּין וְתִדַּע אֵת הַתְּרוּץ שֶׁעַל זֶה. וְכִשְׁמַע הָרַב אֶת דְּבָרָיו חִזַּר
לְבֵיתוֹ וּפְתַח אֶת הַסִּפֵּר לְקוּטֵי מוֹהֲרֵי"ן וְהַתְּחִיל לַעֲיִן בּוֹ, עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ
קִשְׁיָא וּפְלִיאָה בְּדְבָרָיו, וְאַחַר כֶּדָּ הוֹסִיף לְלַמֵּד וּלְעִין בּוֹ עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ
הַתְּרוּץ וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁעַל הַקִּשְׁיָא הַזֶּה. וְחִזַּר אַחַר כֶּדָּ לְרַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר
לְפָנָיו אֶת הַקִּשְׁיָא וְהַתְּרוּץ וְהוֹטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינֵי רַבֵּנוּ ז"ל. וְאָמַר לוֹ אֲנִי יוֹדֵעַ
מֵאַחַד שְׁחַבֵּר פְּרוּשׁ עַל הַזֶּהר וְלֹא בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, וְאֵף עַל פִּי כּוֹ כּוֹן אֶל
הָאֲמַת. (כֹּל זֶה שָׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי הָרַב ז"ל מִטְּשַׁעֲרִין

וּבְצִרוּף כָּל זֶה וְהַנִּי"ל בָּאוֹת י"ב תְּבִין גַּם כֵּן בְּרַב הַהֲכָרַח וְחַיִּיב וְהַסְגָּלָה
שֶׁבְלַמּוּד הָעֵינֹן אֲשֶׁר בְּתוֹרָתוֹ, וְגַם בְּפִשְׁטוֹת לֹא בְּדָרָךְ דָּרָשׁ):

שלישי

כרד

לְקַצֵּת מַעֲשִׂיּוֹת וְהוֹדְעוֹת נְחוּצוֹת אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מִצִּרּוֹנֵי דְבָרֵי מוֹהַר"ן
וּמוֹהַרנ"ת ז"ל בְּכֶתֶב וּבַעַל פֶּה (וְהַפְּלִפּוּלִים אֲשֶׁר בָּהֶם) הַמְּכַרְחִים בְּדְבָרֵי
הָאֲר"י ז"ל וְהַזְהַר הַקְּדוֹשׁ. וּבִתְחִלָּתָם הוֹסַפְתִּי לְהַצִּיג גַּם תְּבִאוֹרִים:
וְעוֹד הִבֵּאתִי בְּזֶה הַכָּרֶךְ גַּם כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת מֵאֲנִשֵׁי מוֹהַרנ"ת ז"ל אֲשֶׁר כָּל
יָמֵי גְדֻלָּתִי בִּינִיהֶם.

מד

וְעַתָּה נָשׁוּב עוֹד הַפַּעַם לְהַשִּׁיחוֹת וְהַסְפּוֹרִים הַנִּי"ל בְּעֵינֵן הַשְּׁגַת מֹשֶׁה לְאַחַר
הַסְתַּלְקוֹתָיו הַנִּי"ל. וּמִמִּילָא מוּבָן שֶׁגַם פְּנֵי מֹשֶׁה בְּחַיָּו, שֶׁבִּגְאֻלָּה הָרֵאשׁוֹנָה
נֶחֱשַׁב כְּפְנֵי חֲמָה, לֹא נֶחֱשַׁב כָּלֵל כְּנֶגֶד פְּנֵי הַחֲמָה שֶׁבְּעֵתִים וְכוּ', שֶׁזָּכָה כָּעַת
בְּהַכְנָתוֹ אֶת עֲצָמוֹ לְגֻאֲלָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהוּא פְּנֵי הַחֲמָה שְׁלֵעֵתִיד, אֲשֶׁר נִבְּא
עַל זֶה יִשְׁעִיָּה בְּהַכְתוּב "וְהָיָה אֹר הַלְּבָנָה" וְכוּ', וְשָׂזָה מָה שֶׁאָמַר שֶׁיִּלְמַד
לְעֵתִיד תּוֹרָה עִם כָּל הַשְּׁבָעָה רוּעִים (אֲשֶׁר גַּם מֹשֶׁה בְּכָלֵל). מִמִּילָא מוּבָן
לְפִי זֶה גַּם בְּגְדֻלַּת מוֹהַרנ"ת ז"ל שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶחֱשַׁב כְּנֶגֶד רַבְּנוֹ ז"ל רַק
לְפְנֵי הַלְּבָנָה (כְּמִבְּאָר מֵהַתּוֹרָה שֶׁבְּסִימָן ו' לְקוּטֵי א' שֶׁאָמַר רַבְּנוֹ ז"ל
בְּהַתְקַרְבוֹתָיו, וּמֵהַתּוֹרָה שֶׁבְּסִימָן ז' לְקוּטֵי תִּנְיָנָא, שֶׁאָמַר בְּסִימָנָתוֹ שֶׁלְּפְנֵי
הַסְתַּלְקוֹתָיו). אֲבָל אֵין דּוּמָה כָּלֵל אֹר פְּנֵי הַלְּבָנָה שֶׁזָּכָה זֶה הַתְּלַמִּיד בְּגֻאֲלָה
הָרֵאשׁוֹנָה בְּקִבְּלָתוֹ מִפְּנֵי הַחֲמָה שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה (שֶׁאֵין זֶה רַק בְּמִדַּת הַנִּצְח
כְּנוֹדָע) לְאֹר פְּנֵי הַלְּבָנָה שֶׁזָּכָה כָּעַת בְּקִבְּלָתוֹ מִפְּנֵי הַחֲמָה שְׁלֵעֵתִיד. וַיֵּשׁ
לְפָרֵשׁ שֶׁכְּפִי רַב הָאֹר לְאֵין עֶרְךְ שֶׁבְּפְּנֵי הַחֲמָה הַזֹּאת, נֶחֱשַׁב גַּם אֹר פְּנֵי
הַלְּבָנָה שֶׁמְקַבֵּל מֵאִתּוֹ כְּאֹר פְּנֵי הַחֲמָה שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא מְדַרְגֵּת פְּנֵי
מֹשֶׁה בְּעֲצָמוֹ. וַיִּבְאֵר לְפִי זֶה גַּם מָה שֶׁיִּצָּא מִפִּי מוֹהַרנ"ת ז"ל קִדְּם
הַסְתַּלְקוֹתָיו בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: אִז עֲזָרָא הַסּוֹפֵר גִּיט אַוּעַק [שֶׁעֲזָרָא הַסּוֹפֵר
הוֹלֵךְ]. כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּמִסְכַּת הוֹרֵיּוֹת) 'רְאוּי הָיָה עֲזָרָא
שֶׁתִּנְתֵּן תּוֹרָה עַל יְדוֹ אֲלֵמְלָא קִדְּמוֹ מֹשֶׁה' (וְעֵין לְקַמּוֹ). וְגַם לְפִי זֶה
נִתְעוֹרְרְתִי לְהַכִּיר וּלְהַתְּבַוֵּן בְּגְדֻלַּת אָבִי הַרַב ר' נַחֲמָן ז"ל מִטְּאֵלֶטְשִׁין, כִּי
הוּא אֲשֶׁר אָמַר עָלָיו מוֹהַרנ"ת ז"ל (בְּפְּנֵי רַבִּי אֶהְרֹן בֶּן ר' אֲבָרְהָם חַיִּים
מֵאוּמִיּוֹ) בְּזֶה הַלְּשׁוֹן, אֲנִי מְכִין אֶת הַכֹּל עִם הָעֵט, וְאַחַר כֵּן יְהִיָּה יְכַלֵּת גַּם

לְרִי נַחֲמֵן מְטַאֲלִטְשִׁין לְהַנְהִיג (הַמּוֹן אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ אֲשֶׁר כָּנָה אוֹתָם אֲז
 בְּשֵׁם) הַגְּלָגֶל (וּבְלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹז בְּזֶה הַלִּשׁוֹן, אִידָּ גְרִיט צוֹא אֶלְדִּינֵג מִיט דְּעֵר
 פֶּען, דְּעֵר נֶאָדָּ וועט נַחֲמֵן טֹאֲלִטְשִׁינֶר אוֹיָדָּ קֶענען פִּירען עֵס רַעֲדִיל). כִּי אֶף
 עַל פִּי שְׁמַחֲמַת שְׁהִיָּה יְתוּם בְּלֹא אָב וְאִם, לֹא עָלָה כָּל כֶּף בְּמַעֲלַת הַלְמוּד,
 אָבֵל גַּם הוּא קָרָא וְשָׁנָה הַרְבֵּה מַחֲמַת שְׁהַעֲקָר הוּא הַשְּׁמוּשׁ וְהַשְּׁקִידָה
 תְּמִיד עַל דְּלִתֵּי הָרֶב, וְלֹא נִמְצָא כָּלֵל בְּכָל אֲנָשִׁי מוֹהֲרַנִּית ז"ל שׁוֹקֵד עַל
 דְּלִתוֹתָיו כְּמוֹהוּ בְּעֶרְדָּ אַרְבַּעָה עָשָׂר שָׁנִים. כִּי אֶפְלוּ רִי מֹשֶׁה וְאָחִיו רִי
 זַיִּינוּוֹעַל כָּל יְמֵי הַיּוֹתָם בְּבִרְסָלָב לֹא הָיוּ בָּאִים לְמוֹהֲרַנִּית ז"ל רַק בְּשַׁבַּת
 בְּסוּף הַסַּעֲדָה שְׁבַלְיָלָה וַיּוֹם הַשַּׁבָּת וּבִסְעֵדָה שְׁלִישִׁית וּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ,
 וְאַחַר כֶּף נִתְרַחֲקוּ לְהַתְיַשֵּׁב בְּטַשְׁעֵהֲרִין וְלֹא זָכוּ לַעֲמֹד לְפָנָיו רַק בְּקֶצֶת
 הַזְּמַן שְׁנַתְעַכֵּב בְּטַשְׁעֵהֲרִין, שְׁבוּעָה אוֹ שְׁתַּיִם בַּחֲרָף, וְאַחַר כֶּף בְּקִיץ שְׁבוּעָה אוֹ
 שְׁתַּיִם וּבִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמִין, וּשְׁתַּיִם פְּעָמִים אוֹ יוֹתֵר נִסַּע אֶתוֹ יַחַד גַּם
 רִי מֹשֶׁה הַנִּי"ל ז"ל, אָבֵל אֵין זֶה עוֹלָה כָּלֵל כְּנֶגֶד הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁמוּשׁ וְרַבּוּי
 הַעֲמִידָה לְפָנָיו שְׁזָכָה אָבִי ז"ל.
 וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סָבֵב נִפְלְאוֹתָיו לְהוֹשִׁיבוּ טוֹלְטְשִׁין, אֲשֶׁר לֹא רַחוּקָה הִיא
 מִבְּרִסָּלָב כְּעֶרְדָּ רַחוּק הָעִיר נַעֲמָרוֹב מִבְּרִסָּלָב. כְּפִי הַמוֹבֵן מִדְּבַרֵי רַבְּנוּ ז"ל,
 שְׁהִיָּתָה בְּזֶה כְּוִנָּה נִפְלְאָה מֵהַ שְׁנַתְיַשֵּׁב בְּבִרְסָלָב סְמוּךְ לְמוֹהֲרַנִּית ז"ל
 שְׁיִשֵּׁב בְּנַעֲמָרוֹב, וְלֹא עִם מוֹהֲרַנִּית בְּעִיר אַחַת. כִּי מוֹהֲרַנִּית ז"ל רָצָה פֶּעַם
 אַחַת בְּחַיֵּי רַבְּנוּ ז"ל לְהַתְיַשֵּׁב גַּם כֵּן בְּבִרְסָלָב וְלֹא הִסְפִּים עַל זֶה רַבְּנוּ ז"ל
 (בְּרַב הַכְּרַח הַמְּנִיעוֹת אֲשֶׁר עַל יָדָם כָּל הַתְּהוּוֹת הַכְּלִים לְקַבֵּל), אָבֵל מַחֲמַת
 שְׁעַל כָּל פְּנִים לֹא יָבֹאוּ מְנִיעוֹת רַק בְּמִשְׁקָל וּבְמִדָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 שְׁיִצָּא רַבְּנוּ ז"ל לְהַתְיַשֵּׁב בְּבִרְסָלָב, וְלֹא נִמְצָא מִבְּרִסָּלָב לְנַעֲמָרוֹב אֶפְלוּ שְׁנֵי
 פְּרִסָּאוֹת (רוֹסִיָּאוֹת) כְּנוֹדָע. וְכֵן סָבֵב אַחַר כֶּף הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחוּק אָבִי
 מִמוֹהֲרַנִּית ז"ל, זֶה בְּבִרְסָלָב וְזֶה בְּטֹאֲלִטְשִׁין, שְׁגַם בִּינִיָּהֶם לֹא נִמְצָא רַחוּק
 אֶפְלוּ שְׁנֵי פְּרִסָּאוֹת כְּנִי"ל.

מה

גַּם אִם נִבְּא בְּעֵמֶק דְּבַרֵי רַבְּנוּ ז"ל שְׁבַלְקוּטִי תַנְיָנָא סִימָן ז' 'כִּי מְרַחֲמִים
 וְכוּ' הַנִּי"ל, וְנִבְּיֵט וְנִרְאָה בְּרַב נִפְלְאוֹת הַבֵּן אֶלְיַעֲזָר וְהַתְּלַמִּיד יְהוֹשֻׁעַ,
 הַמוֹבָא שָׁם, וְנִבְּיֵן וְנִתְבּוֹנֵן כְּמוֹ כֵּן בְּשִׁנּוּיָהֶם זֶה מְזָה, כִּי אֶלְיַעֲזָר עַל שֵׁם
 הָעֶזֶר, וַיְהוֹשֻׁעַ עַל שֵׁם הַיְשׁוּעָה. וְהַחֲלוּק וְהַהֲבָדֵל שְׁבַפְרוּשִׁים הוּא מֵהַ שְׁשֵׁם
 עֶזֶר אֵין שִׁיָּד רַק אִם הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ מִשְׁתַּדֵּל וְעוֹבֵד כְּרֹאוּי, רַק שְׂאָף עַל פִּי
 כֵּן מְכָרַח עַל כָּל פְּנִים שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶזֶר (בְּאִפְּן שְׁיַגִּיעַ אֶל הַמְּכוּן
 שְׁבַכָּל עֲבָדָא כְּעִנְיֵן הַכְּתוּב "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֶזֶר" שְׁנֵאֲמַר עַל הָאִשָּׁה, וְעֵקֶר
 הָעֲבָדָה עַל יְדֵי הָאִישׁ כְּלִשׁוֹן הַחֲכָמִים בְּהַכְּתָבָה 'אֶפְלַח וְאוֹקִיר' וְכוּ'), וְלֹא
 כֵּן פְּרוּשׁ הַלִּשׁוֹן יְשׁוּעָה, שְׁזֶה נֶאֱמַר עַל דְּלִית מְגַרְמָה כְּלוּם, עַד שְׁמְכָרַח לוֹ
 לְגַמְרֵי הַיְשׁוּעָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם נוֹסִיף לְהַבְּיֵט וּלְהַתְבּוֹנֵן בְּהֵם, נִבְּיֵן

וְנִרְאָה שְׁזָה זֶה הַחֲלוּק וְהַהֲבִדֵל כְּבִיכּוֹל שֶׁבִּין שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַנִּמְצָאוֹת בְּאֵלֶּה הַשְּׁמוֹת אֲלִיעֶזֶר וַיהוֹשֻׁעַ, כְּפִי דְבַרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּסִימָן ז' שְׁבִלְקוּטֵי תַנְיָנָא (כִּי מְרַחֵם וְכוּ') הַנִּי"ל. כִּי מִבְּאֵר שֵׁם מִדְּבַרֵי רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁנִּמְצָאוֹת מֵהֶם בְּהַמְקִיפִים עֵין שֵׁם, שִׁיעַ נְהוּרִין (שְׁנֵי פְעָמִים הִקְיָה עֵין שֵׁם) וּמִפְרֵשׁ בְּזֶה מֵלֵת מַעֲשֵׂה מִיָּה שִׁיעַ, וְשִׁמְשֵׁם כָּל קִבְלַת הַמְּלָכוֹת (וְעֵין הֵיטֵב בְּהַבְּאוּרִים אֲשֶׁר בְּאַרְתֵי בְּהֵם) אֲשֶׁר נֹדַע עַל פִּי הָאֲרִי"י ז"ל שֶׁהוּא הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הוּי יִתְבָּרַךְ. וּמִמִּילָא יַעֲלֶה לָנוּ לְפִי זֶה בְּמֵלֵת יְהוֹשֻׁעַ, כָּל הָאֲרִבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁבְּשֵׁם הוּי יִתְבָּרַךְ (כִּי לְפִי זֶה מִמִּילָא מוּבָן שֶׁזֵּאת הֵיאָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁהוּא הַמְּלָכוֹת שֶׁמְאַיְרִים בָּהּ אֵלֶּה הַשִּׁיעַ. נִקְרָאָה מִחֲמַת זֶה כָּל פְּעַם גַּם הִיא בְּעֶצְמָהּ עַל שֵׁם הַשִּׁיעַ). וְכִבֵּר נֹדַע שְׁזָה הַשֵּׁם הוּא בְּמֵדַת הַרְחָמִים הַגְּדוֹל לְאֵין עֶרְךָ מִהַחֲסָד סֵתֵם, שֶׁבְּשֵׁם 'אֵל' שֶׁהוּא בְּשֵׁם אֲלִיעֶזֶר כְּנִי"ל. כִּי לְפִי הַנִּי"ל מִמִּילָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁזָה מִחֲמַת שֶׁהֵבֵן אֲלִיעֶזֶר אֲשֶׁר אֵין צָרִיךְ רַק לְעֶזֶר (לֹא לִישׁוּעָה לְגַמְרִי) דִּי וְהוּתֵר לְפָנָיו הַחֲסָד סֵתֵם שֶׁבְּשֵׁם אֵל הַנִּמְצָא בְּשֵׁמוֹ, וְלֹא כֵן הַתְּלִמִּיד שֶׁהוּא הַמְּכַרְח לִישׁוּעָה לְגַמְרִי, הוּא הַמְּכַרְח לְמֵדַת הַרְחָמִים לְגַמְרִי שֶׁבְּשֵׁם הוּיָה בְּעֶצְמוֹ יִתְבָּרַךְ כְּנֹדַע.

מו

וְלוֹלָא דְמִסְתַּפִּינָא מְלַהֲפִלִּיג יוֹתֵר בְּעַמְק הַדְּבָר, הֵייתִי אוֹמֵר שְׁזָה מַה שֶׁנִּסְתַּלַּק יְהוֹשֻׁעַ בְּיוֹם כִּי נִיסָן שֶׁהוּא מִסְפְּרֵי הַשֵּׁם הוּיָה יִתְבָּרַךְ כְּנֹדַע. וְכִפִּי אֲשֶׁר בְּאַרְתֵי לְעִיל בְּרוּמָמוֹת מוֹהֲרֵינִי"ת ז"ל, שֶׁכְּנֶגֶד רַבֵּנוּ ז"ל נִקְרָא גַם כֵּן בְּשֵׁם הַתְּלִמִּיד יְהוֹשֻׁעַ דְּלִית לֵהּ מַגְרָמָה כָּלוּם, אֲבָל כְּנֶגֶד כְּלָלִיּוֹת נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל עָלֶה וְנִתְעַלָּה גַם כֵּן לְמַדְרָגוֹת פְּנֵי מִשְׁה רַבֵּנוּ עָלִיו הַשְּׁלוֹם בְּעֶצְמוֹ, שֶׁהוּא פְּנֵי עֶזְרָא כְּנִי"ל מִדְּבַרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (וְעֵין לְקַמּוֹ). וּמִמִּילָא מִבְּאֵר גַּם לְרֹאשׁ תְּלִמִּידָיו וּמְשַׁרְתָּיו וּמְשַׁמְשָׁיו, שֶׁהוּא אָבִי הַרְב ר' נַחֲמָן ז"ל מְטָא לְטִשְׁיָן שֶׁכְּנֶגְדָנוּ וְכְלָלִיּוֹת הַנִּפְשׁוֹת, נִקְרָא גַם כֵּן בְּשֵׁם יְהוֹשֻׁעַ, וְשְׁזָה מַה שֶׁגַּם הַסֵּתֵלְקוֹתוֹ הֵייתָה מְכוּן בְּיוֹם הַזֶּה כִּי נִיסָן (זֶה הַרְמֵז שֶׁמַּעֲתִי בְּשֵׁם אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵי שְׁלוֹמֵנוּ). וְעֵין לְקַמּוֹ שְׁאוּסִיף לְדַבֵּר בְּעֵינָן אָבִי ז"ל.

מז

וְאִם הֵייתִי זֹכֶה בִּימֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים לְהַפִּיר וְלִידַע כָּל כָּךְ מִחֲשִׁיבוֹתוֹ וּמַעֲלָתוֹ, כְּאֲשֶׁר שְׁמַתִּי אֵל לְבָבִי זֶה עֶרְךָ שְׁלֹשָׁה שָׁנִים, יוֹדַע אֲנִי בְּרוּר שֶׁלֹּא הֵיוּ עוֹבְרִים עָלַי הַתְּלָאוֹת הַמְּשֻׁנוֹת וְעֵינִיּוֹת וְדַחְקוֹת כְּזֶה אֲשֶׁר עַד הַיּוֹם לֹא

יִצְאֲתִי מֵהֶם. כִּי הִנֵּה שְׁמֹתַי אֶל לִבִּי בְדַבֵּר הַכְּתוּבִים שְׁבַעֲנִין יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן,
וְאֲשֶׁר מֵאֲלֵינוּ נְבִיּוֹן שֶׁגַם זֹלַת הַשֶּׁבַח שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו "לֹא מֵשׁ" וְכוּ', הִיָּה עוֹבֵד
ה' וּבֹרַח מִן הַחַטָּא. וְאִף עַל פִּי כוֹ, אִם גַּם גִּדְּלָה עֲבוּדָתוֹ בְּכַפְלֵי כַפְלִים,
וְלֹא לְהַדְבִּק כָּל כֶּד לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, נִרְאָה מְדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל
שֶׁלֹּא הִיָּה זֹכֶה אַחֵר כֶּד לְמִלְאוֹת אֶת מְקוֹמוֹ וּלְקַבֵּל מֵאֲתוֹ סְמִיכוֹת יָדָיו
בְּמַעֲלָה מִפְּלֶגֶת כָּל כֶּד. וְגַם עֵינֵינוּ הִרְוֵאוֹת שֶׁבְּהִרְבֵּה מְקוֹמוֹת קָרְאָה אוֹתוֹ
הַתּוֹרָה בְּשֵׁם מְשֻׁרֵת לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. כִּי בְּפִרְשֵׁת כִּי תִשָּׂא
וּבְמִשְׁפָּטִים בְּסוּפָהּ נִזְכָּר בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב "וּמְשֻׁרְתוֹ" וְכוּ', וּבְפִרְשֵׁת בְּהַעֲלֵתָּ
בְּהַכְּתוּב "וַיַּעַן וְכוּ' מְשֻׁרֵת מֹשֶׁה", וְגַם בְּתַחֲלַת סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ מִתְחִיל הַכְּתוּב
"וַיְהִי אַחֲרָיו" וְכוּ', מְשֻׁרֵת מֹשֶׁה". וְכַפִּי רוֹמְמוֹת מוֹהֲרַנְיִת הַנִּי"ל אֲשֶׁר זָכָה
בְּכַח רַבֵּנוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה בְּעֶצְמוֹ, הֲלֹא דָבָר הוּא מֵהַשְׁהִיבֵנִי לְעִיל שֶׁבְּכָל אֲנָשִׁי
מוֹהֲרַנְיִת ז"ל לֹא נִמְצָא מְשֻׁרֵת וּמְשֻׁמֵשׁ וְדְבוּק לְמוֹהֲרַנְיִת כְּמוֹהוּ, וּמְקַבֵּל
מֵאֲתוֹ כָּל הַדְּבוּרִים מִפֶּה לְפֶה, הַמְּכַרְחִים לְהַדְּבוּרִים בְּכַתֵּב. וּבְרַב הַרְגָּשׁוֹתוֹ
אֶת דְּבָרֵי מוֹהֲרַנְיִת, הַפְּקִיר אֶת עֶצְמוֹ מִנְּעוּרָיו שֶׁלֹּא רָצָה לְחַשֵּׁב כָּלֵל
בְּעֶסְקֵי מְלָאכָה וְעֲבוּדָה גְּשָׁמִיּוֹת, וְהִלָּךְ אֵלָיו רַגְלֵי שְׁנֵי פְעָמִים בְּכָל חֹדֶשׁ
כֶּדִּי לִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁקַּבֵּל מִרַבֵּנוּ ז"ל, וְאֲשֶׁר חֹדֶשׁ
בְּהֵם בְּסִמְיֻכְתּוֹ מִיַּדֵּי רַבֵּנוּ ז"ל (כְּמוֹבָא וּמוֹבָן מִזֶּה בְּמִקּוּם אַחֵר) אֲשֶׁר הוּן
הוּן סְפָרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת אֲשֶׁר כָּבַר זָכוֹ אֶת הַרְבִּים לְאִין עָרָךְ כְּנוֹדַע וּמְפָרְסָם
בְּכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וּמְכָל שְׁכֵן שְׁאִינוֹ דּוֹמָה הִרְוֵאָה אוֹתָם בְּסֵפֶר לְהַשׁוֹמֵעַ
אוֹתָם מִפִּי הַקְּדוֹשׁ (כְּמוֹבָא גַם מִזֶּה בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל). וּבְרַב הַרְגָּשׁוֹת אָבִי
ז"ל שֶׁזָּכָה לְהַרְגִּישׁ בְּהֵם, קִבֵּל עַל עֶצְמוֹ עֲנִיּוֹת מִפְּלֶג וְעֲצוּם כְּפֹה שְׁנַיִם,
וְטָרַח וַיִּגַע לְהַעֲתִיק כָּל הַשֶּׁשֶׁה כְּרָכִים בְּאִפְן שֶׁיְהִיוּ רְאוּיִים לְדַפֵּס מֵהֶם (כִּי
מִפְּתִיבַת מוֹהֲרַנְיִת ז"ל בְּרַב מְהִירוֹתוֹ נִדְּבָקוּ הַרְבֵּה מֵהַאֲוִתִּיּוֹת זֶה לְזֶה עַד
שֶׁהִיָּה קֶשֶׁה לְדַפֵּס מֵהֶם). וְלֹא קִבֵּל עַל זֶה פָּרַס וּמַעוֹת מְמוֹרַנְיִת ז"ל אֶפְלוֹ
פְּרוּטָה אַחַת. וּמֵאֲמַר רַבֵּנוּ ז"ל לְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ עַל מוֹהֲרַנְיִת ז"ל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם
לְהַחֲזִיק לוֹ טוֹבָה כִּי לוֹלֵא הוּא לֹא הִיָּה לָהֶם אֶפְלוֹ דָף אַחַד, סִבֵּב אַחֵר כֶּד
זֶה הַמֵּאֲמָר גַּם עַל אָבִי ז"ל בְּשִׁקִּידָתוֹ וַיִּגְיעוֹתָיו לְהוֹצִיא לְאוֹר סְפָרֵי
מוֹהֲרַנְיִת ז"ל. וְשִׁמְעֵתִי מֵאֲתוֹ שֶׁבַעֲת גָּמְרוּ אֶת כְּתִיבַת סְפָרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת
שֶׁאֵל אוֹתוֹ פֶּעַם אַחַת מוֹהֲרַנְיִת ז"ל, הַהַרְגָּשׁוֹת בְּסֵפֶרֵי הַתְּנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת.
וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵה בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: הַאֲסֵט דּוֹ גַּעֲפִילֵט אִין מֵיִנַּע סְפָרִים
הַתְּנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת. וְהַשִּׁיב לוֹ הוּן. (וְהִיָּה מְבֹאָר מְדַבְּרֵי שֶׁכְּפֹה פְּעָמִים בְּרַב
הַרְגָּשׁוֹתוֹ וְהַתְּנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת שֶׁזָּרַח עָלָיו, מְחַמֵּת זֶה הַכְּרַח לְהַנִּיחַ אֶת
הַקְּלָמוֹס מִתּוֹךְ יָדוֹ וּלְפָסֵק לְגַמְרֵי מֵהַכְּתִיבָה). וְאַחֵר כֶּד חֲגַר מְתַנְּיוֹ
לְהַדְּפִיס עַל כָּל פָּנִים אֶת הַכְּרָךְ הָרֵאשׁוֹן (אֲרַח חַיִּים חֶלֶק אִי). אֲבָל עַל זֶה
נִתְעוֹרַר מוֹהֲרַנְיִת ז"ל לִתֵּן לוֹ קֶצֶת עַל הוֹצָאוֹת הַדְּרָךְ לְעִיר יֵאֵס שֶׁבְּמִדְּיָנוֹת
וְוַאלֵאכִיִּיא [רוֹמְנִיָּה]. וְזוֹגְתוֹ כְּשֶׁשְׁמַעָה בְּטֵאֲלֻטְשִׁין שְׁנַסַּע לְמִדְּיָנַת
וְוַאלֵלְכִיעַ, נִסְעָה לְבֵרְסֶלֶב לְהוֹדִיעַ לְמוֹהֲרַנְיִת ז"ל שֶׁאִם לֹא יִסְפִּיקָה עַל כָּל
פָּנִים בְּלַחֵם צָר וּמִים לַחַץ, תִּגְוַע חֵס וְשְׁלוֹם בְּרַעֲב הִיא וְזָרְעָה. וְהַכְּרַח
מוֹהֲרַנְיִת לְכַתֵּב לְבֵנוֹ ר' יִצְחָק ז"ל מְטֵאֲלֻטְשִׁין לִתֵּן לָהּ בְּכָל שְׁבוּעַ אִיזָה
סְכוּם בְּאִפְן שֶׁתִּתְפָּרֵנס עַל כָּל פָּנִים בְּצִמְצוּם. וְאָבִי ז"ל בְּעֶצְמוֹ בְּכָל מְשֻׁךְ
הַדְּרָךְ הַרְבֵּה מֵאֵד לְצִמְצוּם וּלְמַעַט בְּהוֹצָאוֹת וְגַם בְּתַחֲלַת הַדְּרָךְ הִלָּךְ רַגְלֵי
כְּפֹה פְּעָמִים. כִּי גַם הוֹצָאוֹת הַדְּפוּס בְּעֶצְמָה הִיָּתָה קֶשֶׁה וְכִבֵּד עַל מוֹהֲרַנְיִת

מח

ומדי עסקי לכתב ולהודיע לדורות חשיבות ומעלות אבי ז"ל, הנני להודיע מה שזכה פעם אחת בליל שבת קדש פרשת בשלח (שנקרא שבת שירה) שנתחבר אז עם מוהרנ"ת ז"ל בנסיעתו לליפיוועץ, ולילך אתו שם על שמחת בן זכר בבית איש אחד שהיה לו הפרות עם מוהרנ"ת ז"ל. אבל נמצא אז בזאת הבית חזן אחד אשר מוהרנ"ת ז"ל בקש מזה החזן לנגן לכבוד שמחת שבת הנ"ל, וזה החזן היה מצד המתנגדים, וכדי להכעיס למוהרנ"ת ז"ל לא רצה בשום אופן לנגן. וענה ואמר מוהרנ"ת ז"ל לאבי ז"ל נגן אתה (זינג דיא). והתחיל אבי ז"ל לנגן ולשורר את השירה בנעימה נפלאה לכל און השומע. ומוהרנ"ת ז"ל אמר לו אחר כך לא ידעתי כלל, הלא יש ביכלתך לנגן. והחזן הנ"ל נתבייש אחר כך לפני כל העומדים שם. והרב ז"ל מטשעהרין אמר פעם אחת ששמע מאנשים הבקאים באבי בימי בחרותו, שבאמת לא היה לו כלל בתחלת ימיו קול נגינה נפלאה כזה. ומאז והלאה התחיל לנגן לפני מוהרנ"ת ז"ל בסעדת שבת קדש וכדומה. ולפני העמוד נתירא מוהרנ"ת ז"ל להעמידו יען אשר ידע שברב תבערת לבבו והרגשו דבורי התפלה, ובתוספות אימתא דצבורא יכול להגביה את קולו עד שיהיה נזוק חס ושלום בהראה (כמו שנידמן לפעמים בין החזנים). ואף על פי כן אחר פטירת מוהרנ"ת ז"ל נתעוררו אנשי שלומנו להעמידו לפני העמוד בראש השנה ויום הכפורים. והתעוררות הצבור מתפלתו קשה וכבד לבאר בכתב. והגביר רבי אבא ז"ל מטשעהרין הוכיח פעם אחת לחתנו אברהם ייבין אשר לא נסע לאומין על ראש השנה, ואמר לו שאם לא היינו זוכים באומין רק לשמע תפלת רבי נחמן שבמוסף ראש השנה גם כן כדאי לנסע. וכל אנשי אומין, אפלו המתנגדים, היו נבהלים ומשתוממים בשמעם את נגינתו ותפלתו.

מט

ומה מאד נפלאים דרכי השם יתברך וסבותיו אשר סבב שהיתה גם שם כנויו (פאמעליע [שם משפחה]) חזן, וגם לוי (אשר הנגינה מסטרא דלואי). וגם נשמע פעם אחד מרבנו ז"ל בעצמו שהיה מצפה על שלשה דברים. א) טלית נאה וחזק (אשר לא נמצא עדיו בימיהם רק כמו טליתים

הִישָׁמְעֵאלִים שְׁאִין בָּהֶם נוֹי כָּלֵל, וְהַדְּבַר הַשְּׂנִי הוּא, שְׁתִּהְיֶה הַסֵּפֶר תּוֹרָה כְּתוּבָה בְּסֵדֶר, וְלֹא בְּתַקּוּן הִגָּה שְׂאֵחֶר כָּד, (וּכְעֵין תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְגַמְרֵי כְּשֶׁנִּכְתְּבִים שְׁלֹא כְּסֵדֶר), וְהַדְּבַר הַשְּׂלִישִׁי, הוּא שְׁיִהְיֶה קוֹל הַחֲזוֹן נָעִים וּמִתְקַבֵּל לְמִטָּה וּלְמַעֲלָה (וּכְפִי הַנֶּרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי מִצְרוּפֵי דְבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁהֶעֱקַר כּוֹנֵנֵנוּ הִיָּתָה עַל תְּפִלַּת הַחֲזוֹן, וְשִׁזָּה מִחֲמַת שְׂגָם קוֹל הַתְּפִלָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מְכַרְחַת לְהִיּוֹת כְּעֵין קוֹל הַשׁוֹפָר לְעוֹרֵר לְמִטָּה מִהַשָּׁנָה, וְגַם לְעוֹרֵר כְּבִיכּוֹל לְמַעֲלָה מִהַשָּׁנָה וְהַדּוֹר מִיטָּא הַמּוֹבָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִי"ל, וְשִׁזָּה מֵהַ שְׁנֵקְרָא רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשֵׁם יוֹם הַזְּכָרוֹן). כִּי כְּפִי הַנִּי"ל בְּסִמְיֻכוֹת אָבִי מִמּוֹרֵנִי"ת ז"ל נֶרְאָה וּמִבְּאֵר לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי שֶׁהִיָּתָה כּוֹנֵנֵנוּ עַל אָבִי ז"ל:

ב

וְעֵין לְקַמּוֹן בָּאוֹת שְׂאֵחֶר זֶה (וּבָאוֹת שְׁנוּסִיף לְדַבֵּר בְּעֵנֵן אָבִי ז"ל) וְהִנֵּה גַם רַבִּם כְּכֹלֶם מִשְׂאָר אַנְשֵׁי מוֹהֲרֵנִי"ת ז"ל הָיוּ מְפִלְגִים בְּמַעֲלָה לְאִין עֲרָךְ. וְהַנִּי לְפָרֵט קֶצֶת דְּקֶצֶת בְּפָרְטִיּוֹת שְׁמוֹתֵיהֶם וְשִׁבְחֵיהֶם: בְּנוֹ ר' יִצְחָק ז"ל מִטָּא לְטָשִׁין, אֲשֶׁר אֵלָיו נִכְתְּבוּ רַבִּם כְּכֹלֶם מִהַמְּכַתְּבִים שְׁבִסְפָר 'עֲלִים לְתַרוּפָה', וּבִסְפָר מְכַתְּבֵי מוֹהֲרֵנִי"ת ז"ל, אָף עַל פִּי שְׁקָרָא אוֹתוֹ פֶּעַם אַחַת מוֹהֲרֵנִי"ת ז"ל אוֹתוֹ וְאֵת ר' אֶפְרַיִם ז"ל בְּשֵׁם אַנְשֵׁי שׁוּק (יַעַן אֲשֶׁר יָדַע בָּהֶם שְׁיֵשׁ בִּיכְלָתָם לְהַתְּעִלוֹת בְּכָפֵל כְּפִלִּים), אֲבָל בְּתוֹךְ הַשׁוּק בְּעֶצְמוֹ הִרְבּוּ לְקַיֵּם קְבִיעַת עֵתִים לְתוֹרָה וְלְתְּפִלָּה וּבִרְבַּב הָאֱמוּנָה אֲשֶׁר בְּמִשְׁאָם וּמִתְנַם הִרְבּוּ לְקַדֵּשׁ הִי בְּרַבִּים. וְעַל אוֹדוֹת הַמְּכַתְּבִים הַנִּי"ל מִמּוֹרֵנִי"ת שֶׁנִּשְׁלַחוּ לְר' יִצְחָק הַנִּי"ל, אָמַר פֶּעַם אַחַת מוֹהֲרֵנִי"ת ז"ל שֶׁבְּרַצוֹנוֹתָיו וְכִסּוּפֵיו הוֹצִיאָם מֵאֵתוֹ. וְאָף עַל פִּי כֵן עֶקֶר הַהִשְׁתַּדְּלוֹת לְקַבֵּץ וּלְחַבֵּר לְהַעֲתִיקָם הִיָּתָה עַל יְדֵי אָבִי ז"ל. וּמוֹהֲרֵנִי"ת לֹא צָוָה עַל זֶה בְּפָרוּשׁ (רַק כְּתַב וּבִקֵּשׁ קֶצֶת פְּעֻמִּים בְּמְכַתְּבֵי שְׁיִהְיֶה גְנוּזִים), אֲבָל אָבִי ז"ל עָשָׂה זֹאת מִדַּעַת עֶצְמוֹ לְחַבֵּר בְּחַבּוּר שְׁלֵם כְּנִי"ל. וְעַל אֲשֶׁר מִחֲמַת זֶה יֵשׁ לְחַשְׁבוֹ כְּחַבּוּרוֹ בְּעֶצְמוֹ, וּכְפִי הַנִּי"ל בְּמִסְפָּר כ"ו נִיסָן יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁמִחַמַת זֶה גַם הַמְּכַתְּבֵי הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּשֵׁנַת תַּקִּפ"ב הַנִּמְצָא שֵׁם נִכְתַּב גַּם כּוֹ מְכוֹן מִמֶּשׁ בְּזֶה הַיּוֹם כ"ו נִיסָן (וְעֵין לְקַמּוֹ).

ג

ר' עוֹזֵר מֵאוּמִין (הַנִּזְכָּר בְּסִפְרֵי כּוֹכְבֵי אוֹר עֵין שָׁם) הָיָה מִהַמְּקַרְבִּים

הראשונים אשר למוהרנ"ת ז"ל. ובהיותו בין המתנגדים והמחרפים הרבה למסר את נפשו גם על עצם התקרבות, ומכל שכן על תהלוכותיו רגלי למוהרנ"ת ז"ל. והרבה בתורה ותפלה ולבלי להביט על השוחקים והלצים. ומוהרנ"ת ז"ל העיד עליו לאחר פטירתו שהוא אשר קים בשלמות מאמר חכמינו ז"ל על הכתוב "אם נבלתי וכו', ככל המנבל עצמו על דברי תורה וכו'. ובתחלת התקרבותו רצה דודו (מחסידי...) להרגו, ובנסים גדולים נמלט מאתו.

נב

ר' מענדיל מלאדיזען הנ"ל, היה בתולדתו ומנעוריו מצד המתנגדים. ונתקרב למוהרנ"ת ז"ל על ידי רבי יצחק חזן מברסלב, שנתועד אתו בכפר במקום למודו עם נערים אשר נשפר להם לצרכי פרנסתו. ורבי יצחק היה דרכו לומר דברי צחות (ווערטליך) בכל עת. ובהתודעו עם ר' מענדיל הנ"ל ואמר איזה דברי צחות, וענה ואמר לו ר' יצחק, אתה חכם, אבל בברסלב נמצא איש חכם יותר ממך. ושאל אותו מי הוא והשיב לו, רבי נתן. ונכנס זה הדבור באזני ר' מענדיל וען אשר ראה והבין בזה האיש ר' יצחק שגם הוא איש חכם ונבון. והתחיל לכסף לנסע לברסלב למוהרנ"ת ז"ל. אבל לא היה יכול לנסע באמצע הזמן שנשפר בו ללמד עם הנערים הנ"ל, וזה היה בחורף, אשר הכרח להמתין עד קדם פסח שחזר לביתו לטאלטשין. ובחל המועד פסח נתועד אתו בשוק ר' מאיר יהודה (שישב אז בטאלטשין), בעת שרצה לנסע למוהרנ"ת ז"ל על ימים אחרונים של פסח. ונתעורר עוד הפעם על ידי ר' מאיר יהודה הנ"ל, עד ששכר אתו ביחד את העגלה. ובא לפני מוהרנ"ת ז"ל, וספר לפניו את כל לבבו בדבר מבוכותיו מספרי החקירות אשר נטעה ונתעה בהם קדם התקרבותו. ומוהרנ"ת ז"ל ידע מה להשיבו, עד שנהפך לאיש כשר בכל ימי חייו, וכאשר נספר לקמן (כל זה שמעתי מאבי ז"ל):

נג

ומר' נתן בן ר' לייבלי ראובן ז"ל שמעתי שראה אותו פעם אחת בבית המדרש בעת לבישת הטלית שהיה שמח מאד, וספר לו שפיוס התועדותו עם ר' יצחק (כנ"ל) מכון ממש טרם שנתועד אתו נכנס בלבבו (כפי עצם מבוכותיו כנ"ל) שיפסק לגמרי מללבש טלית ותפליון. אבל מיד בשמעו

שְׁבַחֵי מוֹהֲרַנְיִת ז"ל מִפִּי ר' יֶצְחָק הַנִּי"ל, חָשַׁב בְּדַעְתּוֹ לְהַמְתִּין עַל כָּל פְּנִים
עַד שֶׁיִּדְבַר תַּחֲלָה עִם מוֹהֲרַנְיִת. וְכֵן הָיָה שֶׁזָּכָה מוֹהֲרַנְיִת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ לְהוֹצִיא מִלְּבָבוֹ כָּל מְבוֹכוֹתָיו עַד שֶׁנִּהְפָּךְ לְאִישׁ כָּשֵׁר וּמְאֲמִין כְּנִי"ל.
וְהָיָה שְׁמִחַ וְשֵׁשׁ עַל זֶה בְּכָל יְמֵי חַיָּיו כְּמוֹצֵא שָׁלַל רַב.
וְר' מַעֲנֵדִיל הַנִּי"ל, וְר' חַיִּים נַחוּם מְזוּוֹינִירָאדְקָא אֲשֶׁר לָמְדוּ אֶת עֶצְמָם
קִצַּת מְלֶאכֶת סְדוּר אוֹתִיּוֹת, כְּדֵי לְזַכּוֹת אֶת הַרְבֵּים בְּהַדְפָּסֶת הַסְּפָרִים
לְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן וְלְקוּטֵי תַּפְלוֹת בְּבֵית מוֹהֲרַנְיִת ז"ל, וּבְלִי שׁוּם קִבְּלַת פָּרַס
מִמוֹהֲרַנְיִת ז"ל, רַק אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו נִתְעוֹרְרוּ מֵעֶצְמָם לְנַדֵּב קִצַּת עַל
פְּרִנְסָתָם בְּתוֹרַת נְדָבָה. וְהָיוּ מְפַלְגִים בְּמַעֲלָה מְאֹד. גַּם ר' אֵיזִיק וְעוֹד
אֵיזָה אֲנָשִׁים מִלְּאֲדִיזִין שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֶל מוֹהֲרַנְיִת ז"ל כֹּלָם הָיוּ עוֹבְדֵי ה'
בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּמְפַלְגִים בְּמַעֲלָה כְּנִי"ל:
ר' אַבְרָהָם צָבִי מִבְּרֶסֶלֶב הַרְבֵּה לְקִיָּם קִבִּיעַת עֵתִים לְתוֹרָה וְלַתְּפִלָּה. [וְנֶאֱבִי
ז"ל הָיָה רָגִיל לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ כְּמָה פְּעָמִים בְּפִרְטִיּוֹת]. וְהָיָה רָגִיל לְקִיָּם
כְּפִקוּדַת רַבְּנוֹ ז"ל בְּלְקוּטֵי א' סִימָן נ"ב עַל הַמְּשָׁנָה: הַנְּעוֹר בְּלִילָה וְכוּ'.
וּמוֹהֲרַנְיִת ז"ל אָמַר עָלָיו, שֶׁבְּקִיּוּם זֹאת הַפְּקֻדָּה – הוּא חֲדוּשׁ נִפְלֵא בֵּין כָּל
אֲנָשָׁיו

נד

וּפְעַם אַחַת שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל סְפוֹר בְּנֵי הַבֵּית הַכְּנֻסָּת אֲשֶׁר בְּאוּמִין
(שֶׁשָּׁמַע אָבִי מִפִּי מוֹהֲרַנְיִת ז"ל), כִּי בִשְׁנַת הָרֵאשׁוֹנָה שְׁאַחַר הַסְּתַלְקוֹת
רַבְּנוֹ ז"ל, לֹא נִמְצָא יוֹתֵר מְשֻׁשִׁים אֲנָשִׁים (שֶׁבָּאוּ לְהַשְׁתַּטַּח עַל קִבְּרוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה), וְגַם זֶה הַמְּסַפֵּר הָרִים מְאֹד אֶת הַבְּטָחוֹן בְּלֵב
מוֹהֲרַנְיִת ז"ל שֶׁתִּהְיֶה נִקְבְּעָה זֹאת הָאֶסְפָּה לְדוֹרוֹת (כְּנִהוּג עַד הַיּוֹם). כִּי
בְּתַחֲלָה לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ כָּלֵל שֶׁיִּתְעוֹרֵר גַּם זֶה הַמְּסַפֵּר לְנִסְעֵ לְרַבְּנוֹ ז"ל עַל
רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ כְּמוֹ בִּימֵי חַיָּיו (וְאֲשֶׁר יִסְפֵּר לְקַמּוֹן בְּחֶלֶק
רַבִּיעִי). וּבְעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה נִסְכַּם בְּלֵב ר' יוֹדִיל וְר' שְׁמוּאֵל אֵיזִיק ז"ל וְעוֹד
מְגִדוּלֵי תַלְמִידֵי רַבְּנוֹ ז"ל לְהַתְּפַלֵּל עַל זֶה הַמְּקוֹם שֶׁהַתְּפִלָּל בּוֹ רַבְּנוֹ ז"ל
בְּעֶצְמוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן שֶׁקָּדַם הַסְּתַלְקוֹתוֹ (שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם הָאֲמִבָּאָר
כְּמוֹבָא בְּסִפְרֵי חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן). אָבֵל מוֹהֲרַנְיִת ז"ל נִתְעַקֵּשׁ וְעַמֵּד כְּנִגְדָם
בְּטַעֲנָתוֹ שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבְּנוֹ ז"ל שֶׁאָמַר פְּעַם אַחַת אֵלָיו וְלַחֲבֵרוֹ רַבִּי נִפְתָּלִי
ז"ל אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתִּהְיוּ מְעַרְבִים עִם הָעוֹלָם (וּבִלְשׁוֹן הַמְּרַגֵּל בְּזֶה הַלְּשׁוֹן אֵיךְ
וּוִיל אִיר זְאֵלֵט זֵיין אוֹיִס גַּעֲמִישֵׁט מִיט דְּעֵר וְוֵעֲלֵט). וְרוֹצֵה מַחֲמַת זֶה
שֶׁיִּתְפַּלְלוּ כָּל הַצְּבוּר בְּבֵית הַכְּנֻסָּת שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם 'שׁוּמְרִים לְבַקָּר', שֶׁהוּא
נִבְנָה אִזְ בְּסִמּוּךְ עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד שֶׁרָצָה וְחָשַׁק שֶׁאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו יִתְפַּלְלוּ
שָׁם. וְגַם כָּל אֲנָשֵׁי הַצְּבוּר הַתְּמִידִי שֶׁבְּזֶה הַבֵּית הַכְּנֻסָּת הַסְּכִימוּ עַל זֶה. (כִּי
הַמַּחֲלָקֶת שֶׁהִיְתָה בְּחַיֵּי רַבְּנוֹ ז"ל, נִשְׁקָט וְנִשְׁתַּקַּע אַחַר פְּטִירַת רַבְּנוֹ ז"ל
מִלֵּב רַבָּם כְּכֹלָם שֶׁל אֲנָשֵׁי הָעִיר. וְנִתְמַהֲמָה זֶה הַהֶשְׁקָט עַד תַּחֲלַת שְׁנַת

תקצ"ה, שעמד מי שעמד באשר נספר לקמן. ועד זאת השנה היו רגילים אנשי העיר לבקש אורחים מאנשי שלומנו לסעד אצלם בסעדת ראש השנה). אבל מחמת ששאר תלמידי רבנו ז"ל עמדו בזה פנגד מוהרנ"ת ז"ל, נספם הדבר להתפלל בהאמבר הנ"ל (שהתפלל בו רבנו ז"ל פנ"ל). ולפנות ערב כשנתאספו לתפלת המנחה נתעורר לאין ערוך תבערת לב מוהרנ"ת ז"ל בצער ויסורים על עברם על דברי רבנו ז"ל (להיות מערב עם שאר נפשות ישראל פנ"ל). עד שחזר ונתלבש במלבוש העליון, לילך אל החוץ ולבא להבית המדרש הנ"ל ולבלי להתפלל כלל עם תלמידי רבנו ז"ל. ורבי נפתלי בראות פן ממוהרנ"ת ז"ל, נתעורר גם פן לילך אל הבית המדרש הנ"ל, ועד שנתעוררו גם שאר התלמידים לילך אל הבית המדרש הנ"ל. ואנשי הבית המדרש הנ"ל קבלו אותם ברב כבוד, והתפללו עמהם יחד עד עשרה שנים. אבל מחמת שמשנה לשנה נתוסף הצבור הנוסעים לאומין על ראש השנה. ראו אחר כך בסוף העשרה שנים שאין שום אפן ויכלת כלל לסבל את הדחק בזה הבית הכנסת, וחזרו לזה המקום הנ"ל (האמבאר שהתפלל שם רבנו ז"ל). ואחר כך במשך שנה או שנתים נתקלקל ונחרב קצת על פי איזה סבה זה האמבאר, עד שגם שם לא היה באפשר להתפלל. והתחיל מוהרנ"ת לשכר איזה חדר גדול אשר חפש ומצא בכל שנה שיהיה ביכלת שיכנסו שם כל הצבור להתפלל בראש השנה. אבל אחר כך סבב השם יתברך בקצת השנים שהיה קשה וכבד לאין ערוך למצא חדר כזה לשכרו. וראה מוהרנ"ת שאם לא ישתדל לבנות עבור זה בית הכנסת מיחד להתפלל שם באספת הקבוץ בראש השנה לא יתקיים כלל אספת הקבוץ, כי בלי ספק יהיה נמצא לפעמים שנה אחת שלא יהיה לשכר חדר כזה, ותתבטל האספה לגמרי חס ושלום מחמת זה. ונתעורר באמצע השנה לסבב בכל העירות שנוסעים מהם לאומין לימי ראש השנה פנ"ל ולהציע לפני אנשי שלומנו בכל עיר ועיר להתנדב מעות לצרכי זה הבנין. ונסע תחלה ללאדיזין, שנמצא שם בעת הזאת קצת מאנשי שלומנו והציע לפניהם דברי התעוררות כפי רוממות רבנו ז"ל, וכפי גדלת ונוראות האספה על שמו בימי ראש השנה הקדושים. ורבי מנחם מענדיל הנ"ל (באות נ"ג) היה בעת הזאת מתושבי לאדיזין מתפרנס ממעשה ידיו, אבל עניותו ודחקו היה גדול ועצום בעת הזאת, אבל מכון ממש ביום בוא מוהרנ"ת פנ"ל נמצא תחת ידו שני רוביל אשר זאת היתה כל רכושו ולא יותר. וברב להבת לבבו בשמעו דברי מוהרנ"ת, רץ לביתו וחסף את אלה השני רוביל כסף והביאם למוהרנ"ת לצרף הבנין. ולא רצה תחלה מוהרנ"ת לקבל אותם כלל מידו (כי אף על פי שמובא בספרים שבשביל תשובה מתר להפריז יותר מחמש, אבל בכל זה כפי עצם עניותו לא רצה מוהרנ"ת בשום אפן לקבלה), מחמת הרחמנות אשר עליו מעצם עניותו והתחיל רבי מענדיל ז"ל לבקש ולהתחנן ממוהרנ"ת לרחם עליו בתכלית ההפך ולזכות אותו בזכות נורא ועצום כזה, עד שעלה על דעת מוהרנ"ת ז"ל שבאמת אין ביכלת לידע באיזה אפן גדול ביותר הרחמנות, עד שקבלם מאתו. כי כפי שמסר את נפשו כל כך על הנדבה הזאת שיהיה לו חלק הראשון בבנין הזה, ידע והאמין שזה יהיה אם ירצה הי' יסוד גדול

נו

ר' יהודה אֵלִיעֶזֶר שְׁנִסֵּעַ עִם מוֹהֲרַנְי"ת לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל נִתְקַרַּב תַּחֲלָה לְרַבְּנוּ ז"ל בְּסוּף יָמָיו, וְהִתְחִיל לְהִתְנַדְּוֹת לְפָנָיו רַבְּנוּ ז"ל. וּבְאוֹתוֹ הָעֵת לֹא הָיָה נוֹהֵג עוֹד רַבְּנוּ ז"ל לְשִׁמְעַע וְדוּי דְּבָרִים מִהֶטְעָמִים הַכְּמוּסִים אֹתוֹ. אָבֵל ר' יְהוּדָה אֵלִיעֶזֶר הַנַּ"ל לֹא יָדַע מִזֶּה וְהִתְחִיל לְהִתְנַדְּוֹת, וְהִפְסִיק אֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל וְהוֹדִיעוֹ שְׂאִין נוֹהֵג פָּעַת בְּזֹאת הַהִנְהָגָה. רַק שְׂכָבֵר הִתְחִיל קִצָּת לְהִתְנַדְּוֹת, אָמַר לוֹ קִצָּת תִּקְוִנִים. וְעַל הַשְּׂאֵר צָוָה עָלָיו לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרַנְי"ת ז"ל (וּבְדַרְךָ כָּלֹל וְלֹא לְפָרֵט לְפָנָיו אֶת הַחֲטָאִים). וְהַשְּׂעָה הַזֹּאת שְׁנִתְנוּעַד עִם רַבְּנוּ ז"ל הִיְתָה קִדְּם סְעֻדָתוֹ. וְצָוָה עָלָיו רַבְּנוּ ז"ל שְׂיִסְעַד אֹתוֹ יַחְדָּו. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל בְּכָל הַבְּטָה וְהַבְּטָה שְׂאֵבִיט עָלֶיךָ אֵיטִיב עִמָּךְ וְעַל אִיךָ דִּיר אֵיטוּבָה טָאן. וְעוֹד יֵשׁ בְּזֶה קִצָּת דְּבוּרִים וּמֵאֲהַבֵּת הַקְּצוּר קַצְרֵתִי.

נז

ר' יצחק אייזיק יוסף ז"ל (אָבִיו שֶׁל ר' פִּינְחָס יְהוֹשֻׁעַ ז"ל מְטַשְׁעֵהָרִין מִהַמְּקַרְבִּים הָרֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר לְמוֹהֲרַנְי"ת) מֵאֵד מֵאֵד הָיָה מְפָלֵג בְּמַעֲלָה, וּפְעַם אַחַת בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּעֵת הַשְּׂתִיָּה הִתְפָּאֵר לְפָנָיו מוֹהֲרַנְי"ת שְׂאִין מְתִירָא עוֹד מִפְּנֵי הַיָּצָר הָרַע. וְאַחַר הַפּוּרִים לְמַחְרָתוֹ נִכְנַס עוֹד הַפְּעַם לְמוֹהֲרַנְי"ת ז"ל. וְשָׂאֵל אֹתוֹ מוֹהֲרַנְי"ת אִם הוּא זֹכֵר מֵהַשְּׂתִיָּה אֶתְמוּל בְּעֵת הַשְּׂתִיָּה. וְהַשִּׁיב לוֹ, גַּם הַיּוֹם אֲנִי אוֹמֵר כֵּן. וְשִׁמְעֵתִי מֵר' פִּינְחָס יְהוֹשֻׁעַ ז"ל, שְׂאֵמַר לוֹ פְּעַם אַחַת מוֹהֲרַנְי"ת אָבִיךָ הָיָה צָדִיק דִּיין טֹאטֵעַ אִיז גִּיּוּוֹעַן אַ צָדִיק. (אָמַר הַמְּעֵתִיק מִכְתָּבֵי רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל עַל יְדֵי ר' מֵאִיר אֲנָשִׁין) קִדְּם הִתְקַרְבוּתוֹ בְּבִרְסָלָב. פְּעַם אַחַת בְּלֵיל יוֹם כְּפוּר הִלָּךְ מוֹהֲרַנְי"ת ז"ל דָּרָךְ הַבֵּית הַמְּדֻרָשׁ וְרָאָה בְּעַד הַחֲלוֹן אֶת הָר' יצחק אייזיק יוסף סוֹפֵר (הַנַּ"ל) עוֹמֵד וְגוֹמֵר תְּהִלִּים בְּקוֹל רֶם וּבְהִתְלַהֲבוֹת עֲצוּמָה. וְנִתְנַדְּעַ עוֹד, שְׂזָה גּוֹמֵר עֵתָה פְּעַם שְׁנֵי תְּהִלִּים (כְּמִנְיֵן כְּפָר), וּבְעֵת גְּמֵר הַפְּעַם הַשְּׁנֵי עֲדִין בְּהִתְעוֹרְרוֹת וְהִתְלַהֲבוֹת עֲצוּם כְּמוֹ בְּהִתְחַלֵּת פְּעַם הָרֵאשׁוֹן. וּבְכֵן רָאָה מוֹהֲרַנְי"ת ז"ל שְׁנִפְּשׁ יְקָרָה זֹר רָאוּי לְאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ לְקָרְבוֹ. וּבְכֵן הִתְחִיל לְעַסֵּק עִמּוֹ לְקָרְבוֹ, אָבֵל לֹא הָיָה כָּל כָּף בְּאַתְגְּלִיא עַד פּוּרִים שְׁנָה זֹ, שְׂהָיָה מְעַט מְבִשֵּׁם, בָּא בְּעֲצָמוֹ לְמוֹהֲרַנְי"ת ז"ל וְעִמְדַּע עַל פְּתַחוֹ וְצָעַק דְּעַר רַבִּי, דְּעַר רַבִּי, זֵיין גְּרוֹיִסְקֵיט [הַרְבֵּי! הַרְבֵּי! גְּדֻלָּתוֹ!]. קִדְּם פּוּרִים הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת

בטולטשין, ובשביל שהיה עני כדרך הסופרים, הלך רגלי. ובחזירתו לברסלב נזדמן לו נסיון גדול ועמד בנסיון. ומה מאד שבח מוהרנ"ת ז"ל את כתיבת תפלין שלו, וחפץ היה שכל אנשי שלומנו יתפללו בתפלין כתב ידו. וכן פעם אחר פטירת הסופר הנ"ל, שהיה אצל אחד תפליו ונתנם לסופר לבדקו, כשפתח הסופר את התפלין וראה את הנחת הפרשיות איך שמנחים בבתים מכון כהלכה בכל הפרטים ודקדוקים והכתיבה. אמר עדות היא על צדקת הסופר, ותפלין כאלו אין צריכין בדיקה. אמר

העתק מכתב יד מוהרנ"ת ז"ל (ל) ביום ג' תצוה, י"א אדר תקפ"ח לפ"ק, נפטר ר' יצחק אייזיק יוסף סופר זצ"ל. בין המצרים תקפ"ז לפ"ק נפטר ר' ישראל, ורמ"ע זעליג גיסו ז"ל. ביום א' ערב שביעי של פסח שנת תקצ"א, נפטר ר' מענדיל ז"ל מלאדיזין על ידי חולאת החלירע, שהיתה בשנה הזאת. גם מקדם נפטר בביתו על ידי חולאת הנ"ל ר' שמואל מנעמרוב. ואחר כך באותו החורף נפטר ר' אברהם הירש כהן ז"ל. בשנת תק"צ לפ"ק נפטר בטעפליק ר' שואל ז"ל. ר' שואל מטעפליק היה חדוש נפלא בתבערת לבבו וריצתו לקיים בעצת רבנו ז"ל, על פי המשנה 'הנעור בליחה' וכו' וכו' (עין לקוטי מוהר"ן חלק א סימן נ"ב), וכל תפלתו ותורתו היתה בהתלהבות גדולה. ועל ידו נתעורר ונתקרב גם ר' מאיר ז"ל מטעפליק. ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מר' מאיר ז"ל דרכו של ר' שואל הנ"ל, שכאשר באו אליו בני הנעורים בבית המדרש ושאלו מאתו בגמרא או בתוספות וכו' איזה דברים שהיה קשה להולמם, והשיב להם שניגיד להם לאחר שעה, ובתוך כך נכנס לחלק השני מהבית המדרש (שהנשים מתפללים שם בבקר) והשתטח ובקש מהשם יתברך "גל עיניי וכו', עד שנתגלה לו הפרוש. ואף על פי כן שמעתי מאבי ז"ל שמרב הכרח הנפילות (המגיעים מלמעלה כמובא במקום אחר) אמר לו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון, שואל! עדין אין לי הנאה ממך, ושאר על פי כן אם הייתי רואה שאתה נופל ונתחזקת ונשארת על עמך אז הייתי נהנה שואל! איך האב נאך פון דיר קיין הנאה ניט, איך זאל זייען ווי דוא פאלסט אראפ אין דער נאך זאל איך זעהין ווי די דער האלסט זיך, וואלט איך פון דיר הנאה געהאט. גם שמעתי פעם אחת בשם ר' מאיר הנ"ל, שהבין מדברי מוהרנ"ת, שמחמת זה לא האריך ימים, ונתקיים בו הכתוב בחנוך, "ואיננו פי לקח אותו אלקים". מחמת שידע בו השם יתברך שיפל ולא יתחזק באפן שישוב ויתעלה.

נח

ו' מאיר ז"ל בעצמו עלה ונתעלה אחר כך על ידי מוהרנ"ת ז"ל בהדרגה. הסוף והכרך רביעי וחמישי נאבדו לכשיעזר ה' שימצאו ידפסו

(אמר המעתיק, מכתבי ר' אברהם אצל ר' מאיר אנשין ז"ל) בסוף ימיו של מוהרנ"ת ז"ל שאלו אותו אנשי שלומנו מי ימלא מקומו, ענה להם, דער וואס טראגט בא מיר פעמיניצעס [זה שסוחר אצלי את עביטי השופכין]. וכן היה, שהר' נחמן מטאלטשין זצ"ל שהוא היה משמשו ולא מש מתוד אהלו הוא היה כל המלא מקום, הוא דר באומין סמוך להקלויז בתור גבאי וחזן גם משגיח על הנהר תמיד על ציון רבנו הקדוש. ומרב ענותנותו היה מרגיל בפי כל לקראו רק בשם שמש דקלויז. וכן חתם את עצמו "נחמן שמש דקלויז". והוא היה כל העוסק בהעתקת והדפסת ספרי מוהרנ"ת ז"ל.

ופעם פשנתעורר מחלקת מאנשי טיראווע עליו, ובעת הקבוץ שהיו בהקלויז כל אנשי טיראווע, וגם הר' מאיר טעפליקער הנ"ל גם כן היה פנהוג. ובמכון התחילו לדבר אודות הרב ר' נחמן טולשינער לשמע מה שיאמר ר' מאיר הנ"ל. פשנתעורר ר' מאיר להשיב דבר, לא ענה כלום. כי אם התחיל לצעק בקול, הר' נחמן הר' נחמן, אתם יודעים מי הוא ר' נחמן, ר' נחמן האט בא ר' נתן געטראגין די פאמיניצעס [ר' נחמן אצל ר' נתן סחב את עביטי השופכין]:

ששי

כרד

כל הנזכר בספר שיחות וספורים אודות סגלת הקריאה בדברי רבנו ז"ל, סובבים גם על המעשיות, ובאפן אחד יותר: הקדמה לקצת רמזים במעשיות שבספר הספורי מעשיות, הוא מה שכתבתי לעיל בכרד שני אות כ"ה, שהבנתי מדברי מוהרנ"ת ז"ל שכל מעשה נעשה במקום שנעשה. ושהם נמשכים ונשתלשלים גם כל המעשיות שבתורה נביאים וכתובים. ושהשתלשלותם באמצעות היכל התמורות נמורים ונחלפים מעולם לעולם בשנויים שונים:

א

במעשה הראשונה מאבדת בת מלך. כבר כתבתי קצת רמזים בבאור המאמר שבלקוטי א' סימן ס' (פתח רבי שמעון) ועין שם:

במעשה השלישית מהחגר, בדבר הרמז שיצא מפי רבנו ז"ל בעצמו, בענין הכתוב: "והיה כעץ שתול וכו' אשר פרו וכו' ועלהו וכו' וכל אשר יעשה יצליח", שזה מרמז על העץ והאילן שספרה השמש לפני הירח. ובקשרי דבריו הקדושים הנזכרים בספר לקוטי מוהר"ן כפי מסלתי אשר בארתי בספר באור הנ"ל, יש לבאר גם כן שזה זה הוא האילן שהזכיר אחר כך שבהשקאתו נתבטלים כל הקלפות והשדים, שלפי זה נבא במאמר ירח אל השמש: 'אתה דואג דאגות אחרות ואני אספר לך דאגה שלי, אשר דאגתה מהשדים היונקים מאתה. ולפי הנ"ל על כרחך דבריו אומרים פשוטי בכוונת הירח שזה בעצמו מדאגה שלה, כי מאחר שהאילן אינו נשקה וגם הולך ונבש, ממילא מובן משם כפי ספורו הקדוש, שבה הולכים ומתגברים בכל פעם יותר הקלפות והשדים לינק יותר מרגלי הירח. (שמהרגליו עקר היניקה פמויבן מזה גם מספרו לקוטי תנינא) וגם כפי ספורו שם נראה מבאר שזה זה מה שצוה החכם לבניו שעקר פרנסתם יהיה מהשקאת אילנות. ועוד יש לפי זה לפרש שכלם היו בדבר הירח, אשר השקאת האילן מסגלת לה פמויבא בפנים, וכפי שיצא מפיו הקדוש בדבר המזמור הראשון שבתהלים, נראה מבאר שהמבחר שבבניו שעמד בדבר הירח הנ"ל, הוא האיש אשר בתחלה לא הלך ואחר כך לא עמד. ובתכלית ההפך מהמושב לצים מהקלפות הנ"ל, והוא אשר זכה על ידי האבן טוב המובא שם לעמד ביחוד השמש והירח. ושאו דיקא בהיותו גם הוא עמהם ביחודם, היתה ספורם והודעתם הנ"ל זה לזה, עין שם היטב. (ויש לפרש שזה מחמת שגם הוא הכרח להם ביחודם וספוריהם הנ"ל) ושםחמת זה זכה הוא בעצמו לרפואת הרגלים על ידי האבק אשר הודיעה השמש כי עקר השלמת הירח, וזה האיש שעמד במדרגתה הוא מהשמש (פמויבן מזה במקום אחר), ואז ברפואתו ביער תחלה את הרשעים הגזלנים שגרמו לו התגברות חלשת הרגלים פמויבא. ואחר כך בהשגחתו בהלצים הנזכר שם, היתה סבת השקאת האילן ברעידת הארץ, עד שנתבטלו הקלפות לגמרי. ויש להוסיף ולבאר שגם מחמת זה היתה כל התחלת דוד המלך עליו השלום את ספרו בזה המזמור, כי הוא בעצמו במדרגת הירח פנודע, ושעל ידו יתבטלו כל הקלפות פנודע. ולעבדא ולמעשה תבין ותתבונן לפי כל זה עד היכן גדול ונפלא מעלת העסק באמירת תהלים, שכל בטול הקלפות הוא על ידי זה, וכמויבן גם בספרו הקדוש לקוטי תנינא, שכל בטול התגברות הקלפות המונעים מלבא בשערי תשובה, הוא ברב הסגלה הנמצאת באמירת תהלים עין שם:

מעשה הזבוב ועפביש ספר רבנו ז"ל כשבא מנסיעתו לנוריקטש הנזכר בספר חיי מוהר"ן. ובנסיעתו לקח עמו איש עשיר ונכבד וירא אלקים ר' שמואל מטעפליק שהיתה פרנסתו בחנות (מאנאפאקטור) אשר גם זוגתו בעצמה היתה ביכלת להשגיח על החנות, ועם ר' שמואל לקח בתחלה את רבי נפתלי מנעמירוב לנסע אתו עד ליפיוועץ. ובליפיוועץ הכרח להחזיר את רבי נפתלי לביתו, כי היה איש חלוש ולא היה ביכלתו להיות נע ונד בדרך רחוק כזה, ומכון בימי הקר והחרף אשר מחצי טבת והלאה. ולקח בליפיוועץ במקום רבי נפתלי ז"ל את ר' אייזיק יוסף מליפיוועץ. והוא ר' שמואל הנ"ל הן הן השני אנשים הנרמזים במעשה הנ"ל (כי אף על פי שגם זאת היא מהמעשיות שבשנים קדמוניות, אבל בהשתלשלותם אשר הזכרתי בכרך שני עין שם, ועד זה העולם הגשמי, נמצא מעין זה גם בנסיעה הזאת מרבנו ז"ל, כי 'מאן מלכי רבנו'). ושנה את לבושיו בתחלת הנסיעה להיות נדמה פסוחר, והזהיר מאד את שני האנשים הנ"ל שלא יודיעו בשום מקום מי הוא. וקדם הנסיעה לקח רבנו ז"ל שלשים רענדליך ונתן לר' שמואל הנ"ל, וקנה בעד זה עגלה עם סוסים וגם שכר איש אחד שיהיה מיוחד להוליך את הסוסים. ואלה האנשים לא ידעו כלל להיכן הם נוסעים, רק בכל פרשת דרכים שאלו את רבנו ז"ל באיזה דרך לנסע והראה להם. והיה לר' שמואל ולר' אייזיק יוסף הנ"ל כמה ספורים מזאת הנסיעה. ואלה שני הספורים שמעתי מאבי ז"ל ששמע אותה מפי ר' שמואל הנ"ל, הינו מה שעמדו פעם אחת עם העגלה אצל אכסניא, ורבנו ז"ל ור' שמואל נכנסו להאכסניא ומצאו שם את בעל הבית שנשא בחיקו תינוק בערך שתי שנים. ומיד בכניסת רבנו ז"ל ראה ר' שמואל שזה התינוק מראה לאביו על רבנו ז"ל, ואמר לו בזה הלשון: האט גוטער יוד [הנה יהודי טוב – אדמו"ר]. ואביו הבעל הבית הנ"ל ברב טרדתו במכירת היי"ש להערלים שנמצאים שם לא הביט ולא הטה כלל את אזנו לדברי התינוק. ור' שמואל נבהל מאד בשמעו זאת מפי התינוק, כי בכל האלפים אנשים אשר נתודעו עמהם בדרךם הרחוק לא נמצא שום איש שיידע ויכיר בפני רבנו ז"ל כי רב וגדול הוא בישראל (שנקרא בלשוננו גוטער יוד) מרב התדמותו כאיש סוחר פנ"ל. ואולם מחמת שגם ר' שמואל עמד בסמוך לרבנו ז"ל, חשש ר' שמואל פן עליו בעצמו הראה התינוק בידו לאביו (כי היה בעל צורה כמו אדמו"ר גדול). והוציא ר' שמואל מטבע מכיסו והלך להתינוק ונתן לו, ואמר לו א יא איך בין א גוטער יוד? [נכון אני הוא האדמו"ר?] והשיב התינוק לא. והראה לו עוד הפעם בידו על רבנו ז"ל בעצמו ואמר לו זה הוא גוטער יוד [אדמו"ר]. ורבנו ז"ל יצא מיד אל החוץ וישב על העגלה. ובנסיעתם התחיל ר' שמואל לתמה על דברי התינוק, וענה רבנו ז"ל ואמר, ווער דען זאל זיין באלה הימים א מבין? [וכי מי יהיה בימים אלו מבין?]:

ד

והנה בנסיעתם אשר בכל פרשת דרכים הראה להם רבנו ז"ל להיכן לנסע
פנ"ל, נזדמן קצת פעמים שהיו נוסעים על הדרך שכבר נסעו בו פעם אחת.
וכמה ימים אחר מעשה התינוק הנ"ל נזדמן גם כן שנסעו עוד הפעם בדרך
האכסניא הנ"ל שהיה שם זה התינוק. וכאשר ראה ר' שמואל שזאת היא
האכסניא, בקש מהמוליך את העגלה שיצמד שם, ונכנס להאכסניא כדי
לראות עוד הפעם את התינוק הנ"ל. ומצא להבעל הבית יושב על הארץ
באבלות אחר התינוק הנ"ל:

ה

ספור השני, שלנו פעם אחת בבית המלון שנמצא שם הרבה אורחים
מהעירות הסמוכות אשר הכירו זה את זה. וכל נסיעתם היתה במדינת
פאליסע אשר עקר המסחרים הוא בכל היוצא מהעירות והחרשים
הגדולים הנמצאים שם יצים, קרשים, גלגלים, זפת וכדומה. ובזמן
החרף הנ"ל שהלילות ארפות ישבו סוחרים רבים סביב השלחן הגדול
שעמד שם באמצע הבית, ודברו זה עם זה במסחריהם בדרך הסוחרים.
ורבנו ז"ל ישב ביניהם והרביב את דבריו גם כן באמצעות דבריהם
ובפרטי מספרי הסכומים שבקניניהם, ושמות האדונים שסחרו עמם
כמי שכבר נמצא ביניהם מזמן רב. ור' שמואל הנ"ל עמד מאחוריו
ומשתומם ונתפלא מאד בשמעו ובהביטו על כל זה. וגם הרבה להתפלא
על אשר לא שאלו ודרשו מאתו הסוחרים מי הוא ומאיזה מקום הוא,
הבקי כל כך בפרטי מסחריהם פנ"ל. ואחר כך בערך שעה או שתים,
נתפרדו הסוחרים כל אחד למקומו שרצה לישן שם. ולא נשאר אצל
השלחן רק רבנו ז"ל ועוד איש אחד מהסוחרים שעדין נתעבב בישיבתו
אצל השלחן. וזה הסוחר התחיל להביט בפני רבנו ז"ל ואמר לרבנו ז"ל
אתם נודעים לי מאד איר זענט מיר זייער קענטליך. והשיב לו רבנו ז"ל
אתם סוברים שאני פלוני זה והזכיר לו שם הפלוני, וכון לדעת הסוחר
שבאמת היתה עליו פונתו. וכאשר ראה הסוחר שעדין לא נודע לו, ענה
ואמר שנית לרבנו ז"ל, אני יודע איך ווייס שוין. והשיב לו רבנו ז"ל עוד
הפעם אתם סוברים שאני פלוני והזכיר אותו עוד הפעם בשמו. וכון גם
כך עוד הפעם לשם זה האיש אשר עליו נדמה להסוחר על רבנו ז"ל שזה
הוא, ובתוך כך פנה זה הסוחר גם כן למקומו. והשגחה נפלאה, לא עלה
כלל על דעתו של הסוחר לתמה ולהתפלא עד שיצמד על זה, וירצה דוקא
לחקר ולידע מי הוא זה האיש המכון כל כך לדעתו, הבקי כל כך במסחרי

שָׁאֵר הַסּוֹחֲרִים כְּנִי"ל. וְקָדַם אוֹר הַיּוֹם הַשְּׂפָיִם רַבְּנוּ ז"ל וְנָסַע לְדַרְכוֹ כְּנִי"ל:

1

וַיַּעַן אֲשֶׁר יָצָאתִי לְהוֹדִיעַ קֶצֶת מַעֲשֵׂיֹת מֵרַבְּנוּ ז"ל הִנְנִי אֲגַב אוֹרְחָא לְסַפֵּר
גַּם מֵה שְׁשִׁמְעֵתִי מֵר' יַחִיאֵל מְעַנְדִּיל ז"ל, שֶׁשָּׁמַע מֵהֶרֶב ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק
ז"ל מִטְשַׁעְהָרִין. שֶׁנָּסַע עִם רַבְּנוּ ז"ל לְוֹאֲלֵטְשִׁיֶּסֶק (בְּעֵת הַנְּשׂוּאִין שֶׁל בְּתוֹ
מַרְיָם ז"ל). בְּאֲמֻצֵּי הַדֶּרֶךְ פָּעַם אַחַת בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה, צָנָה עָלָיו רַבְּנוּ ז"ל
שֵׁיִשֵּׁב אִתּוֹ עַל הָעֵגְלָה, וְשִׁצְנָה לְהַעֲרֵל הַבַּעַל עֵגְלָה שִׁיקְשָׁר אֶת הַחֲבָלִים
מֵהַסּוֹסִים לְהַעֲגִלָה בְּעֻצְמָה (וְלֹא שִׁיאַחֲזוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ יָדוֹ) וְלִהְנִיחַ אֶת
הַסּוֹסִים שֵׁיִלְכוּ מֵעֻצְמָם. וּמִיָּד נִתְכַּפַּל עֲלֵיהֶם אֲפִלוֹת וְחִשְׁכַת הַלַּיְלָה בְּכַפֵּל
כְּפוּל וּמְכַפֵּל כְּזֶה, עַד שֶׁבִישִׁיבְתוֹ סָמוּךְ לְרַבְּנוּ ז"ל עַל הָעֵגְלָה, וְלֹא הָיָה
בִּיכְלָתוֹ לָרְאוֹת אֶת רַבְּנוּ ז"ל. וְנִתְעַכַּב הַדָּבָר עַד עֶרְךְ שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם.
וְהָעֵגְלָה עִם הַסּוֹסִים הִגִּיעוּ וּבָאוּ לָעִיר אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה לֹא יָדַע כָּלֵל הֶרֶב הַנִּי"ל
שֶׁם הָעִיר. וְהַסּוֹסִים עָמְדוּ מֵעֻצְמָן אֲצֵל בַּיִת אַכְסֵינְיָא שְׁלֵא הָיָה גַּג עַל הַבַּיִת.
וְרַבְּנוּ ז"ל יָרַד עִמּוֹ מִהָעֵגְלָה וְנִכְנְסוּ אֶל הַבַּיִת. וְנִמְצָא שָׁם בְּהַבַּיִת אִישׁ
מִשְׁרַת אֲשֶׁר הָכִין מִיָּד לְרַבְּנוּ ז"ל חֹדֶר מִיָּחָד וְשָׁכַב שָׁם לִישׁוֹן. וְהֶרֶב ר'
שְׁמוּאֵל יִצְחָק הַנִּי"ל יָשֵׁב שָׁם בַּבַּיִת הַגָּדוֹל עִם הַמִּשְׁרַת בְּיָחָד. וְקָדַם שֶׁשָּׁכַב
רַבְּנוּ ז"ל בַּחֹדֶר הַנִּי"ל, צָנָה לְהַכִּין עֲבוּרוֹ תַּבְּשִׁיל לְסַעֲדַת הַלַּיְלָה. וְרַבְּנוּ ז"ל
שָׁכַב שָׁם בַּחֹדֶר הַנִּי"ל עַד שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל הַנִּי"ל. אַחַר שֶׁאֲמָרָה
הַמִּשְׁרַתָּה לְהַמִּשְׁרַת שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל, אָמַר הַמִּשְׁרַת לְהֶרֶב הַנִּי"ל
לְהַקִּיץ לְרַבְּנוּ ז"ל מִהַשְּׁנָה (כִּי הַמִּשְׁרַת לֹא יָדַע כָּלֵל מִי הוּא, וְהֶרֶב ר'
שְׁמוּאֵל יִצְחָק הִבִּין מֵעֻצְמוֹ שֶׁכֵּן רָצוֹן רַבְּנוּ ז"ל שְׁלֵא יִגְלָה מִי הוּא). וְלֹא
רָצָה הֶרֶב לְהַקִּיץ בְּעֻצְמוֹ לְרַבְּנוּ ז"ל, וְעָנָה לְהַמִּשְׁרַת, אִם אַתָּה רוֹצֵה לָךְ
וְהַקִּיצוֹ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: יוֹד יוֹד שְׁטֵיט אוֹיף עֶסֶן וְוַעֲטְשֶׁעֶרַע [יְהוּדִי יְהוּדִי,
קוּם בְּשָׁבִיל לְאֲכוֹל אַרוּחַת־עָרֵב]. וְנִתְעוֹרַר רַבְּנוּ ז"ל, אֲךָ לֹא רָצָה לְאֲכַל,
אֲבָל צָנָה שָׁגַם בְּלִי זֶה יִשְׁלַם בְּעַד הַתְּבַשִּׁיל כְּנֵהוּג. וְחִזַּר וְעָלָה עִמּוֹ מִיָּד עוֹד
הַפַּעַם עַל הָעֵגְלָה וְצָנָה עוֹד הַפַּעַם שֶׁהָעֲרֵל יִקְשָׁר אֶת הַחֲבָלִים מֵעַל הַסּוֹסִים
לְהַעֲגִלָה שֵׁיִלְכוּ וְיִרוּצוּ הַסּוֹסִים מֵעֻצְמָם כְּנִי"ל. עַד שֶׁחִזְרוּ וּבָאוּ לְתוֹךְ הָעִיר
וְהַבַּיִת מְלוֹן שֶׁנָּסַעוּ מִשָּׁם בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה כְּנִי"ל. וּבְעֵת יִשִׁיבַת הֶרֶב עִם
הַמִּשְׁרַת כְּנִי"ל, שָׁאֵל מִהַמִּשְׁרַת שֶׁם הָעִיר הַנִּי"ל וְהָשִׁיב לוֹ. וַיִּדַע וְהִבִּין הֶרֶב
שֶׁזֹּאת הָעִיר הוּא בְּעֶרְךְ כְּמָה מֵאוֹת פְּרָסָאוֹת מִמְּקוֹם הָעִיר וְהַבַּיִת מְלוֹן
הַנִּי"ל שֶׁנָּסַעוּ מִשָּׁם וְחִזְרוּ לָשֵׁם, וּבְאֲמֻצֵּי חֲזָרְתָם כְּנִי"ל אָמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהוּא
מִחֲזִיק טוֹבָה לְהַמִּשְׁרַת שֶׁהַקִּיץ אוֹתוֹ.
וְעוֹד מַעֲשֵׂה אַחַת שֶׁמֵּעֵתִי מֵר' יַחִיאֵל מְעַנְדִּיל הַנִּי"ל שֶׁשָּׁמַע מֵהֶרֶב ר' שְׁמוּאֵל
יִצְחָק הַנִּי"ל מִטְשַׁעְהָרִין. שֶׁפָּעַם אֶחָד נָסַע לְרַבְּנוּ ז"ל לְבִרְסָלָב וְלָן בְּבֵיתוֹ
הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה מְקוֹם הָאוֹרְחִים. וּמִחֹדֶר רַבְּנוּ ז"ל לֹא נִמְצָא שׁוֹם פֶּתַח אֶל
הַחוּץ רַק לְזֹאת הַבַּיִת, וּמִהַבַּיִת נִמְצָא פֶּתַח אֶל הַחוּץ מִצַּד מֵעָרֵב. וּפְתָאם

בְּאִמְצַע הַלִּילָה שָׁמַע הָרַב הַנִּי"ל קוֹל רַעַשׁ מִחֹדֶר רַבְּנוּ ז"ל, כְּמוֹ מִכְּמָה
אֲלָפִים אַנְשִׁים, וְהָרַב יָדַע בְּרוּר שֶׁלֹּא נִמְצָא שֵׁם בְּהַחֲדָר שׁוֹם אֲדָם חוּץ רַבְּנוּ
ז"ל, יַעַן אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא כָּלֵל מִזֶּה הַחֲדָר הַקָּטָן שׁוֹם פְּתַח אֶל הַחוּץ רַק דָּרָךְ
זֹאת הַבַּיִת שֶׁשָּׁכַב שָׁם הָרַב כְּנִי"ל, וְהַבַּיִת הֵיטָה סְגוּרָה מִבַּפְּנִים בְּלִילָה
כְּנֵהוּג (וְגַם חֲדָר רַבְּנוּ הָיָה קָטָן מֵהַכִּיל כָּלֵל הָרַבָּה אַנְשִׁים וּמִכָּל שָׁכֵן וְכָל
שָׁכֵן אֲלָפִים אַנְשִׁים כְּפִי הַרַעַשׁ הַנִּי"ל שֶׁיִּצָּא מִשָּׁם). וְנָפַל עַל הָרַב פֶּחַד וְרַעַד
גָּדוֹל וְעֵצוֹם מִקּוֹל הַרַעַשׁ הַזֶּה, עַד שֶׁמָּרַב הַרַעַד וְהַחֲרָדָה שֶׁחֲרָדוּ בוֹ כָּל
אֲבָרָיו נָפַל מֵהַמְּשָׁכָב עַל הָאָרֶץ, וְגַם נִתְיָרָא אַחַר כֵּךְ מִלְּהִיזוֹ אֶת עֵצְמוֹ
וְלָקוּם מֵהָאָרֶץ עַד שֶׁנִּשְׁקַע הַרַעַשׁ. וַיִּקָּם אַחַר כֵּךְ מֵהָאָרֶץ וַיֵּצֵא אֶל הַחוּץ,
וְנִתְעַכֵּב שָׁם בַּחוּץ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. וְגַם אַחַר כֵּךְ נִתְבַּיֵּשׁ וְנִתְיָרָא מִרַבְּנוּ ז"ל
לְשָׂאֵל מֵאֵתוֹ מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, כִּי הִבִּין שֶׁאֵין זֶה רְצוֹנוֹ שִׁישְׂאֲלָנוּ:

וְנִחְזָר לְעֲנִינָנוּ מַה שֶׁנִּרְאָה לִי רְמִזִּים מִמַּעֲשֵׂה הַזְּבוּב וְכוּ' כְּנִי"ל מִסְפּוּרֵי
מַעֲשִׂוֹתָיו עֵין שָׁם. כִּי כְּפִי הַנִּזְכָּר בְּסוּף הַמַּאֲמָר שֶׁבְּלִקוּטֵי אִי סִימָן כִּי
(תִּשְׁעָה תִּקּוּנֵינוּ וְכוּ') בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: 'קִדְּם שְׂבָא לְבַחֲנִית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲזִי אֵל
יִתְהַלֵּל חוּגְרָ כְּמִפְתָּח. אֲבָל אַחַר כֵּךְ כְּשֶׁנּוֹצַח, אֲזִי נִקְרָא אִישׁ מִלְּחָמָה'
(וּמִמִּילָא מוּבָן שֶׁאֵין זֶה רַק מִי שְׂבָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאִמְצָעוֹת הַתִּשְׁעָה
תִּקּוּנִים הַנִּזְכָּרִים שָׁם, וְשֶׁאֵין זֶה רַק מִי שֶׁגָּלָה זֹאת) כִּי מִכָּל זֶה בֹּא נִבְא
בְּהַנִּזְכָּר בְּנִסְיַעַת רַבְּנוּ ז"ל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּכּוֹן מִמֶּשׁ לִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
נִכְנָס בְּעִיר חֵיפָה (וְעֵין שָׁם בְּסִפּוּר הַנִּסְיָעָה בְּרַב שְׂמִחָתוֹ שֶׁהֵיטָה בְּזֹאת
הַלִּילָה), כִּי לְפִי הַנִּי"ל יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה מַה שֶׁקָּבַע מֵאִזְ וְהִלָּא לְכָל אַנְשֵׁיוֹ אֶת
יוֹם אֲסַפְתָּם אֱלֹיוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּמַה שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁבְּאֲסַפְתָּ כָּל הַשָּׂרִים
שֶׁנִּמְצָא שָׁם הָיוּ עוֹשִׂים עֲנִינֵי צַחוּק, יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה מַה שֶׁמְבָאֵר מִדְּבָרֵי
הַזֵּהָר הַקָּדוֹשׁ וְהָאֶרֶץ ז"ל, שֶׁכָּל עֲנִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּסוּד יִצְחָק (שֶׁנִּקְרָא
עַל שָׁם "צַחוּק עֲשֵׂה לִי" וְכוּ'). וּמַה שֶׁבְּהַצַּחוּק מִכָּל הָאֲמוֹת תִּפְסֵ לְדַגְמָא
אֶת יִשְׂמַעֵאל יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה מַה שֶׁנִּזְכָּר יִשְׂמַעֵאל בְּקִרְיַאת הַסִּפֵּר הַנִּזְכָּר
שָׁם. וְהַזְּבוּב הַנִּזְכָּר שָׁם יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה עֲנִין הַחֲלוּשֵׁי כַּח שְׂבִישְׂרָאֵל
הַנִּרְדָּפִים מִקְּלַפֵּת עֵשׂוֹ עַמְלֵק יַמַּח שָׁמָּם הַנִּמְשָׁל לְשִׂמְמִית (שֶׁהוּא מִמִּין
עַכְבִּישׁ כְּנוֹדָע). כְּמוּבָן מִרִש"י בְּשֵׁם הַמְדָרְשׁ, שֶׁהוּא שֶׁנִּשְׂאָר עָלָיו הַכְּתוּב
(בְּעוֹבְדֵיהֶם שֶׁנִּבְא עָלָיו) "בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד", כִּי הוּא מְבֹהָה יוֹתֵר מִכָּל
הַשְּׂקָצִים (כְּאֲשֶׁר כָּבַר הַזְּכָרְתִּי מַעִין זֶה בְּשִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים שֶׁבְּכָרְךָ הָרֹאשׁוֹן
עֵין שָׁם). שְׂאֵחַר שֶׁכָּבַר חֲטָפָה אֶת עֲצָמָה בְּרָגַל אֶחָד עַל הַדָּף וְכוּ' נִשְׂאָרָה
מִטָּה מִטָּה עַד שֶׁלֹּא נִשְׂאָר מִמֶּנָּה כְּלוּם. (שֶׁזֶה שְׂמוּבָא בְּרִש"י בְּשֵׁם הַמְדָרְשׁ,
עַל הַכְּתוּב "וַיָּדוּ אוֹחֲזוֹת בְּעֵקֵב עֵשׂוֹ" וְכוּ', שֶׁלֹּא יִסְפִּיק זֶה לְגַמֵּר מִלְּכוּתוֹ
עַד שְׂבָא זֶה וְנוֹטְלָה הַיִּמָּנוּ. וְהֵינּוּ כְּנִי"ל, שֶׁדִּיקָא כְּשֶׁהִגִּיעַ הַעַכְבִּישׁ בְּעַקְבוֹ
וְרָגְלוֹ עַל הַדָּף, עַד שֶׁנִּדְמָה שֶׁאֲפֹס תִּקְוָה לְהַזְּבוּב. כִּי בְּלִי סִפְקַ תִּשְׁחַת חֵס

וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי מְקַלְפֵת הָעֶכְבֵּיִשׁ כְּנִ"ל. וְאִזּוֹ דְּוָקָא הִתְחִיל הָעֶכְבֵּיִשׁ לִירֹד מִטָּה מִטָּה עַד שֶׁנִּמְחָה לְגַמְרֵי. וְגַם מִמִּילָא מוּבָן יוֹתֵר לְפִי זֶה (מִה שֶׁמוּבָא גַם בְּשֵׁם ר' שֶׁמֶשׁוֹן מְאוֹסְטְרִיפְּאֵלִי) שֶׁהַזְּבוּב הוּא מְרָמֵז בְּרֵאשֵׁי תַבּוֹת, "זִכְרוֹן בִּיסְפָר וְיָשִׁים בְּאַזְנֵי" וְכוּי' שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרֶשֶׁת עֲמֹלֶק יִמַּח שְׁמוֹ. כִּי גַם מִה שֶׁנִּתְנַמְנֵם הַמֶּלֶךְ וְיִשָּׁן עַד שֶׁהָיָה קָשָׁה לְהַקִּיצוֹ, עֵינָיו שָׁם, יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה עֵינָיו מִה שֶׁמְבָאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרֵי הָאֲרִ"י ז"ל וְדְבָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל (בְּסִימָן נ"ד שֶׁבְּלִקוּטֵי א') שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִתְגַּבֵּר כַּח הַמְדָּמָה שֶׁבַּשָּׁנָה, לְבַלְעַ וּלְהַעֲלִים אֶת הַזְּכָרוֹן בְּסִפְרֵי הַנִּ"ל. וְשֶׁכֵּל הַתְּקוּן וְהַבְּרִיר הוּא עַל יְדֵי יוֹסֵף שֶׁהוּא בֶן פִּיּוּרִית וִיפִיּוּתִיר חֲלוּם הַיְפִירִיּוּת (שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּנוֹדָע), שֶׁבְּהַתְּגַבְּרוֹת הַמְדָּמָה (שֶׁנֶּזְכָּר בְּלִקוּטֵי א' סִימָן נ"ד הַנִּ"ל) הַסּוּמָךְ בְּכָל עֵת לְבַלְעַ אֶת הַטּוֹב, וְלֹא יוֹדָע כִּי בָּאוּ אֵל קַרְבָּנָה. וְהַתְּקוּן הוּא עַל יְדֵי יוֹסֵף, כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁגַם הוּא נִבְלַע וְתַחֲלָה בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְגַם עָלָיו סוּבָב הַכְּתוּב "רַבִּים קָמִים עֲלַי" (כְּמוּבָן מִהַמְזֻמּוֹר שֶׁרָמַז בּוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה) רַבִּים וְגִדּוּלִים בַּתּוֹרָה וְכוּי' שֶׁבְּטֵי י"ה בְּעֶצְמָם. וְהוּא בְּבֵאוּ זָכָה לְבָרֵר גַּם חֲלוּם פְּרָעָה שֶׁבְּלִיל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, עַד שֶׁיִּצָּא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וַיִּבְאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ, כִּי עַל יְדוֹ לָבַד יִהְיֶה עֶקֶר הַתְּקוּן. וּבְפָרֶט בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, "מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְכוּי' נְקִי כַפַּיִם וְיָבֵר לְבָב" בְּל"ב שָׁנִים (כְּמוּבָן מִזֶּה בְּדְבָרֵי מוֹהֲרַנִּית ז"ל). גַּם אִם נִדְקְדַק בְּסִפּוֹר הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה בְּעֵינָיו הַמֶּלֶךְ שֶׁכֶּאֱשֶׁר הִבִּין אֶת הָאֱמֶת. וְרָצָה לְהַחֲזִיר לְמוֹטֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם, נִסְכָּם בְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּסַּע וַיַּחֲפֹשׂ אֶת הַחֶכֶם וְהַנְּבוֹן שֶׁיִּפְתֹּר לוֹ אֶת הַחֲלוּם, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַתְּפִילָא בָּזֶה. כִּי מִה עֵינָיו הַפְּתוּרִים לְהַחֲזִיר הָעוֹלָם לְמוֹטֵב. וְאוּלָּם כְּפִי הַנִּ"ל תְּבִין מִרְחוֹק שֶׁהַפְּתוּרִים נוֹגְעַ לְבְרִיר הַטּוֹב מִהַרְעֵ הָעוֹסֵק לְבַלְעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם. גַּם בְּעֵינָיו הַשְּׁבוּיִים שֶׁלְקַח בְּשִׁבְיָה שֶׁנִּמְצָא בֵּינֵיהֶם יִפְתֹּר וְכוּי' יֵשׁ לְרַמֵּז גַּם כֵּן בְּדָבָר הַמְזֻמּוֹר הַנִּ"ל שֶׁאֲמַר דָּוִד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם שֶׁהָיָה בֶן יִפְתֹּר תֹּאֵר כְּמוּבָא בְּדְבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל, וּמִמִּילָא מוּבָן לְפִי זֶה שֶׁיִּדְעַ דָּוִד שֶׁנִּמְצָא בּוֹ נֶפֶשׁ יָקָר מִצַּד הַזְּכָרוֹן הַנִּ"ל רַק מִחֲמַת שֶׁנִּבְלַע בְּרַע הַמְדָּמָה בְּתַכְלִית הַהֶפְדָּךְ (עֵינָיו שָׁם בְּסִימָן נ"ד הַנִּ"ל):

בְּמַעֲשֵׂה הַחֶכֶם וְתָם. מְבָאֵר מְשִׁיחוֹת רַבְּנֵנוּ שֶׁמוּבָא שָׁם אַחֵר הַמַּעֲשֵׂה, בְּעֵינָיו עֲמֹלֶק שֶׁהָיָה חוֹקֵר וְכוּפֵר, וְכֶאֱשֶׁר נוֹדָע מִסְפָּרֵי אֱמֶת שֶׁהוּא קַלְפַת עֲשׂוֹ שֶׁיִּצָּא מֵאִתּוֹ, יֵשׁ לְבָאֵר בָּזֶה שֶׁנִּתְגַּדַּל עֲשׂוֹ עִם יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. וַיַּעַן אֲשֶׁר זֶה לְעַמֵּת זֶה נִמְצָאִים גַּם חֲלָקֵי נֶפֶשׁ יַעֲקֹב בְּזָרְעוֹ אַחֲרָיו. וְדוֹר הוֹלֵךְ הוּא דוֹר שָׁבָא, וְכִפִּי שֶׁסִּפֵּר רַבְּנֵנוּ ז"ל סֵדֶר הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה וְהַמְּלָבוּשִׁים שֶׁל הַתָּם וְכוּי', יֵשׁ לְבָאֵר שֶׁזֶה שֶׁסִּפְרָה הַתּוֹרָה בְּפָרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח אֶת דְּבַר הָעֵנָנִים אֲשֶׁר מְבָאֵר מְדְבָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי א' סִימָן נ"ח שֶׁזֶה עֵינָיו הַמְּלָבוּשִׁים וְשֶׁמְרָמַז זֹאת בְּהַכְּתוּב "בְּשֵׁים עֵנָן לְבוּשׁוֹ". וְגַם נִרְאָה מִהַכְּתוּב בְּפָרֶשֶׁת יַעֲקֹב, "שֶׁמֶלֶתְךָ" וְכוּי' שֶׁלֹּא הִצְטַרְכוּ כָּלֵל לְהַחֲלִיף אֶת הַמְּלָבוּשִׁים בְּכָל מְשֻׁךְ הַלִּיכְתָּם עִם הָעֵנָנִים. וְגַם שָׁם בְּפָרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח סִפְרָה הַתּוֹרָה בְּדָבָר הַלֶּחֶם (מִן הַשָּׁמַיִם) שֶׁהִרְגִישׁוּ בּוֹ טַעַם כָּל הַמַּאֲכָלִים, וְגַם שָׁם בְּפָרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח סִפְרָה הַתּוֹרָה בְּדָבָר הַבָּאֵר אֲשֶׁר הִרְגִישׁוּ טַעַם כָּל הַמִּשְׁקָאוֹת, שׁוֹב מוּבָן מִכָּל זֶה לְעֵינָיו הַמַּעֲשֵׂה הַנִּ"ל שֶׁאֲחֵר שֶׁסִּפֵּר רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּדָבָר הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה וְהַמְּלָבוּשִׁים שֶׁל הַתָּם, עָנָה וְאָמַר בְּתוֹךְ כֵּךְ נַעֲשֶׂה רַעַשׁ שֶׁהַחֶכֶם נוֹסֵעַ וּבָא. וַיֵּשׁ לְבָאֵר שֶׁמִּזֹּאת הַמַּעֲשֵׂה

שְׁבַשְׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת נִשְׁתַּלְשַׁל אַחַר כֶּךָ בִּימֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם שְׁאַחַר
כָּל סְפוּר עֲנִינוּ הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה וְהַמְּלִבּוּשִׁים (שְׁכַל זֶה זָכוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הֵם
הָאִישׁ תָּם הַנִּ"ל) סוֹבֵב הַפְּתוּב בְּסוּף פְּרִשְׁת בְּשֵׁלַח "וַיָּבֵא עִמָּלֶק". וְאַהֲבַת
הַחֶכֶם לְהִתָּם יֵשׁ לְבָאֵר (כְּמוֹבֵן מִדְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּמִקּוֹם אַחֵר) שֶׁהוּא גְרוּעָה
מִשְׁנֵאָה מְרַב הַלְצוֹן וְהַשְׁחוֹק שֶׁשָּׁחַק מֵאִתּוֹ, כִּי גַם עֵתָה נִקְרָא זֹאת בְּשֵׁם
מְלַחֲמַת עִמָּלֶק כְּמוֹבֵן מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים:
וְהִנֵּה אַחַר כָּל זֶה סְמָכָה הַתּוֹרָה פְּרִשְׁת יִתְרוֹ שֶׁמִּשָּׁם מְבֵאֵר שֶׁשֵּׁלַח הַמֶּלֶךְ
עָלְיוֹן יִתְבָּרַךְ לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל (שֶׁנִּקְרָאִים בְּשֵׁם תָּם כְּנִ"ל) מִכְּתָב אֱלֹקִים, וְהֵם
עָנוּ נִעְשָׂה וְנִשְׁמַע קִדְּם שֶׁקָּרְאוּ כָּלֵל בְּהַמְּכָתֵב. "וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ" שֶׁגַּם
לְבָנָי עֲשׂוּ שֵׁלַח אֶת הַמְּכָתֵב אֲבָל חִקְרוּ כָּל כֶּךָ עַד שֶׁלֹּא נִתְקַרְבוּ כָּלֵל לְהַמֶּלֶךְ
עָלְיוֹן יִתְבָּרַךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן סוּף סוּף יִתְבָּרַר גַּם מֵהֵם חִלְקֵי נִפְשוֹת יִשְׂרָאֵל
לְהַתְתַּקֵּן עַל יְדֵי הַתָּם וְהַבְּעַל שֵׁם טוֹב. כִּי גַם מְבָנֵי בְּנָיו שֶׁל הָמוֹן לְמַדּוֹ תּוֹרָה
וְכוּ'. יֵשׁ שֶׁהֵם רַע לְגַמְרֵי לְהַמְּחוֹת עֲדֵי עַד:
אָמַר מוֹהֲרַנְיִית ז"ל הֵיכָן שֶׁמֵתְקַבְּצִים עֲשָׂרָה מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, רְאוּי לְסַע
אֶת כָּל קְצוּי הָעוֹלָם לְתַחַב אֶת רֵאשׁוֹ בִּינִיָּהֶם, וְדַבֵּר אֲזַי לְעֲנִין רֵאשׁ הַשְּׁנָה
כְּשֶׁנֶּאֱסָפִין כָּל הַקְּבוּצָה הַקְּדוּשָׁה כְּפֹה גְדוֹל הוּא מְאֹד:

הוספות השיכים לספורי מעשיות

מכתב יד המחבר זכותו יגן עלינו אמן

א

רֵאשֵׁי פְּרָקִים לְבָאוֹר הַמְּעֵשָׂה מֵהַשְׁתִּי צְפָרִים שְׁבִיוֹם הִ' שֶׁבְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁבָעָה
בְּעֵטְלִירֶס. "קוֹל דּוֹדֵי דוֹפֵק וְכוּ' יוֹנְתֵי תַמְתֵּי" (שֶׁהִיא תַמָּה לְבַת זוּגָה
הַעוֹמֶדֶת לְמִינָהּ כְּנוֹדָע) "וְדוֹדֵי חֶמֶק עֶבֶר וְכוּ' בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצֵאתִיהוּ"
וְכוּ' – וְהוּא עֲנִין הַחֲרָבּוֹ, כְּנוֹדָע שֶׁנִּפְרְדּוּ (כְּעִין אֲבָדָה) שְׁנֵי הַכְּרוּבִים
וְהַצְּפָרִים הַנִּ"ל זֶה מְזָה עַד יוֹם הַבְּנִין, שְׁאֲזֵי יִשׁוּבוּ וְיִמְצְאוּ זֶה אֶת זֶה
לְהַתְחַבֵּר "כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹיְתוֹ".

ב

גם בהמעשה הבערגיר והעני נבא לרמז קצת לפי הנ"ל. כי לכאורה יש להתפלא על אודות הפניסה לפרדס ומקום היפת תאר, שגם לפי שעה זה הציץ ונפגע וזה הציץ ונתעלף (פנגוע ומת) מעצם בהירות אור פניה עין שם. ולכאורה גם אם היתה רצונה והוטב בעיניה הבחור והנבחר מכלם בכתב העדות של השבעה מימות המובא שם, אבל גם הוא בעצמו לא היה לו שום יכלת לזה. כי איה ואיפה העצה והתקנה להיות נכנס ויוצא כלל במקום הנורא והנשגב שבנפלאות אור הפנים הנ"ל. ואולם מרחוק תבין לפי הנ"ל בתעלומות ונעלמות דבריו הקדושים על אודות הנסיונות שבשבעה מימות הנ"ל, אשר גם בתחלה על ידם לבד יצאה אל הפעל פקדת הלקתם כמובא שם. וממה שהשוה אדמו"ר ז"ל שבעת הקולות (של הלקת המחין ושבעת המדות שלהבאתם לפנים) לסובב על שניהם בדברי הכתוב "תכלם שבעה ימים". וכפי שיש לבאר בעניות דעתי שמה שהזכיר לענין הקולות תורה ותפלה, הוא מחמת שכל בחינה כלול מכל הבחינות. אבל בדרך כלל יהיה עקר העי קליו בהתפלה הנ"ל, בהבאת והתגלות המחין של התורה באור הפנים, שהוא על פי עמודי מצותיה ומדותיה שבכלליות, חצבה וחלקה אותם בתקוני שבעה מדותיה ונרותיה הנ"ל. מהמוב"פ:

ג

שהיא מרמזת במזמור "למה רגשו" וכו', וגם מלשונו הקדוש בבאור הכתוב (שבסימן קנ"ה) ויקוד וכו' (פיקוד אש) ארך אפים ראה, תבין מרחוק בבאורו מעשה האונס שבמזמור "למה רגשו וכו' פן יאנף ותאבדו

דָּרָךְ כִּי יִבְעַר כַּמְעַט אַפּוּי". כִּי אָף עַל פִּי שֶׁכֵּל הַדְּרָכִים הַנֶּאֱבָדִים יִהְיֶה מִמִּלְאָדָּה הָאָף וְהַכַּעַס שֶׁמִּמֶּנָּה עַל כָּל הַמְשֻׁחִיתִים וְהַדִּינִים, אֲבָל דָּרָךְ הָאֵשׁ וְהַתְּבַעֲרָה הוּא מַעְקָר הָאָף וְהַמִּדַּת הַדִּין הַנִּי"ל וּבַתְּכֵלִית בְּטוּלוֹ שֶׁבְצִיּוֹן הָרַקְדָּשׁוֹ (שְׁבָאֲרָץ יִשְׂרָאֵל), נִתְבַּטַּל מִדַּת הַדִּין שֶׁלְמַעַלָּה וְנִהְפֵּךְ לִיקוּד אֵשׁ. וְגַם מִמִּילָא מְבֹאֵר שֶׁבִיקוּד הָאֵשׁ דִּקְדָּשָׁה לְצִיּוֹן הָרַקְדָּשׁוֹ (הַנִּזְכָּר שָׁם) נִתְבַּטַּל הַדִּין וְאֵשׁ הַגִּיהֶנֶם מַעַל הָאָדָם:

שִׁיךְ לַהֲמַעֲשָׂה מֵהַבְּנִים שֶׁנִּחְלְפוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ' מִמִּשְׁלַה'

ד
עַל אוֹדוֹת מֵה שְׁזָכָה מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְאַחִיזָתוֹ בְּכֶסֶד אוֹ (שְׁבַתוֹ יִתְבַּרְךָ) וְעַל הַכֶּסֶד וְהַגָּן (שֶׁכֵּלּוֹ אֶחָד כַּמּוּבָא שָׁם) "דְּמוּת כַּמְרָאָה אָדָם" וְכוּ'. אֲשֶׁר עַל יְדוֹ לְבַד נִצּוֹל מִרְדִּיפוֹת הַמִּתְקַנָּאִים בְּמִי שֶׁשִּׁיךְ אֵלָיו הַמְּשֻׁלָּה וְהַמְּלֻכּוֹת (וְעַיִן שָׁם בְּהַבְּאוּר שֶׁפְּתַבְּתִי עַל הַתּוֹרָה הַזֹּאת). כִּי גַם לְפִי זֶה תִּבְיִן מִרְחוֹק בְּמָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל אוֹדוֹת (הַכְּנִיסָה לְפָרְדֵּס) הַתְּגַלּוֹת הַמְּרַכְּבָה שֶׁמְכַרְחַח לְהִיּוֹת חֲכָם וּמִבֵּין מִדְּעִתּוֹ, (וּמַעֲצָמוֹ דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר) וְשֶׁמְחַמֵּת זֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר גַּם לְמֹשֶׁה לְהַתְּעַלּוֹת בְּזֶה עַד שֶׁזָּכָה תְּחִלָּה לְהַבִּין (לְהוֹסִיף) מִדְּעִתּוֹ, כִּי כָּל הָעַם מְכַרְחִים לְעַמּוֹד מִרְחוֹק פֶּן יִהְרָסוּ וְיִגִּיעוּ לְשֵׁם בְּהַעֲדָר כָּלִי הַתְּבוּנָה הַזֹּאת – "סְקוּל יִסְקַל אוֹ יִרָה יִרָה" וְכוּ'. וְעַל זֶה בְּאַמֶּת כָּל תִּקְוֹתֵנוּ הוּא לְחַפְּשׁוֹ וְכוּ' (לְפִי מַעֲשֵׂה הַזְּבוּב "מִי יַעֲלֶה בְּהַר" וְכוּ'):

לְהַסְפּוֹר מֵהָאֵילָן בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי שֶׁבַּמַּעֲשֵׂה הַשְּׁבַע בַּעֲטֹלְעָרִס:

ה

כִּי בַמָּה שֶׁכָּתַב שֶׁהַאֵילָן לְמַעַלָּה מִהַמָּקוֹם, מִבְּאֵר וּמִפְּרֵשׁ גַּם בַּמָּה שֶׁלֹּא נִמְצָא שׁוֹם חֵיהָ וְעוֹף שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שֵׁם מְקוֹם הָרְאוּי לוֹ (מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּלִי גְבוּל). גַּם נִרְאָה מִבְּאֵר שֶׁמִּחֲמַת זֶה נִמְצָא הַאֵילָן בְּמִדַּת הָעֲנוּהָ וְהָאֲמַת (שֶׁבְּתַכְלִית הָאֲחָדוֹת וְלְמַעַלָּה מִהַמָּקוֹם כְּמוֹבָא בְּמָקוֹם אַחֵר), וְהָאֲמוּנָה וְהִירְאָה יִהְיֶה בְּעֵקְרֵי הַכְּלִים הַמְּכַרְחִים לָזֶה. וְגַם מִחֲמַת זֶה יוֹשֵׁב כָּל אִישׁ תַּחְתּוֹ, וְיִתְרַחֵק מִלְּבוֹא בְּמָקוֹם חֲבָרוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַמָּקוֹם:

שיך להמעשה הזבוב ועכביש ומחבר לה...

ו

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַתְּפִילָא בְּהַמְּבֹאֵר מִדְּבָרָיו לְהַחֲזִירָה הָעוֹלָם לְמוֹטָב נִסְכְּמָה עֲצָתוֹ לְפִתּוֹר הַחֲלוּם, כִּי מָה עֲנִין הַפְּתָרוֹן לְהַחֲזִירָה לְמוֹטָב (וְעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת שֶׁגַּם בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת סִפּוּר וְדִבְרֵי בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם), אֲבָל בְּבִאוּרָנוּ הַנִּי"ל תִּבְיִן מִרְחוֹק שֶׁגַּם שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וְהַתְּעוֹרְרוֹתוֹ שֶׁבְּפִתִּיחַת סִפּוּרוֹ (בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה) הַנִּי"ל, יִהְיֶה גַּם בְּעֵצָם הַפְּעֻלוֹת הַסּוֹבְבוֹת בַּיּוֹם הַזֶּה כְּנוֹדָע. כִּי הַמְּלָכוֹת הוּא בְּסוֹף וְתַכְלִית כָּל הַמְּדַרְגּוֹת וְהַמְּחַנּוֹת, וּמִחֲלִישׁוֹתָהּ וְחִסְרוֹן כְּחָה דְלִית לָהּ מִגְרָמָה כְּלוּם נְחֻשְׁבֵּת כְּזָבוּב מִמֶּשׁ. וְזֶה שֶׁהֵבִין בְּמִרְאָה (הַזָּבוּב וְרוֹדְפָה) הַנִּי"ל שֶׁעָלָיו בְּעֵצָמוֹ הִיא סוֹבְבָת. וְגַם בְּסִפְתַּי הַרְדִּיפָה הַזֹּאת בְּעֵצָמָה נִפְלָה עָלָיו תִּרְדָּמָה. וְהִנֵּה אֵימָה גְדוֹלָה נוֹפֶלֶת עָלָיו בְּהִבִּיטוֹ וְרֵאוֹתוֹ לְעֵצָם וְרַב רְדִיפוֹתָיו מִהַמְּלָכוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא שֶׁבְּעֵקְרָם הִיא קִלְפַת עֵשׂוֹ (הוּא אָדָם) הַנִּי"ל, אֲשֶׁר כָּל כְּחָה לִּינִיקְתָּהּ וְהַתְּגַבְּרוּתָהּ הִיא בְּעֻלוֹתָהּ דְרָדָה הַשְּׁנָה וְהַמְּדָמָה שֶׁבְּתַעֲרַבְתָּ הַטּוֹב וְהָרַע (כְּמוֹבָן בְּסִימָן י"ט שֶׁבְּלִקוּטֵי א'), וְהִיא קִלְפַת נִגְהָ שֶׁנִּקְרָאָה עֲבוּר זֶה בְּשֵׁם "רֵאשׁ מִסְבִּי (כְּמוֹבָא בְּסִימָן י"ט הַנִּי"ל).

וְהִנֵּה בְּכֹל הַנִּי"ל תִּבְיִן מֶרְחוֹק בְּנִפְלְאוֹת דְּבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים לְכַנּוֹת וְלִקְרֹא לְכַת הַרוּדֵף הַנִּי"ל בְּשֵׁם "רֵאשׁ מְסַבִּי". וּבְכֹל הַנִּי"ל תִּבְיִן מֶרְחוֹק לְמַה שְּׁזָכָה בְּהִתְעוֹרְרוֹתָו לְהִבְחִינַת הָאֱמֶת הוּא בְּרִבַּת הָאֱמוּנָה שֶׁנִּתְחַדְּשָׁה אֲצִלוֹ לְבַקֵּר הִתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת. וְלִשְׁלֵמוֹת הַתְּקוּן הַכָּרַח גַּם אַחַר כָּךְ לְנִסְעַ וְלִדְרֹשׁ וְלַחֲפֹשׂ אֵיךְ מְקוּם כְּבוֹד הַבְּרוּר הַכִּלְלִי (וְנוֹדַע וְנִתְגַּלָּה לוֹ אַחַר כָּךְ בְּאַחַד עֶשֶׂר סִימְנֵי הַקְּטָרֶת שֶׁמַּעֲשָׂנִים לְתְּקוּן הַבְּרוּר וְהַפְּתוּרֹן הַנִּי"ל).

שָׂאם נְשִׁימָה נָא אֶת לְבַבְנוּ לְפָרוּשׁ הַמְּדַמָּה הַנִּי"ל שֶׁהוּא בְּרִבּוֹת דְּמִיּוּנֵי הַמְּחַשְׁבוֹת הַמְּעַרְבוֹת בְּלֵב הָאִישׁ בְּעֲצוֹת רְעוֹת וּמְהַפְּכוֹת מִן הָאֱמֶת, אֲשֶׁר עַל זֶה הִזְהִיר מְאֹד לְבַקֵּשׁת הַתְּקוּן וּבְרוּר עֲצַת ה' לְבַד (לְהַקִּימָה לְנִצַּח וְלְרוּמָמָה מְשֻׁפְּלוֹתָהּ), תִּבְיִן מֶרְחוֹק וְתִתְבּוֹנֵן בְּצַחוֹת דְּבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים עַל אוֹדוֹת הַרוּדֵף הַנִּי"ל "רִבּוֹת מְחַשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ":

שְׁגַם בְּכֹל הַנִּי"ל תִּבְיִן מֶרְחוֹק בְּחִלוֹם הַמְּלֶךְ וּפְתוּרֹנוּ בְּיוֹסֵף שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַנִּי"ל, וְכֹל עֲנִין חִלּוֹם הוּא בְּהִתְגַּבְּרוֹת הָרַע לְהַבְלִיעַ לְטוֹב הַשְּׁבַע שֶׁנִּתְעַרַּב, עַד שֶׁלֹּא יִוָּדַע עוֹד בּוֹ אֲבָל עֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד וְתַעֲלֶה וְכוּ' (וְכַמוּבֵן מְכֹל זֶה בְּסִימָן נ"ד שֶׁבְּלִקְוִיטִי מוֹהַר"ן עֵין שָׁם):

שְׁגַם בְּכֹל הַנִּי"ל מְבֹאֵר יוֹתֵר מֵה שֶׁפְּתַבְּתִי (בְּסִפְר כּוֹכְבֵי אוֹר חֶלֶק ג') עַל אוֹדוֹת הַשֵּׁם הַשְּׂמִינִי שֶׁקָּרָא לְהַיְצֵר הָרַע כַּח הַמְּדַמָּה, שֶׁהוּא שֶׁנִּתְגַּבֵּר זֶה

לְעַמַּת זֶה בְּיוֹם שְׁעָלָה אֲדַמוּ"ר ז"ל לְתַבוּנָתוֹ מֵעֲצָמוֹ דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר
שְׁבַמְדָּה הַשְּׂמִינִית עֵינִי הַשְּׂמִינִית הַשְּׂמִינִית הַשְּׂמִינִית הַשְּׂמִינִית הַשְּׂמִינִית
וְעֵינֵי הַצְּחוּק שְׂמִדָּמִים אֶת עֲצָמָם כְּקוֹף בְּפָנָי אָדָם הוּא עֶקֶר קִלְפַת
הַמְדָּמָה.

וְגַם בְּהַמּוּבָא בְּסִימָן ח' לְקוּיטִי תַנְיָנָא וּבְסִימָן ח' לְקוּיטִי א'. נִרְאָה מְבֹאָר
שְׁבִיד וְכַח הַמְלִיךְ מִהֶעֱלָה הַמְגוֹן עָלָיו לְבִלְתִּי לְבָלְעוֹ בְּשׁוּם אִפֹּן חַס וְשְׁלוֹם,
חוּזָר קִלְפַת הָעֵשׂוֹ (אֲשֶׁר צִיד בְּפִיו) לְהַקִּיא וּלְהוֹצִיא גַם מֵעֲצָמוֹת חֵיוֹתוֹ
שֶׁהֵן הֵן הַשְּׂבוּיִים וְהַגְּרִים הַנִּזְכָּרִים בְּהַמְעֵשָׂה וְהַתּוֹרָה שְׁבַסִּימָן ח' לְקוּיטִי
תַנְיָנָא הַנִּ"ל. וּמַחֲמַת שְׁלִפְעָמִים חוּזָר הַקִּלְפָּה לְבָלְעֵ אוֹתָם (כְּמִבְּאָר בְּדַבְּרֵי
מוֹהֲרַנְ"ת שְׁעַל הַתּוֹרָה הַזֹּאת), וּמִמִּילָא מוּבָן שְׁבִזָּה נְהַפְכִים חַס וְשְׁלוֹם
לְמַהוּת הַמְבִלְעִים וְאוֹכְלִים, וְלִרְדֹף גַם כֵּן לְזָבוּב הַמְלִכּוּת, תְּבִין מִרְחוּק גַם
בְּדַבָּר אֲבִשְׁלוֹם (שְׁבַמְזָמֹר הַנִּ"ל) שֶׁהוּא מִהִפֵּת תֵּאָר שְׁבַשְׁבִּית דָּוִד הַמְלִיךְ
כְּמוּבָא בְּדַבְּרֵי חַכְמֵינוּ ז"ל: